

ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΑΙΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΘΥΣΙΩΝ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ 1361 - 1829

Απόστολος Ευθυμιάδης

I. Γενικά

II. Σφαγαί των Ελλήνων κατοίκων ολοκλήρων χωρίων και περιοχών

1. Σφαγή των Ελλήνων κατοίκων της Σαμοθράκης
2. Σφαγή των Ελλήνων κατοίκων του χωρίου Ισάκ - Πασά (Ισσακίου)
3. Σφαγή των Ελλήνων κατοίκων του χωρίου Λαλά - Κουροσού (Σοφικού)
4. Σφαγή των Ελλήνων κατοίκων του χωρίου Σεϋμέν(Ασημένιου)

III. Ομαδικαί, σφαγαί και απαγχονισμοί

1. Ομαδικοί απαγχονισμοί εις Σαμοθράκην
2. Ομαδικαί σφαγαί και απαγχονισμοί εις Αδριανούπολιν
3. Ομαδικαί σφαγαί και απαγχονισμοί εις Διδυμότειχον
4. **Ομαδικαί σφαγαί εις Αίνον**
5. Ομαδικοί απαγχονισμοί εις Σαράντα Εκκλησίας
6. Ομαδικαί σφαγαί και απαγχονισμοί εις Μεσημβρίαν
7. Ομαδικαί σφαγαί και απαγχονισμοί εις Σωζόπολιν
8. Ομαδικαί σφαγαί και απαγχονισμοί εις Φιλιππούπολιν
9. Ομαδικαί σφαγαί και απαγχονισμοί εις Αγχίαλον
10. Ομαδικαί σφαγαί και απαγχονισμοί εις Βάρναν
11. Ομαδικαί σφαγαί και απαγχονισμοί εις Ραιδεστόν Καλλιπόλιν Σηλυβρίαν, Μυριόφυτον και άλλας πόλεις της Αν. Θράκης

IV. Σφαγαί και απαγχονισμοί Κληρικών

1. Απαγχονισμός εις Αδριανούπολιν του πρώην Οικουμενικού Πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ' Σερμπέτζογλου
2. Απαγχονισμός του Μητροπολίτου Αδριανουπόλεως Δωροθέου Πρώϊου
3. Απαγχονισμός του Μητροπολίτου Σωζοπόλεως Παΐσιου Βάρη
4. Απαγχονισμός του Μητροπολίτου Αγχιάλου Ευγενίου Καραβία.
5. Απαγχονισμός κατόπιν πυροβολισμού του Μητροπολίτου Μεσημβρίας Ιωσήφ Λεφάκη
6. Απαγχονισμός του Μητροπολίτου Μυριοφύτου Νεοφύτου
7. Απαγχονισμός του Μητροπολίτου Γάνου και Χώρας
8. Απαγχονισμός του Πρωτοσυγκέλλου της Μητροπόλεως Αδριανουπόλεως Θεοκλήτου
9. Απαγχονισμός του Ιερέως Κωνσταντίνου των Σαράντα Εκκλησιών

V. Νεομάρτυρες της Θράκης

1. Νεομάρτυς Μιχαήλ Μαυροειδής εξ Αδριανουπόλεως
2. Νεομάρτυς Γεώργιος εξ Ανδριανουπόλεως
3. Νεομάρτυς Ιάκωβος ο Διδάσκαλος
4. Νεομάρτυς Διονύσιος ο Μοναχός

5. Νεομάρτυς Ιάκωβος ο Διάκονος
6. Νεομάρτυς Δημήτριος ο Αδριανουπολίτης
7. Νεομάρτυς Μαυρωδής ο Αδριανουπολίτης
8. Νεομάρτυς Γαβριήλ Επίσκοπος Γάνου
9. Νεομάρτυς Δημήτριος Ρουμελιώτης εκ Μακράς Γέφυρας
10. Νεομάρτυς Λουκάς εξ Αδριανουπόλεως
11. Νεομάρτυς Παρθενίας εκ Διδυμοτείχου
12. Νεομάρτυς Χριστόφορος εξ Αδριανουπόλεως
13. Νεομάρτυς Αγαθάγγελος εξ Αίνου
14. Νεομάρτυς Τιμόθεος ο Μοναχός εκ Κεσσάνης
15. Νεομάρτυς Στέφανος εξ Αίνου
16. Νεομάρτυρες Μανουήλ, Θεόδωρος, Γεώργιος, Μιχαήλ και Γεώργιος εκ Σαμοθράκης

VI. Παιδομάζωμα

VII. Εκπατρισμοί και αποδημιαί συνεπεία διωγμών

VII. Δηώσεις—Καταστροφαι—Εμρησμοί

1. Δηώσεις και λεηλασία Αδριανουπόλεως (1365)
2. Δηώσεις και λεηλασία Σωζοπόλεως (1372)
3. Δηώσεις και λεηλασία Διδυμοτείχου (1821)
4. Δηώσεις και λεηλασία Σαμοθράκης (1821)

I. ΓΕΝΙΚΑ

Το Ελληνικόν Έθνος από της υποδουλώσεώς του εις τους Τούρκους, αφού συνήλθεν από το βαρύ πλήγμα, το οποίον εδέχθη δια της καταλύσεως της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και αφού εθρήνησεν την υπό των βαρβάρων καταστροφήν του πολιτισμού του και την απώλειαν της υποστάσεως του ως κράτους, ήρχισε να καλλιεργή την ιδέαν της αποτινάξεως του τουρκικού ζυγού και έλαβεν την απόφασιν ν' αγωνισθῆ δι' όλων των δυνάμεων του και ανεξαρτήτως των θυσιών, εις τας οποίας θα υπεβάλλετο, προς ανάκτησιν της ελευθερίας του. Η μακροχρόνιος αυτή προπαρασκευή του υποδούλου Ελληνισμού, συνισταμένη εις την αγωνιώδη προσπάθειάν του δια την ανασύνταξιν των δυνάμεων του μετά την επελθούσαν εθνικήν συμφοράν και δια την εν γένει προετοιμασίαν των Πανελλήνων προς αποτίναξιν του τουρκικού ζυγού και συντελούμενη επί αιώνας ολόκληρους υπό τας τότε υφισταμένας λίαν χαλεπὰς δια το υπόδουλον Γένος συνθήκας, εστοίχισε εις το Έθνος πλείστας όσας θυσίας και ποταμούς αίματος, δια του οποίου εποτίσθησαν τα ιερά χώματα της πατρώας γης από της κατακτήσεως της υπό των Τούρκων και καθ' όλην την διάρκειαν της δουλείας και το οποίον υπήρξεν το τίμημα της Ελευθερίας του της κτηθείσης δια σκληρών και αιματηρών αγώνων διεξαχθέντων όχι μόνον κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν αλλά και καθ' όλην την διάρκειαν της μακροχρονίου τουρκικής δουλείας του Έθνους.

Εἰς τὸν φόρον αὐτὸν τοῦ αἵματος καὶ τῶν θυσιῶν, εἰς τὸν ὁποῖον υπεβλήθη τὸ ὑπόδουλον Ἔθνος πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Ἐλευθερίας του, μεγίστη υπήρξεν ἡ συμμετοχὴ καὶ ἡ προσφορὰ τῆς Θράκης ἀφ' ἐνὸς μὲν λόγῳ τῆς κατακτῆσεως τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ ἓνα περίου αἰῶνα πρὸ τῆς καταλύσεως τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας καὶ τῆς υποδουλώσεώς τῆς υπολοίπου Ἑλλάδος, ἀφ' ἐτέρου δὲ λόγῳ τῆς γειτνιασεως τῆς πρὸς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ οθωμανικοῦ κράτους.

Ἡ Θράκη κατακτηθεῖσα ὑπὸ τῶν Τούρκων τὸ 1361— 65, ἴτοι ἓνα αἰῶνα περίου πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, υπέστη πρώτη αὕτη ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος τὴν μανίαν τῶν βαρβάρων κατακτητῶν τῆς, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὴν περίου ἐκείνην ευρισκόμενοι εἰς συνεχεῖς πολέμους μετὰ τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας ἔβαψαν εἰς τὸ αἶμα τὴν Θρακικὴν γῆν. Πρὸς τούτοις, οσάκις κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δουλείας ἐξεδηλοῦτο δι' οἰονδήποτε λόγον ἡ μῆνις τῆς Πύλης ἐναντίον τῶν υποδούλων Ἑλλήνων, ἡ Θράκη ὡς ἐκ τῆς γειτνιασεως τῆς πρὸς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ οθωμανικοῦ κράτους ὑφίστατο τὰς θηριωδίας τῶν Τούρκων, οἱ ὁποῖοι διέπρατταν πρωτοφανεῖς φρικαλεότητες εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων τῆς Θράκης.

Κατωτέρω σκιαγραφεῖται ἀπλῶς ἡ προσφορὰ αἵματος καὶ θυσιῶν τῆς Θράκης ἀπὸ τῆς κατακτῆσεως τῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων (1361) μέχρι καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως (1821 — 1829).

II. ΣΦΑΓΑΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Οἱ Τούρκοι τόσο κατὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Θράκης, ὅσον καὶ κατὰ τὴν μακροχρόνιον δουλείαν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως τοῦ 1821 προέβησαν πολλάκις εἰς τὴν σφαγὴν τῶν κατοίκων ὁλοκλήρων ἑλληνικῶν χωρίων καὶ περιοχῶν τῆς Θράκης ὡς ἐκ τῆς γειτνιασεως τῆς μετὰ τῆς πρωτευούσης τοῦ οθωμανικοῦ κράτους, εἴτε διότι οἱ Ἕλληνες παρενεβάλλοντο ὡς πρόσκομμα εἰς τὴν πραγματοποιήσιν τῶν κατακτητικῶν ἐπιδιώξεων τῶν Τούρκων, εἴτε δια λόγους ἐκδικήσεως κατὰ τὰς ἐξεγέρσεις τοῦ υποδούλου Ἑλληνισμοῦ εἰς τὰς διαφόρους περιοχὰς τῆς Οθωμανικῆς Αυτοκρατορίας.

Ἐνδεικτικῶς ἀναφέρονται κατωτέρω περιπτώσεις τινές σφαγῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων τῶν Ἑλλήνων κατοίκων ὁλοκλήρων χωρίων τῆς Θράκης.

1. Σφαγὴ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῆς Σαμοθράκης.

Ἡ Σαμοθράκη πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως ἠρίθμει ἄνω τῶν δέκα χιλιάδων κατοίκων, πολλοὶ τῶν ὁποίων εἶχον μνηθῆ εἰς τὴν

Φιλικήν Εταιρείαν και προπαρασκεύασαν εις την νήσον το κατάλληλον επαναστατικόν κλίμα δια την αναμενομένην τότε Εθνεγερσίαν. Ούτω μετά την έκρηξιν της Επανάστασεως εις την Νότιον Ελλάδα και τας νήσους εξηγέρθησαν κατά τον Σεπτέμβριον του 1821 και οι Σαμόθρακες εναντίον του βαρβάρου δυνάστου και συλλαβόντες τους Τούρκους άρχοντας της νήσου απεμόνωσαν αυτούς εν αναμονή της εξελίξεως της δημιουργηθείσης καταστάσεως.

Η Πύλη πληροφορηθείσα την εξέγερσιν της Σαμοθράκης έστειλε προς καταστολήν της τουρκικόν στρατόν εκ της γειτονικής νήσου Ίμβρου, όστις αποβιβασθείς εις την θέσιν «Μακρυλιές» της Σαμοθράκης εκινήθη προς την πρωτεύουσαν αυτής Χώραν. Οι Σαμόθρακες προέβαλον σθεναράν αντίστασιν, λόγω όμως αδυναμίας ανεφοδιασμού των δια πολεμοφοδίων εκάμφθησαν και οι Τούρκοι εισήλθαν εις την πόλιν κατασφάζαντες άπαντας τους κατοίκους αυτής, τους μη δυνηθέντας να διαφύγουν εις τα δασώδη όρη της νήσου.

Οι Τούρκοι γενόμενοι κύριοι της νήσου κατώρθωσαν δια δόλου να επαναφέρουν εις την πόλιν τους περισσότερους διαφυγόντας εις τα δάση κατοίκους αυτής υποσχεθέντες εις αυτούς ότι ουδένα κίνδυνον διέτρεχον πλέον εξ αυτών. Μετά την επάνοδον όμως των διαφυγόντων εις τας εστίας των, οι Τούρκοι αθετήσαντες την υπόσχεσιν των συνέλαβον άπαντας τους επιζήσαντας κατοίκους και τους μεν άρρενας εξ αυτών ανερχόμενους εις επτακόσιους περίπου κατέσφαξαν εις το άκρον της πόλεως εις θέσιν ονομαζομένην έκτοτε «Εφκάς», τα δε γυναικόπαιδα επώλησαν εις Κωνσταντινούπολη και Σμύρνην ως δούλους. Πολλοί εκ των πωληθέντων ως δούλων Ελληνοπαίδων της Σαμοθράκης ευρισκόμενοι εις παιδικήν ηλικίαν εξισλαμίσθησαν υπό των αγοραστών αυτών Τούρκων. Μεταξύ των πωληθέντων ως δούλων και εξισλαμισθέντων ανηλίκων παίδων της Σαμοθράκης περιλαμβάνονται και οι μετέπειτα πέντε Νεομάρτυρες Γεώργιος, Εμμανουήλ, Θεόδωρος, Γεώργιος και Μιχαήλ, οίτινες εξαγορασθέντος ομού μετά πολλών άλλων δούλων υπό του φιλέλληнос Ελβετού Εϋνάρδου και επανελθόντες εις την Σαμοθράκην ηρνήθησαν τον Ισλαμισμόν και ωμολόγησαν την Χριστιανικήν πίστιν των, υπέρ της οποίας και εμαρτύρησαν, ως εκτενέστερον αναπτύσσεται εις επόμενον κεφάλαιον. Ελάχισται οικογένειαι της Σαμοθράκης διέφυγον τας γενομένας εν αυτή σφαγάς υπό των Τούρκων διασωθείσαι εις δασώδη όρη της νήσου, όπου παρέμειναν επί μακρόν χρόνον δεισιπύμεναι εκ χόρτων και εκ των αγρίων αιγών των δασών.

Η Σαμοθράκη, εις την οποίαν απέμειναν ελάχιστοι κάτοικοι, μετά τας κατά τα ανωτέρω γενομένας εν αυτή σφαγάς, ηύξησε τον

πληθυσμόν της αφ' ενός μεν δια της επανόδου μετά την λήξιν της Επανάστασεως πολλών εκ των πωληθέντων ως δούλων γυναικοπαίδων της, των εξαγορασθέντων υπό των φιλελλήνων και δη υπό του Ελβετού Εϋνάρδου, αφ' ετέρου δε δια της ελεύσεως και εγκαταστάσεως εν αὐτῇ ἀνδρῶν καταγομένων ἐξ Ἴμβρου, Θάσου, Μυτιλήνης, Λήμνου, Κυδωνίων, Στερεάς Ελλάδος, Ηπείρου, και ἄλλων περιοχῶν της Ελλάδος, οἱ οἱοίοι ἐνυμφεύθησαν τὰς ἐναπομεινάσας μετὰ τὰς σφαγὰς και τοὺς ἐξανδραποδισμοὺς γυναίκας της νήσου.

2. Σφαγή των Ελλήνων κατοίκων του χωρίου Ἰσάκ-Πασά (Ἰσαακίου Ἐβρου).

Δι' ἐλάχιστα μόνον ἐκ των πολλῶν χωρίων της Θράκης, των οἱοίων οἱ κάτοικοι ἐσφάγησαν σχεδόν ἅπαντες υπό των Τούρκων, διεσώθησαν μαρτυρίαὶ αὐτόπτων μαρτύρων περὶ της γενομένης ολοσχεροῦς ἐξοντώσεως των εἰς αὐτὰς διαβιούντων μέχρι της Ἑλληνικῆς Επανάστασεως Ἑλλήνων. Και τούτο διότι λόγω της διαμορφωθείσης εἰς την Θράκην λίαν καταθλιπτικῆς δια τους Ἑλληνας καταστάσεως κατὰ τοὺς μετὰ την Επανάστασιν χρόνους δὲν συνελέγησαν στοιχεῖα ἀναφερόμενα εἰς τὰς εἰς την Θράκην διαπραχθείσας ἀπὸ των Τούρκων φρικαλεότητας, ἡ ἐπανάληψις ἄλλωστε των οἱοίων ἐν αὐτῇ ἀνεμένετο υπό των Ἑλλήνων κατοίκων της ὡς φυσικὸν ἐπακόλουθον της συνεχίσεως της δουλείας της Θράκης ἐπὶ ἓνα εἰσέτι αἰῶνα μετὰ την ἀνεξαρτησίαν του Ἑλληνικοῦ Κράτους και ὡς ἐκ τούτου δὲν προεκάλουν τότε το ἰδιαίτερον αὐτῶν ἐνδιαφέρον.

Ἐν ἐκ των Ἑλληνικῶν χωρίων της Θράκης, δια τὰ οἱοία διεσώθησαν στοιχεῖα ἀναφερόμενα εἰς τὰς διαπραχθείσας εἰς αὐτὰ θηριωδίας των Τούρκων, εἶναι και το χωρίον Ἰσάκ Πασά (Ἰσαάκιον) της περιφερείας Διδυμοτείχου, το οἱοίον κατεστράφη ολοσχερῶς κατὰ την Ἑλληνικὴν Επανάστασιν του 1821.

Οἱ Τούρκοι μετὰ τὰς σφαγὰς και τοὺς ἀπαγχονισμοὺς των Ἑλλήνων της Ἀδριανουπόλεως, του Διδυμοτείχου και των ἄλλων πόλεων της Θράκης, οἱ οἱοίοι ἔλαβον χώραν μετὰ την ἐκδήλωσιν της Ἑλληνικῆς Επανάστασεως του 1821, ἐστράφησαν εἰς τὰ χωρία της υπαίθρου της Θράκης, εἰς τὰ οἱοία συνέχισαν το ἔργον της καταστροφῆς και του ολέθρου.

Εἰς το χωρίον Ἰσάκ - Πασά ἐπέδραμον οἱ Τούρκοι μετὰ τὰς σφαγὰς και την δῆωσιν του Διδυμοτείχου. Κατὰ την γενομένην ταύτην ἐπιδρομὴν οἱ πλείστοι των Ἑλλήνων κατοίκων του χωρίου ἐσφάγησαν, ολίγοι συνελήφθησαν και ἐξωρίσθησαν, οἱ δὲ ἐλάχιστοι διαφυγόντες την σφαγὴν και την ἐξορίαν ἐγκατέλειψαν λάθρα το χωρίον προς διάσωσιν της ζωῆς των. Οἱ ἐγκαταλειφθεῖσαι γαῖαι και

εν γένει περιουσία των Ελλήνων κατοίκων του χωρίου Ισάκ - Πασά κατελήφθησαν υπό του αιμοχαρούς Τούρκου της περιοχής Χατζηεστρέφ - αγά, του πρωτοστατήσαντος εις την καταστροφήν του χωρίου, και εγένοντο τσιφλίκια (φέουδα) αυτού, την καλλιέργειαν των οποίων ανέθεσεν εις επιζήσαντας Έλληνας των γειτονικών χωρίων, οι οποίοι βιαίως εγκατεστάθησαν προς τούτο εις αυτά και ειργάζοντο δια βίου ως δουλοπάροικοι.

Η κατά τα ανωτέρω σφαγή των Ελλήνων κατοίκων του χωρίου Ισάκ - Πασά και η ολοσχερής καταστροφή αυτού, η οποία προκύπτει και εκ στοιχείων προερχομένων εξ άλλων πηγών, επιβεβαιούται και δια της μαρτυρίας του γεννηθέντος προ της Ελληνικής Επανάστασεως και αποβιώσαντος εν Διδυμοτείχω μετά την κατά το 1920 απελευθέρωσιν της Θράκης εις ηλικίαν 115 ετών Γεωργίου Λιόλογλου, ο πάππος του οποίου ηργάζετο ως δουλοπάροικος εις τα δια της αρπαγής των κτημάτων των σφαγέντων κατοίκων του Ισάκ - Πασά συσταθέντα φέουδα (τσιφλίκια) του ως άνω αιμοχαρούς Τούρκου προύχοντος Χατζηεστρέφ - αγά (1).

3. Σφαγή των Ελλήνων κατοίκων του χωρίου Λαλά-Κουρυσού (Σοφικού).

Οι Τούρκοι συνεχίζοντες τας θηριωδίας των εις την περιφέρειαν Διδυμοτείχου επέδραμον και κατά του χωρίου Λαλά - Κουρυσού, τους Έλληνας κατοίκους του οποίου κατέσφαξαν. Οι επιζήσαντες ελάχιστοι Έλληνες κάτοικοι του χωρίου εγκατέλειψαν τούτο προς διάσωσιν της ζωής των εκ της σφαγής των Τούρκων. Αι εγκαταλειφθείσαι γαίαι και εν γένει τα κτήματα των σφαγέντων κατοίκων του χωρίου Λαλά - Κουρυσού κατελήφθησαν δι' αρπαγής υπό άλλου αιμοχαρούς Τούρκου της περιοχής του Κίνλογλου - αγά, του πρωτοστατήσαντος ωσαύτως εις τας σφαγάς και την καταστροφήν του χωρίου και εγένοντο φέουδα (τσιφλίκια) αυτού καλλιεργούμενα υπό επιζήσαντων Ελλήνων των γειτονικών χωρίων, οι οποίοι βιαίως εγκατεστάθησαν προς τούτο εις αυτά και ειργάζοντο δια βίου ως δουλοπάροικοι.

Και η σφαγή των κατοίκων του χωρίου Λαλά - Κουρυσού και καταστροφή αυτού μαρτυρείται παρά του ιδίου ως άνω Γεωργίου Λιόλογλου γεννηθέντος προ της Ελληνικής Επανάστασεως και αποβιώσαντος εις ηλικίαν 115 μετά την κατά τα 1920 απελευθέρωσιν της Θράκης και του οποίου ο πατήρ μετά της οικογενείας του ηργάζετο ως δουλοπάροικος εις τα φέουδα (τσιφλίκια) του Κίνλογλου - Αγά, τα συσταθέντα δια της αρπαγής των κτημάτων των σφαγέντων κατοίκων του χωρίου Λαλά - Κουρυσού (Σοφικού).

4. Σφαγή των Ελλήνων κατοίκων του χωριού Σεϋμέν (Ασημενίου).

Την αυτήν τύχην προς τα ανωτέρω δύο χωρία Ισάκ - Πασά και Λαλά - Κουρουσού είχε και το χωρίον Σεϋμέν της περιφέρειας ωσαύτως Διδυμοτείχου.

Και εις το χωρίον Σεϋμέν επιδραμόντες οι Τούρκοι τους μεν Έλληνας κατοίκους αυτού έσφαξαν, τας δε περιουσίας αυτών ελεηλάτησαν καταστήσαντες τα κτήματα των φέουδα (τσιφλίκια) των Τούρκων αγάδων, την καλλιέργειαν των οποίων ανέθεσαν εις βιαίως εγκατασταθέντας εις αυτά επιζήσαντας Έλληνας εξ άλλων χωρίων.

ΙΙΙ. ΟΜΑΔΙΚΑΙ ΣΦΑΓΑΙ ΚΑΙ ΑΠΑΓΧΟΝΙΣΜΟΙ

Πέραν των κατά τα ανωτέρω γενομένων υπό των Τούρκων σφαγών των Ελλήνων κατοίκων ολοκλήρων χωρίων και περιοχών της Θράκης, οι Τούρκοι προέβησαν ωσαύτως και εις ομαδικάς σφαγάς και απαγχονισμούς Ελλήνων των διαφόρων Θρακικών πόλεων και χωρίων ως εκ της γειτνιάσεως των προς την πρωτεύουσαν του οθωμανικού κράτους τόσον κατά την διάρκεια της τουρκικής δουλείας όσον και κατά την Επανάστασιν του 1821, είτε εξ αφορμής της εξεγέρσεως των υποδούλων Ελλήνων κατά του τυράννου κατακτητού εις τας διαφόρους περιοχάς της οθωμανικής αυτοκρατορίας, είτε διότι εξεδηλούτο δι' οιονδήποτε άλλον λόγον η μήνις της Πύλης εναντίον του υποδούλου Ελληνισμού.

Ενδεικτικώς αναφέρονται κατωτέρω περιπτώσεις τινες ομαδικών σφαγών και απαγχονισμών Ελλήνων ωρισμένων πόλεων και χωρίων της Θράκης.

1. Ομαδικοί απαγχονισμοί εις Σαμοθράκην.

Η Σαμοθράκη προ της σφαγής όλων σχεδόν των κατοίκων της, η οποία έλαβεν χώραν κατά την Επανάστασιν του 1821, ως ανωτέρω ανεπτύχθη, υπέστη και άλλην θυσίαν συνισταμένην εις τον απαγχονισμόν υπερεκατόν Σαμοθρακών, όστις εγένετο υπό του Τούρκου Ναυάρχου Καρά - Αλή.

Ο Καρά - Αλής επιστρέφων μετά του στόλου του εκ Νοτίου Ελλάδος, όπου είχε μεταβή κατά το θέρος του 1821 προς καταστολήν της εξεγέρσεως των παραλίων Ελληνικών πόλεων της Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδος, διήλθεν προ της επανόδου του εις Κωνσταντινούπολιν εκ Σαμοθράκης, εις την οποίαν απεβίβασεν τα αγήματα του προς δήωσίν της.

Οι αποβιβασθέντες υπό του Καρά - Αλή Τούρκοι εις την Σαμοθράκην, αφού ελεηλάτησαν αυτήν, συνέλαβον περί τους εκατόν Σαμοθρακας, τους οποίους απηγχόνισαν επί των ιστών των πλοίων του τουρκικού

στόλου, όταν ούτος απέπλευσεν εκ της νήσου κατευθυνόμενος προς Κωνσταντινούπολιν.

Ο Καρά - Αλής θέλων να επιδείξη πανηγυρικώς τον κατά τα ανωτέρω επιτελεσθέντα υπ' αυτού άθλον, τον απαγχονισμόν δηλονότι των υπερεκατόν κατοίκων της Σαμοθράκης, εισήλθεν εις την Κωνσταντινούπολιν θριαμβευτικώς μετά του στόλου του, εις τους ιστούς των πλοίων του οποίου αιωρούντο τα πτώματα των απαγχονισθέντων Σαμοθρακών, τα οποία παρουσίασεν ως πτώματα δήθεν των ζωγρηθέντων πληρωμάτων του εξοκείλαντος πλοίου «ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ» και των Γαλαξιδιωτικών πλοίων των υπ' αυτού καταστραφέντων.

2. Ομαδικαί σφαγαί και απαγχονισμοί εις Αδριανούπολιν.

Η Αδριανούπολις ως πρωτεύουσα της Θράκης υπήρξε το κέντρον της επαναστατικής κινήσεως εις την περιοχάν ταύτην καθ' όλην την διάρκειαν της προπαρασκευής του Έθνους και δη κατά την προ της Επαναστάσεως περίοδον. Οι Έλληνες κάτοικοι της Αδριανουπόλεως, πολλοί των οποίων ήσαν μεμυημένοι εις την Φιλικήν Εταιρείαν, προσέφεραν μεγίστας υπηρεσίας εις την πανελλήνιον προσπάθειαν προς εξέγερσιν του υποδούλου Ελληνισμού εναντίον του βαρβάρου κατακτητού. Ως εκ τούτου προεκάλουν τας υπόνοιαις των Τούρκων, οι οποίοι κατά την εκδήλωσιν της Ελληνικής Επαναστάσεως προέβησαν εις ομαδικάς σφαγάς και απαγχονισμούς των Ελλήνων της Αδριανουπόλεως.

Αι συλλήψεις των Ελλήνων της Αδριανουπόλεως ήρχισαν την Κυριακήν των Βαΐων του 1821 συνεχισθείσαι καθ' όλην την Μεγάλην Εβδομάδα. Κατ' αρχήν συνέλαβον οι Τούρκοι τους Δημογέροντας της πόλεως, καθ' όν χρόνον συνεδρίαζαν εις το Συνοδικόν της Μητροπόλεως μετά του Πρωτοσυγγέλλου Θεοκλήτου. Ακολούθως προέβησαν εις την σύλληψιν και άλλων εξεχόντων προκρίτων της Αδριανουπόλεως, οι οποίοι κατά την παράδοσιν ανέρχονται εις εκατοντάδας. Κατόπιν φερμανίου του Σουλτάνου αποσταλέντος προς τον Νομάρχην Αδριανουπόλεως δι' ειδικού ταχυδρόμου συνελήφθη την Κυριακήν του Θωμά και ο εν τη γενετείρα του Ανδριανουπόλει εφησυχάζων πρώην Οικουμενικός Πατριάρχης Κύριλλος ο ΣΤ', περί του επακολουθήσαντος απαγχονισμού του οποίου αναπτύσσεται λεπτομερέστερον εις επόμενον κεφάλαιον.

Την Κυριακήν του Θωμά ήρχισαν αι εκτελέσεις των ως άνω συλληφθέντων Αδριανουπολιτών, τους οποίους οι Τούρκοι έσφαξαν κατά κανόνα έμπροσθεν των οικιών των, προς τρομοκρατίαν των οικείων των, αλλά και εν γένει του κατά του τυράννου του εξεγερθέντος υποδούλου Ελληνισμού.

Οι αιμοχαρείς Γενίτσαροι, οι οποίοι παρέλαβαν προς σφαγήν τους συλληφθέντας Έλληνας, δια να καταστήσουν έτι οδυνηρότερον το μαρτύριόν των, ωδήγουν αυτούς συγκεντρωμένους εις τον τόπον του μαρτυρίου, όπου ο δήμιος έσφαζεν ένα έκαστον έμπροσθεν των οικείων του και υπό τα όμματα των υπολοίπων μελλοθανάτων.

Εκ των συλληφθέντων και ούτω οδηγούμενων εις τον τόπον του μαρτυρίου μελλοθανάτων πρώτον έσφαξαν τον πρόεδρον της Δημογεροντίας Αδριανουπόλεως Νικόλαον Χατζή - Στάνογλου έμπροσθεν της οικίας του κειμένης πλησίον του ιερού ναού της Παναγίας και έναντι του Ζαπείου Παρθεναγωγείου και υπό τα όμματα, τους θρήνους και τας γοεράς κραυγάς της συζύγου και των τέκνων του. Λέγεται ότι κατά την σφαγήν του Νικ. Χατζή - Στάνογλου ο δήμιος κρατών το θύμα εκ της κεφαλής και θέλων να επιτείνη την οδύνην του μαρτυρίου του Εθνομάρτυρος έσυρεν την μάχαιραν ελαφρώς άλλοτε εις τον λαιμόν του και άλλοτε εις τον τράχηλόν του επιφέρων επώδυνους πληγάς εις αυτόν χωρίς να τον φονεύη. Τότε γέρων Γενίτσαρος εκ των παρισταμένων εις την σφαγήν, του οποίου η υπομονή εξηντλήθη βλέπων τον δήμιον παίζοντα κατά το μαρτύριον του θύματος, επέπληξεν αυτόν λέγων: «τί παίζεις άθλιε με το θύμα; δεν ξεύρης, ότι η μάχαιρα αυτή μετ' ου πολύν καιρόν θα πέση αμείλικτα επί των λαιμών μας;». (2)

Μετά τον κατά τα ανωτέρω αποκεφαλισμόν του Νικολάου Χατζή - Στάνογλου, οι Γενίτσαροι προχώρησαν μετά των λοιπών μελλοθανάτων πορευόμενοι εις τας, ανά τα διάφορα σημεία της πόλεως ευρισκόμενος οικίας των συλληφθέντων Δημογερόντων, οπού ο δήμιος απεκεφάλιζεν ένα έκαστόν εξ αυτών υπό τα όμματα, τους θρήνους και οδυρμούς των οικείων των.

Τελευταίον εξ όλων των προς σφαγήν οδηγούμενων προκρίτων της Αδριανουπόλεως άφησαν οι Τούρκοι τον ηλικίας 30 ετών Γενικόν Γραμματέα της Ιεράς Μητροπόλεως Δημήτριον Ζώτον, ο οποίος παρέστη καθ' όλην την ημέραν αυτόπτης μάρτυς της έμπροσθεν των οικιών των κατατομήσεως όλων των Δημογερόντων της Αδριανουπόλεως και του οποίου η νεότης, το παράστημα και ο αγέρωχος τρόπος αντιμετώπισεως του προ αυτού εκτιλυχθέντος φρικτού δράματος της σφαγής δεκάδων ομογενών του προεκάλεσαν τον θαυμασμόν των Γενιτσαρών, οι οποίοι προσεπάθησαν δια διαφόρων δέλεαρ να τον εξισλαμίσουν και να τον αφήσουν ελεύθερον. Αλλά ο Δημ. Ζώτος απέρριψεν μετά περιφρονήσεως τας γενομένας προς αυτόν δελεαστικές προτάσεις των Τούρκων περί εξισλαμισεώς του λέγων προς αυτούς αγερώχως: «εγώ Χριστιανός εγεννήθην, Χριστιανός θα πεθάνω». Πεισθέντες οι Γενίτσαροι ότι ματαιοπονούν εν τη προσπάθεια των προς εξισλαμισμόν του Ζώτου και ότι είναι απολύτως αδύνατον να τελεσφορήσουν αι προς τούτο

γενόμεναι δελεαστικάί προτάσεις των προς αυτόν, απεκεφάλισαν τούτον περί την δύσιν του ηλίου εις το προάστειον της Αδριανουπόλεως Κιρισχανέ.

Οι Τούρκοι δι' αυστηράς διαταγής των απηγόρευσαν την ταφήν των πτωμάτων των κατά τα ανωτέρω αποκεφαλισθέντων κατά την Κυριακήν του Θωμά του 1821 Εθνομαρτύρων προκρίτων της Αδριανουπόλεως, τα οποία διέταξαν να μεταφερθούν και να 'ριφθούν εις τον παραρρέοντα ποταμόν 'Εβρον. Προς τούτοις οι Τούρκοι απηγόρευσαν αυστηρώς δια ποινής θανάτου την προς ενταφιασμόν περισυλλογήν εκ του ποταμού 'Εβρου των εις αυτόν 'ριφθέντων πτωμάτων των αποκεφαλισθέντων προκρίτων, τα οποία παρασυρόμενα υπό των υδάτων προς Αίνον, είτε εκαλύφθησαν υπό της Ιλύος του ποταμού, είτε εγένοντο βορά των θηρίων και των ορνέων. Παρά την ως άνω αυστηράν διαταγήν των Τούρκων και την απειλήν του θανάτου δια τους παραβάτας αυτής ωρισμένα εκ των παρασυρομένων από των υδάτων του ποταμού 'Εβρου πτωμάτων των αποκεφαλισθέντων Εθνομαρτύρων της Αδριανουπόλεως περισυνελέγησαν λάθρα και ενεταφιάσθησαν υπό των Ελλήνων των παρεβρίων χωρίων.

Ότε κατά το 1920 απηλευθέρωθη η Αδριανούπολις υπό του Ελληνικού Στρατού, αι εν αυτή εγκατασταθείσαι Ελληνικαί Αρχαί ανήρτησαν έμπροσθεν της Ιεράς Μητροπόλεως επί τιμητικής αφίδος κατάλογον περιλαμβάνοντα τα ονόματα των ως άνω θυσιασθέντων δια την Ελευθερίαν της Πατρίδος μας Εθνομαρτύρων προκρίτων της Αδριανουπόλεως ως και τα των κληρικών ήτοι του πρώην Οικουμενικού Πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ' και του Πρωτοσυγκέλλου της Ιεράς Μητροπόλεως Θεοκλήτου, περί του μαρτυρίου των οποίων πλείονα αναφέρονται εις επόμενον κεφάλαιον.

Η επιγραμματική φράσις «Δόξα εις τους Ιερολοχίτας, τιμή και ευγνωμοσύνη εις τους απελευθερωτάς» ήτο αναγεγραμμένη εις το τέλος του κατά τα ανωτέρω επί αφίδος αναρτηθέντος ονομαστικού καταλόγου των Εθνομαρτύρων της Αδριανουπόλεως έχοντος ως ακολούθως: (3)

Πέραν των ως άνω ενδεικτικώς μνημονευομένων Εθνομαρτύρων της Αδριανουπόλεως και πλείστοι άλλοι Έλληνες κάτοικοι αυτής αλλά και των περιχώρων της ανερχόμενοι εις χιλιάδας προσέφεραν το αίμα των εις τον βωμόν της Πατρίδος τόσον κατά την διάρκειαν της μακροχρονίου δουλείας όσον και κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν του 1821, δια τον λόγον ότι η Θράκη ως εκ της γειτνιασεως της μετά της πρωτευούσης του οθωμανικού κράτους υφίστατο πάντοτε τας θηριωδίας των Τούρκων κατά τας κρίσιμους στιγμάς του Έθνους.

3. Ομαδικαί σφαγαί και απαγχονισμοί εις Διδυμότειχον

Ο φανατισθείς, κατόπιν της εκδηλώσεως της Ελληνικής Επανάστασεως του 1821, τουρκικός όχλος αχαλίνωτος και τη παροτρύνσει των Τουρκικών Αρχών εξέσπασε επί των Ελλήνων κατοίκων των πόλεων και χωρίων της ενδοχώρας της Θράκης, την οποίαν έβαψεν εις το αίμα.

Μετά τα φρικτά εν Κωνσταντινουπόλει γεγονότα της 10ης Απριλίου 1821 και τα εν Αδριανουπόλει της 17ης Απριλίου επηκολούθησαν πρωτοφανείς θηριωδία των Τούρκων και εξοντωτικοί διωγμοί εναντίον του Ελληνισμού ολοκλήρου της Θράκης. Ούτω εις το Διδυμότειχον, το οποίον ήτο κατά την εποχήν εκείνην η μεγαλυτέρα πόλις της Δυτικής Θράκης, έγιναν υπό των Τούρκων σφαγαί και απαγχονισμοί πολλών Ελλήνων, τα ονόματα των οποίων δεν διέσωσεν η παράδοσις, λόγω των κρατουσών τότε και διαμορφωθεισών εν συνεχεία ιδιαζόντως χαλεπών δια τον Ελληνισμόν συνθηκών εις την περιοχήν ταύτην. Λόγω της σφαγής και του διωγμού πολλών κατοίκων του Διδυμοτείχου επήλθεν μεγάλη μείωσις του πληθυσμού της πόλεως ταύτης, παρακμή και βαθμιαία εξαφάνισις των μέχρι της εποχής εκείνης λειτουργουσών εν αυτή δύο μεγάλων βιομηχανιών της πηλοπλαστικής και των μεταξοκλωστηρίων, ως και εις άλλον κεφάλαιον λεπτομερέστερον αναφέρεται.

4. Ομαδικαί σφαγαί εις Αίνον

Η Αίνος, της οποίας οι κάτοικοι επεδίδοντο ευδοκίμως εις την ναυτιλίαν κατά τους χρόνους της τουρκοκρατίας, πέραν της αξιολόγου πολεμικής δράσεως της, την οποίαν ανέπτυξαν εις τον κατά θάλασσαν αγώνα κατά την Επανάστασιν του 1821 και των θυσιών, τας οποίας υπέστη κατά την κάθοδον πολλών Αινιτών εις την επαναστατημένην Νότιον Ελλάδα, προσέφερον προς τούτοις εις τον βωμόν της Πατρίδος και πολλά εκ των τέκνων της κατά την κατά ξηράν ένοπλον δράσιν της την εκδηλωθείσαν εν αυτή ταύτη τη μητροπόλει, το φρούριον της οποίας κατέλαβαν οι εξεγερθέντες εναντίον του τυράννου Έλληνες της Αίνου.

Λόγω της κατά ξηράν και θάλασσαν δράσεως ταύτης των Αινιτών εκμανείσα η Πύλη έστειλε εις Αίνον Τουρκικόν στρατόν εξ οκτακοσίων ανδρών, όστις μετά την ανακατάληψιν του φρουρίου προέβη εις σφαγάς των κατοίκων της πόλεως αλλά και των περιχώρων αυτής, τα οποία ως παράσχοντα την συνδρομήν των εις την πανελλήνιον εξέγερσιν εδέχθησαν βαρύν τον φόρον του αίματος.

5. Ομαδικοί απαγχονισμοί εις Σαράντα Εκκλησίας.

Πολλοί κάτοικοι των Σαράντα Εκκλησιών είχαν μνηθή εις την Φιλικήν Εταιρείαν, λόγω της προηγηθείσης καταλλήλου προπαρασκευής των υποδούλων Ελλήνων κατά την προεπαναστατικήν περίοδον και εις την περιοχὴν ταύτην. Λέγεται ὅτι οἱ μεμνημένοι εις την Φιλικήν Εταιρείαν Σαρανταεκκλησιώται προς εξασφάλισιν μυστικότητος κατὰ την επικοινωνίαν των μετὰ των εις ἄλλας πόλεις και χωρία ευρισκομένων μελών της Φιλικῆς Εταιρείας μετέφερον τα συνθήματα του προπαρασκευαζομένου απελευθερωτικοῦ αγώνος και τας οδηγίας των κατὰ τὸπους εμπειστημένων Ὀργάνων συσκευαζόμενα καταλλήλως ὑπὸ τα πέταλα των ἵππων των, κατορθούντες οὕτω να διατηροῦν εκ του ασφαλούς συνοχὴν των ενεργειῶν και της δράσεως των εις τον ἱερὸν αγώνα των αποδουθέντων υποδούλων Ελλήνων (4)

Ὡς εκ των ανωτέρω η μήνις του τυράννου κατακτητοῦ εστράφη και κατὰ των Ελλήνων κατοίκων των Σαράντα Εκκλησιῶν, πολλοί των οποίων εσφάγησαν και απηγχονίσθησαν κατὰ την ἐκρηξιν της Ελληνικῆς Επαναστάσεως του 1821.

Εκ των κατὰ την Επανάστασιν του 1821 απαγχονισθέντων προκρίτων των Σαράντα Εκκλησιῶν, πλην του Ἱερέως Κωνσταντίνου περί ου εκτενέστερον εις ἴδιον κεφάλαιον, διέσωσεν η παράδοσις τα ονόματα του Χατζή - Μαζαράκη, Χατζή - Δημητράκη και του ἀδελφοῦ αυτοῦ Χατζή - Νικολάκη.

Ὁ Χατζή - Μαζαράκης, ο οποίος ἦτο πρόεδρος της Δημογεροντίας των Σαράντα Εκκλησιῶν, διέθετεν την εκ της ιδιότητος του επιρροὴν του ἐπ' αγαθῷ του χειμαζόμενου Ἔθνους μη φειδόμενος θυσιῶν και αὐτῆς ἀκόμη της ζωῆς του και μη ορρωδῶν προ ουδενός κινδύνου κατὰ την εκπλήρωσιν της αποστολῆς του ως μέλους της Φιλικῆς Εταιρείας.

Οἱ ἀδελφοί Χατζή - Δημητράκης και Χατζή Νικολάκης, οἱ οποίοι ἦσαν εκ των πλουσιωτέρων κατοίκων των Σαράντα Εκκλησιῶν, διέθεσαν μέγα μέρος της περιουσίας των προς ανακούφισιν των πασχόντων υποδούλων Ελλήνων και δια την ευόδωσιν του αγώνος του Ἔθνους. Τους ανωτέρω απηγχόνισαν οἱ Τούρκοι εις την κεντρικὴν πλατείαν των Σαράντα Εκκλησιῶν. Λέγεται, ὅτι ο Χατζή Δημητράκης πορευόμενος κατὰ τρόπον ἀγέρωχον ἐπὶ την αγχόνην ἀπηύθυνεν επαναστατικὰ συνθήματα προς τους παρακολουθούοντας την νεκρικὴν πομπὴν των μελλοθανάτων Ελλήνων των Σαράντα Εκκλησιῶν, πράγμα το οποίον ἐξηρέθισεν ἐτι περισσότερον τον μαινόμενον τουρκικόν ὄχλον, ο οποίος ὤρμησε προς σπαραγμὸν του Ἐθνομάρτυρος. Οὗτος ὁμως περιφρονῶν τους ἀλαλάζοντας και ορμούντας κατ' αυτοῦ Τούρκους ἀπεμάκρυνεν δια των ἰδίων του ποδῶν τον οκρίβαντα της αγχόνης και ἐπέσπευσε το τέλος του μαρτυρίου του.

6. Ομαδικά σφαγιά και απαγχονισμοί εις Μεσημβρίαν

Και εις την Μεσημβρίαν πολλοί κάτοικοι της είχαν μυηθή εις την Φιλικήν Εταιρείαν και ήσαν έτοιμοι να δράσουν ευθύς ως θα εδίδετο το σύνθημα της γενικής εξεγέρσεως του Έθνους. Κατά την εκδήλωσιν της Επανάστασεως του 1821 ο Χουσεΐν Μπεκίρ Πασάς, εις την περιφέρειαν του οποίου υπήγετο η Μεσημβρία, επέδραμεν εις αυτήν μετά των ορδών του και συνέλαβεν πλην του Μητροπολίτου Ιωσήφ Λεφάκη, περί ου εκτενέστερον εις ίδιον κεφάλαιον, τους προκρίτους και πολλούς κατοίκους της, εκ των οποίων άλλους μεν έσφαξαν, άλλους δε ωδήγησεν εις την αγχόνην. Λέγεται, ότι μετά τον απαγχονισμόν εις πλάτανον τίνα του προκρίτου Ευσταθοχωρίτου εξέσπασεν καταιγίς εις την περιοχήν της Μεσημβρίας, καθ' ην έπεσεν κεραυνός εις τον πλάτανον τούτον τον προοριζόμενον και δια τον απαγχονισμόν των υπολοίπων μελλοθανάτων Ελλήνων. Η πτώσις του κεραυνού επί του πλατάνου, καθ' όν χρόνον εχρησιμοποιείτο ούτος ως αγχόνη δια τον απαγχονισμόν των συλληφθέντων Ελλήνων εθεωρήθη ως κακός οιωνός (διοσημία) υπό του Χουσεΐν Μπεκίρ Πασά, όστις φοβηθείς άφησεν ελευθέρους εκείνην την στιγμήν τους υπολοίπους μελλοθανάτους, οι οποίοι όμως εθανατώθησαν βραδύτερον δια διαφόρων άλλων τρόπων(5).

7. Ομαδικά σφαγιά και απαγχονισμοί εις Σωζόπολιν

Και εις την Σωζόπολιν ειχεν συντελεσθή η κατάλληλος ψυχική προπαρασκευή των υποδούλων Ελλήνων δια την εξέγερσιν του Έθνους κατά του τυράννου κατακτητού. Όλοι οι πρόκριτοι της Σωζοπόλεως και πολλοί κάτοικοι αυτής είχαν μυηθή εις την Φιλικήν Εταιρείαν υπό του ιδίου του Παπαφλέσσα. Υποβοηθούμενοι οικονομικώς και υπό των εν Ρουμανία πλουσίων συμπολιτών των Ι. Κωνσταντινίδου και Κ. Παναγιώτου εξοπλίσθησαν πλήρως δι' όπλων και εν γένει πολεμοφοδίων πολλαί χιλιάδες Σωζοπολιτών αλλά και κατοίκων των περιχώρων, οι οποίοι ήσαν έτοιμοι προς ένοπλον δράσιν και τους οποίους ώρκισεν εις τον περίβολον του Ιερού Ναού του Αγίου Ζωσίμου Σωζοπούλεως την 17ην Απριλίου 1821 ο Μητροπολίτης Σωζοπόλεως Παΐσιος, ότε εκήρυξεν ούτος, ως ο Παλαιών Πατρών Γερμανός, την Επανάστασιν εις την περιοχήν ταύτην της Θράκης, ως εις επόμενον κεφάλαιον εκτενέστερον αναπτύσσεται.

Οι Τούρκοι μετά την καταστολήν της κατά τα ανωτέρω εξεγέρσεως εις την περιοχήν της Σωζοπόλεως συνέλαβον πολλούς κατοίκους αυτής, εκ των οποίων άλλους μεν έσφαξαν, άλλους δε απηγχόνισαν. Η παράδοσις διέσωσεν ωρισμένα ονόματα, πλην του Μητροπολίτου Σωζοπόλεως Παΐσιου και του ιερέως Σκουλόγλου περί ων εκτενέστερον εις ίδιον κεφάλαιον, εκ των απαγχονισθέντων

προκρίτων της Σωζοπόλεως, ως του Χατζή-Ασλάνη, Αντωνάκη Σκουλόγλου, Μπαλασάκη Σφέτκου και Θανάση Θανάσογλου.

8. Ομαδικαί σφαγαί και απαγχονισμοί εις Φιλιππούπολιν

Η μεγάλη επαναστατική δραστηριότης, η οποία ανεπτύχθη εις την Θράκην κατά την προεπαναστατικήν περίοδον, προπαρασκεύασεν το κατάλληλον επαναστατικόν κλίμα και μεταξύ των Ελλήνων κατοίκων της Φιλιππουπόλεως, παρά την ύπαρξιν εν αυτή λίαν συμπαγούς τουρκικού πληθυσμού. Ο τότε Μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως Σαμουήλ και οι πρόκριτοι αυτής και πολλοί Έλληνες κάτοικοί της εμυήθησαν εις την Φιλικήν Εταιρείαν υπό του Φιλιππουπολίτου Αντωνίου Κομιτζοπούλου, ο οποίος ήτο εκ των πρώτων στελεχών και μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της Φιλικής Εταιρείας.

Κατά το πρώτον έτος της Ελληνικής Επανάστασεως του 1821 οι Έλληνες κάτοικοι της Φιλιππουπόλεως διαβιούντες μεταξύ συμπαγούς τουρκικού πληθυσμού κατώρθωσαν να συγκαλύψουν την επαναστατικήν των δραστηριότητα και ως εκ τούτου δεν έδωσαν αφορμήν δια σφαγήν Ελλήνων άμα τη εκδηλώσει της Επανάστασεως εις άλλας περιοχάς της Ελλάδος.

Κατά το 1822 όμως ήρχισεν υπό των Τούρκων και ο διωγμός των Ελλήνων κατοίκων της Φιλιππουπόλεως, διότι υποπεύοντο πλέον αυτούς ως αναμεμιγμένους εις την Φιλικήν Εταιρείαν και την εκραγείσαν Ελληνικήν Επανάστασιν, πράγμα το οποίον διεπιστώθη και εκ διαφόρων επαναστατικών ενεργειών των Φιλιππουπολιτών. Ως εκ τούτου οι Τούρκοι προέβησαν εις την σύλληψιν, σφαγήν και απαγχονισμόν πολλών Ελλήνων κατοίκων της Φιλιππουπόλεως, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και ο Χατζή Σκάρλος Ιωάννης Μαρασλής, πάπος του Εθνικού μας Ευεργέτου Γρηγορίου Μαρασλή.

9. Ομαδικαί σφαγαί και απαγχονισμοί εις Αγχιάλον

Μεγάλη υπήρξεν η συμμετοχή εις τον φόρον του αίματος και της Αγχιάλου, της οποίας οι πρόκριτοι και πολλοί άλλοι κάτοικοι της είχαν μυηθή εις την Φιλικήν Εταιρείαν υπό του Φιλικού Βενιαμίν Λεσβίου και προπαρασκεύασαν κατά την προεπαναστατικήν περίοδον έντονον επαναστατικήν ατμόσφαιραν τόσον εις την πόλιν όσον και εις τα χωρία της περιφερείας της.

Ως εκ της ανωτέρω επαναστατικής δραστηριότητος της Αγχιάλου, όταν εξερράγη η Ελληνική Επανάστασις του 1821, οι Τούρκοι Γενίτσαροι υπό τον Χουσεΐν Μπεκίρ Πασάν επέδραμον εις την Αγχιάλον και συνέλαβον πλην του Μητροπολίτου αυτής Ευγενίου Καραβιά περί ου εκτενέστερον εις ίδιον κεφάλαιον και πολλούς κατοίκους της, εκ των οποίων άλλους μεν έσφαξαν, άλλους δε

απηγχόνισαν προς εκφοβισμόν του εξεγερθέντος υποδούλου Ελληνισμού.

10. Ομαδικαί σφαγαί και απαγχονισμοί εις την Βάρναν.

Η Βάρνα ως και η Αγχίαλος είλκυσεν ως παράλιος πόλις από αρχαιοτάτων χρόνων τους Έλληνας, οι οποίοι εγκατεστάθησαν εις αυτήν και επληθύνθησαν εις πολλάς χιλιάδας κατά την διαδρομήν των αιώνων. Ο Ελληνισμός ούτος της Βάρνης εχαιρέτησε μετά μεγάλου ενθουσιασμού τα επαναστατικά κηρύγματα της Φιλικής Εταιρείας και ανέμενεν προητοιμασμένος ψυχικώς και υλικώς την εκδήλωσιν της Επανάστασεως εναντίον του βαρβάρου κατακτητού. Η πολεμική αυτή προπαρασκευή των Ελλήνων της Βάρνης γενομένη αντιληπτή υπό των Τούρκων προεκάλεσεν την μήνιν της Πύλης, η οποία εξήγειρεν τον τουρκικόν όχλον δια την σφαγήν και τον απαγχονισμόν των Ελλήνων κατοίκων της Βάρνης και των περιχώρων αυτής. Εκ των πολλών κατοίκων της Βάρνης, οι οποίοι απηγχονίσθησαν υπό των Τούρκων κατά την Επανάστασιν του 1821, η παράδοσις διέσωσεν τα ονόματα των Τσακίρ Τσορμπατζή, Ζαχαρίδη Κρυοφύλλου, Παπαμανώλη, Χριστοδούλου, Νικολάου, Κ. Πωγωνάτου (Τενεσίζογλου) Καπετάν Παρασκευά, Καλακλή και Ιωάννου Ασπιώτου(6).

11. Ομαδικαί σφαγαί εις Ραιδεστόν, Καλλίπολιν, Σηλυβρίαν, Μυριόφυτον και άλλας πόλεις της Ανατολικής Θράκης

Βαρύς υπήρξεν και ο φόρος του αίματος, το οποίον προσέφεραν εις τον βωμόν της Πατρίδος κατά τους αγώνας του Έθνους και αι παράλιοι Ελληνικαί από αρχαιοτάτων χρόνων πόλεις της Προποντίδος η Ραιδεστός, Καλλίπολις, Σηλυβρία, Μυριόφυτον και άλλαι, οι κάτοικοι των οποίων λόγω της δια θαλάσσης συχνής επικοινωνίας των μετά του διαβιούντος εις τα Ελληνικά παράλια υποδούλου Ελληνισμού, αλλά και των αποδήμων ομογενών, εμυήθησαν εκ των πρώτων εις την Φιλικήν Εταιρείαν και προπαρασκεύασαν τόσον εις τας ιδίας αυτών πόλεις, όσον και εις τας πόλεις και χωρία της ενδοχώρας της Ανατολικής Θράκης το πρόσφορον επαναστατικόν κλίμα δια την αναπτέρωσιν του εθνικού φρονήματος και την πυράκτωσιν των καρδιών των αναμενόντων την πανελληνιον εξέγερσιν Ελλήνων της περιοχής ταύτης.

Οι Τούρκοι, οι οποίοι υποπτεύοντο την ως άνω επαναστατικήν δραστηριότητα των παραλίων πόλεων της Προποντίδος, ανέμεναν την αφορμήν δια την διάπραξιν θηριωδιών εις βάρος του Ελληνικού πληθυσμού των. Ούτω μετά την υπό του Κανάρη καταστροφήν του Τουρκικού στόλου εις την Χίον εξέσπασεν η μήνις των Τούρκων εις τας παραλίους πόλεις της Ανατολικής Θράκης Ραιδεστόν, Σηλυβρίαν, Μυριόφυτον Καλλίπολιν και άλλας, πολλοί κάτοικοι των οποίων εσφάγησαν ή απηγχονίσθησαν. υπό των Τούρκων ποτίσαντες δια του

αίματος των το δένδρον της Ελευθερίας, το οποίον δια αυτούς ουδέποτε αλλά και δια τους απογόνους των επ' ολίγον μόνον ήνθισεν.

ΙΙΙ. ΣΦΑΓΑΙ ΚΑΙ ΑΠΑΓΧΟΝΙΣΜΟΙ ΚΛΗΡΙΚΩΝ

Ως δια της σφαγής του Πατριάρχου Αθανασίου του Β' εσφραγίσθη η άλωσις της Κωνσταντινουπόλεως κατά το 1453 και η κατάλυσις της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, ούτω και δια του απαγχονισμού του Πατριάρχου Γρηγορίου του Ε' καθηγιάσθη η έκρηξις της Ελληνικής Επανάστασεως του 1821, δια της οποίας οι μέχρι τότε υπόδουλοι Έλληνες έθραυσαν τα βαρεία δεσμά της μακραίωνος τουρκικής δουλείας και ανέκτησαν κατόπιν αιματηρών αγώνων την Ελευθερίαν των.

Η άλωσις της Κωνσταντινουπόλεως γενομένη υπό τας τραγικωτέρας συνθήκας, αι οποίαι δι' οιονδήποτε άλλον λαόν θα επέφερον τον οριστικόν αφανισμόν του, δια το Ελληνικόν Έθνος υπήρξεν η κάμιος η πυρακτώσασα την αθάνατον Ελληνικήν φυλήν, η οποία γαλουχηθείσα εν συνεχεία με τανάματα της Χριστιανικής θρησκείας μας εμεγαλούργησεν και επετέλεσεν άθλους, προ των οποίων ίσταται έκθαμβος η ανθρωπότης.

«Τα τετρακόσια σήμαντρα και εξήντα δυο καμπάνες της Αγία - Σοφιάς» δεν εσήμαναν κατά την ημέραν της αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως το «κύκνειον άσμα» του Γένους μας, όπως ήθελεν να πιστεύη η χαιρεκάκως χειροκροτούσα την πώσιν της Βασιλίδος των πόλεων Δύσις, αλλά τουναντίον εδόνησαν συγκλονιστικώς τας ψυχάς των Ελλήνων, οι οποίοι από της πρώτης ακόμη ημέρας της Εθνικής συμφοράς απεδύθησαν εις τον ιερόν και άνισον αγώνα δια την απελευθέρωσιν της Μητρός πατρίδος των(7).

Μετά την κατάλυσιν της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και την επακολουθήσασαν ταύτην καταστροφήν υπό του βαρβάρου κατακτητού του Ελληνικού πολιτισμού, την εξόντωσιν ή διαφυγήν εις την Δύσιν των διασωθέντων λογίων, η Ελλάς με τα αιματοβαμμένα ερείπια της κατεκλύσθη υπό πυκνού πνευματικού σκότους, όπως λίαν παραστατικός αποδίδει την τότε κατάστασιν η λαϊκή μούσα δια του στίχου του δημώδους άσματος «ο ήλιος εσκοτάδιασε και το φεγγάρι εχάθη». Υπό τας τραγικάς ταύτας συνθήκας περιελθόν το Ελληνικόν Έθνος ήτο κατεδικασμένον εις οριστικόν αφανισμόν. Και όμως μολονότι αι δια της καταλύσεως της

Βυζαντινής Αυτοκρατορίας διαμορφωθείσαι δραματικά δια το Έθνος μας συνθήκαι κατέστησαν υπό του βαρβάρου κατακτητού έτι τραγικώτεροι δια την διαβίωσιν των ραγιάδων, εν τούτοις το Ελληνικόν Έθνος όχι μόνον επέζησεν αλλά και εμεγαλούργησεν και επετέλεσεν πρωτοφανείς άθλους, δια των οποίων ανέκτησε την ελευθερίαν του. Η νεκρανάστασις του Γένους συντελεσθείσα υπό τας συνθήκας ταύτας και καταστάσα πραγματικότης παρά πάσαν ανθρωπίνην λογικήν οφείλεται εις την Εθνικήν αναβάπτισιν της Φυλής και εις την πνευματικήν θεμελίωσιν της ζωής του υποδούλου Ελληνισμού και των υπ' αυτού αναληφθέντων υπέρ της ελευθερίας του αγώνων, οι οποίοι διεξήχθησαν καθ' όλην την διάρκειαν της μακραίωνος δουλείας και κατέληξαν εις την Επανάστασιν του 1821.

Της επαναστάσεως όμως του 1821 προηγήθη προσπάθεια αιώνων ολοκλήρων, η οποία επέφερον την πνευματικήν αναγέννησιν του υποδούλου Έθνους και την εθνικήν αφύπνισιν από τον βαθύν λήθαργον της δουλείας, προηγήθη πνευματική προπαρασκευή ολοκλήρου του Έθνους η οποία εδημιούργησεν τας προϋποθέσεις δια την Εθνικήν αναγέννησιν των ραγιάδων Ελλήνων. Το βαρύν και δυσχερές τούτο έργον της πνευματικής καλλιέργειας και αναγεννήσεως του υποδούλου Γένους, το έργον της αποτινάξεως των αλύσεων της πνευματικής δουλείας και της εθνικής αφυπνίσεως των ραγιάδων, ανέλαβεν κατά χρόνους της Εθνικής δοκιμασίας υπό τας τότε λίαν χαλεπάς δια το Έθνος συνθήκας η Ορθόδοξος Εκκλησία μας, η οποία περισυνέλεξεν ως νεοσσούς εις τους κόλπους της τους διαφυγόντας την μάχαιραν του αιμοδιψούς κατακτητού Έλληνας και εγαλούχησεν αυτούς αλλά και τας επελθούσας γενεάς με τα νάματα της Χριστιανικής θρησκείας μας, προπαρασκευάσασα ούτω το Έθνος ολόκληρον δια τον αγώνα της ανεξαρτησίας του(8).

Η Ορθόδοξος Εκκλησία μας, η Κιβωτός αυτή του Έθνους μας, η πιστή θεματοφύλαξ των Εθνικών μας παραδόσεων, η οποία κατά τους χρόνους της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας μετεφύτευσεν δια των Τριών Ιεραρχών το υγιές αρχαίον Ελληνικόν πνεύμα εις τον Χριστιανισμόν και επετέλεσεν ούτω το Ελληνοχριστιανικόν Ιδεώδες, μετέπειτα κατά τους χρόνους της τουρκικής δουλείας όχι μόνον διεφύλαξεν τους μετά την επελθούσαν λαίλαπα του βαρβάρου κατακτητού περισωθέντας πνευματικούς θησαυρούς της Αρχαίας Ελλάδος και του Βυζαντίου, αλλά δια των φλογερών Διδασκάλων του Γένους εχρησιμοποίησεν τούτους δια την εθνικήν και πνευματικήν παιδείαν του υποδούλου ελληνισμού. Οι Διδάσκαλοι του Γένους, οι πλείστοι των οποίων ήσαν κληρικοί και τα στήθη των οποίων εφλέγοντο από την ιεράν φλόγα της πίστεως προς τον Θεόν και την Ελευθερίαν της Πατρίδος των, εκαλλιέργησαν πνευματικώς τον υπόδουλον Ελληνισμόν και εδημιούργησαν ανά το πανελλήνιον

την έντονον πνευματικήν και εθνικήν ατμόσφαιραν, την οποίαν υπέθαλπον τα δημώδη άσματα, αι πλούσιαι Εθνικαί παραδόσεις και οι θρύλοι του Έθνους.

Οι Λειτουργοί της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας, εις τους κόλπους της οποίας συνεσπειρώθη μετά την άλωσιν της Κωνσταντινουπόλεως ο υπόδουλος Ελληνισμός και εταύτισε έτι μάλλον αδιαχωρίστως την Ορθόδοξον πίστιν του και την Εθνικήν συνείδησίν του, υπήρξαν όχι μόνον οι φλογεροί διδάσκαλοι, οι φωτεινοί οδηγοί και ένθερμοι συμπαραστάται του υπό τον βαρύν ζυγόν του βαρβάρου κατακτητού χειμαζόμενου υποδούλου Ελληνικού Έθνους κατά την μακραιώνα τουρκικήν δουλειάν, αλλά υπήρξαν προσέτι και κυρίως οι αντάξιοι της υψηλής και θείας αποστολής των Ποιμένες οι θυσιάσαντες την ζωήν των υπέρ του δεινοπαθούντος ποιμνίου των και της Ελευθερίας της Πατρίδος. Γενόμενοι ούτω οι Λειτουργοί της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας οι πρώτοι Εθνομάρτυρες κατά τας κρισίμους δια την υπόστασιν του Γένους στιγμάς καθηγίασαν δια του αίματος των τους ιερούς αγώνας του Έθνους και επυράκτωσαν τας ψυχάς των υποδούλων Ελλήνων, οι οποίοι μιμούμενοι το φωτεινόν παράδειγμα των θυσιαζομένων υπέρ αυτών πνευματικών ηγετών των προσέφερον τα πάντα και εθυσίασαν την ζωήν των δια την απελευθέρωσιν της υποδούλου Πατρίδος.

Εις την μεγάλην χορείαν των Λειτουργών της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας, οι οποίοι εθυσιάσθησαν υπέρ Πίστεως και Πατρίδος υπό του βαρβάρου κατακτητού κατά την μακραιώνα δουλειάν του Έθνους αλλά και κατά την διάρκειαν της Ελληνικής Επαναστάσεως του 1821, μεγάλη είναι η συμμετοχή των θυσιασθέντων Κληρικών της Θράκης, η οποία, ως εκ της γεινιάσεως της μετά της πρωτευούσης του Οθωμανικού κράτους, υφίστατο πρώτη τας θηριωδίας και τας ωμότητας των Τούρκων, οσάκις εξεδηλούτο δι' οιονδήποτε λόγον η μήνις της Πύλης εναντίον του υποδούλου Ελληνισμού.

Ενδεικτικώς μνημονεύονται κατωτέρω οι απαγχονισμοί και αι σφαγαί ωρισμένων κληρικών της Θράκης, πλην του Πατριάρχου Γρηγορίου του Ε' ανήκοντος εις το Πανελλήνιον, οι οποίοι προσέφεραν το αίμα των εις τον βωμόν της Πίστεως και της Πατρίδος κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν του 1821.

1. Απαγχονισμός εις Αδριανούπολιν του πρώην Οικουμενικού Πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ' Σερμπέτζογλου

Η Αδριανούπολις ως κέντρον της επαναστατικής δραστηριότητος, η οποία ανεπτύχθη εις την Θράκην, υπεβλήθη κατά την εκδήλωσιν της Ελληνικής Επαναστάσεως του 1821 εις βαρύν φόρον αίματος δια της

ομαδικής σφαγής κατά την Κυριακήν του Θωμά των υπερτριάκοντα προκρίτων της, ως εις προηγούμενον κεφάλαιον αναπτύσσεται. Όμως η δίψα των αιμοχαρών και βαρβάρων κατακτητών δεν εκορέσθη δια του αίματος των προκρίτων της Θρακικής πρωτευούσης και η μήνις της Πύλης εστράφη και προς τον Πατριάρχην Κύριλλον ΣΤ' υπέργηρον όντα και εφησυχάζοντα εις την γενέτειράν του Αδριανούπολιν, τον οποίον συνέλαβον οι Τούρκοι την ιδίαν ημέραν της σφαγής ως αναμειγμένον εις την εκδηλωθείσαν Ελληνικήν Επανάστασιν κατόπιν εγγράφου διαταγής (φιρμανίου) του Σουλτάνου αποσταλέντος δι' ειδικού ταχυδρόμου προς τον Νομάρχην Αδριανουπόλεως(9).

Άμα τη λήψει του ως άνω φερμανίου του Σουλτάνου οι Γενίτσαροι προέβησαν κατόπιν εντολής του Νομάρχου Ανδριανουπόλεως εις την σύλληψιν του πρώην Οικουμενικού Πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ', τον οποίον αφού διεπόμπευσαν περιφέροντες ανά τας οδούς της Αδριανουπόλεως εν μέσω του φανατισθέντος και χλευάζοντος τον σεπτόν Ιεράρχην τουρκικού όχλου, απηγχόνισαν αυτόν χρησιμοποιήσαντες ως αγχόνην τα σιδηρά κιγκλιδώματα του παραθύρου του μεγάρου της Ιεράς Μητροπόλεως. Περιφερόμενος υπό των Γενιτσάρων προ του απαγχονισμού του ο Πατριάρχης Κύριλλος ΣΤ' προς διαπόμπευσίν του υπό του ασχημονούντος και χλευάζοντος αυτόν τουρκικού όχλου ανά τας οδούς της Αδριανουπόλεως, εις την οποίαν ούτος εγεννήθη, εσπούδασε, ηνδρώθη, χειροτονήθη ως Διάκονος και επιμήθη ως Ιεράρχης της, εβάδισεν τον δρόμον του μαρτυρίου του πορευόμενος προς τον Γολγοθάν, ήρεμος, ατάραχος και δεόμενος υπέρ του εξεγερθέντος κατά του βαρβάρου κατακτητού και αγωνιζομένου δια την Ελευθερίαν του υποδούλου Ελληνικού Έθνους. Μετά του Πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ' συνελήφθη και απηγχονίσθη και ο πρωτοσύγγελος αυτού Αγαθάγγελος, ως και εκ των στενών φίλων του ο Χατζή - Λυμπεράκης και ο Χατζή - Βασιλείου. Λέγεται(11), ότι κατά τον απαγχονισμόν του Πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ' απεκόπη κατά σύμπτωσιν το σχοινίον της αγχόνης αυτού προ του θανάτου του και κατέπεσεν ούτος ημιθανής εις το λιθόστρωτον. Οθωμανίς δε έγγυος ευρισκομένη μεταξύ του περιβάλλοντος και χλευάζοντος τον απαγχονιζόμενον Ιεράρχην τουρκικού όχλου και ιδούσα αυτόν καταπίπτοντα επί του εδάφους τοσούτον κατετρόμαξεν, ώστε πεσούσα εις την γην παρευθύς φόβω απέθανεν. Οι δήμιοι επανέφερον μετά ταύτα επί νέας αγχόνης ημιθανή τον καταπεσόντα σεπτόν Ιεράρχην, το ιερόν σκήνωμα του οποίου αφέθη αιωρούμενον επί τριήμερον εις τα σιδηρά κιγκλιδώματα του παραθύρου της Ιεράς Μητροπόλεως Αδριανουπόλεως.

Οι Τούρκοι απηγόρευσαν εις τους Χριστιανούς να επιληφθούν του ενταφιασμού του ιερού σκηνώματος του Πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ',

ως και των κατά την αυτήν ημέραν σφαγέντων και απαγχονισθέντων υπερτριάκοντα προκρίτων της Αδριανουπόλεως, τα οποία ερρίφθησαν εις τον παραρρέοντα ποταμόν Έβρον, όστις κατ' εκείνας τας ημέρας ήτο πλημμυρισμένος. Εξεδόθη προς τούτοις, ως και εις προηγούμενον κεφάλαιον αναπτύσσεται, αυστηρά διαταγή του Νομάρχου Αδριανουπόλεως, δια της οποίας απηγορεύετο εις τους Έλληνας, επί ποινή θανάτου, η περισυλλογή και ο ενταφιασμός των εις τον ποταμόν Έβρον ριφθέντων πτωμάτων των ανωτέρω Εθνομαρτύρων. Παρά τας δια της ως άνω διαταγής επαπειλουμένας αυστηροτάτας κυρώσεις εξικνουμένας μέχρι και του θανάτου των παραβατών, εν τούτοις ωρισμένα εκ των ριφθέντων εις τον Έβρον πτωμάτων περισυνελέγησαν ηλλοιωμένα και εν αποσυνθέσει ευρισκόμενα και ενεταφιάσθησαν εν πλήρει μυστικότητι και υπό απόλυτον εχεμύθειαν μετά της προσηκούσης ευλαβείας υπό γενναίων και απτόητων υποδούλων Ελλήνων, τα δε πλείστα εξ αυτών είτε μετεφέρθησαν εις τας παρά την Αίνον εκβολάς του ποταμού Έβρου, είτε εκαλύφθησαν υπό της Ιλύος αυτού.

Μεταξύ των περισυλλεγέντων εκ του ποταμού Έβρου πτωμάτων των Εθνομαρτύρων, τα οποία καλύπτονται υπό ανωνυμίας ως προς τε τα πρόσωπα των Εθνομαρτύρων λόγω αδυναμίας προσδιορισμού αυτών ως εκ της προηγηθείσης αλλοιώσεως των αλλά και ως προς τα πρόσωπα των περισυλλεζάντων αυτά γενναίων και απτόητων Ελλήνων λόγω της επί μακρόν τηρήσεως εχεμύθειας προς αποφυγήν των αυστηροτάτων δια αυτούς κυρώσεων, περιλαμβάνεται και το ιερόν σκήνωμα του Πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ', το οποίον θεία πρόνοια φερόμενον υπό του ρεύματος του ποταμού συνεκρατήθη υπό τινος δένδρου παρά το χωρίον Πύθιον και εγγύς υδρόμυλου πλουσίου Τούρκου έχοντος ως υπηρέτην και μυλωθρόν υπόδουλόν τινα Έλληνα ονομαζόμενον Χρήστον Αργυρίου, ο οποίος έζει μετά της οικογενείας του εις παρακειμένην καλύβην. Ο Τούρκος ιδιοκτήτης του υδρόμυλου, επί τη θέα του εις τους κλάδους του δένδρου ενσφηνωθέντος πτώματος του Πατριάρχου Κυρίλλου, εκάλεσεν τον υπηρέτην του Χρήστον και ειρωνευόμενος λέγει προς αυτόν (12) : «Βλέπεις: αυτόν τον καραμπάς; (μαυροκέφαλον) τί κακός άνθρωπος άραγε θα ήτο αφού και τα όρνεα ακόμη δεν τον πλησιάζουν». Ο Χρήστος Αργυρίου, ο οποίος με πόνον ψυχής ανεγνώρισεν τον Πατριάρχη, προσεποιήθη τον αδιάφορον και μετά το μεσονύκτιον, όταν είχεν κοιμηθή ο Τούρκος αφέντης του ανέσυρεν τη βοηθεία και της συζύγου εκ του ποταμού το ιερόν σκήνωμα του σεπτού Ιεράρχου, το οποίον και μετέφεραν κρυφίως εντός σάκκου οι δύο σύζυγοι με κίνδυνον της ζωής των κατά την ζοφεράν εκείνην περίοδον της φρικτής δουλείας και τρομοκρατίας και έθαψαν αυτό εις τον ανοιχθέντα προς τούτο εντός της καλύβης των τάφον, επί του οποίου έκαιον έκτοτε νυχθημερόν κανδήλιον.

Ο γενναίος και απόητος πτωχός μυλωθρός Χρήστος Αργυρίου, ο οποίος με κίνδυνον της ζωής ολοκλήρου της οικογενείας του παραβαίνων τας αυστηροτάτας απαγορεύσεις των Γενιτσάρων ετόλμησε να περισυλλέξη και να ενταφιάση το ιερόν σκήνωμα του Πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ', κατώρθωσε δια της επιμόχθου εργασίας του και της Θείας Χάριτος εις ανταμοιβήν της ιεράς πράξεως του να αναδειχθή ο πλουσιώτερος κάτοικος του Χωρίου του και ισόβιος Πρόεδρος αυτού αποκαλούμενος έκτοτε λόγω του πλούτου του Χρήστος «Τσορμπατζής» (δηλ. πλούσιος), το επώνυμον δε αυτό φέρουν μέχρι σήμερον οι απόγονοι του.

Τα οστά του Πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ' μετά δεκαετίαν από του ενταφιασμού του εις τον εντός της οικίας του Χρήστου Αργυρίου τάφον των ανεκομίσθησαν εις την Ιεράν Μητρόπολιν Αδριανουπόλεως φυλασσόμενα εντός λάρνακας μέχρι του 1922. Μετά την ανακομιδήν των ιερών οστών του σεπτού Ιεράρχου εκ του Πυθίου οι κάτοικοι αυτού εις εκδήλωσιν ευλάβειας προς τον θυσιασθέντα Εθνομάρτυρα έκτισαν κενοτάφιον εις το μέρος του ενταφιασμού του μετά παρεκκλησίου και εφιλοτέχνησαν εικόνα του τιμώντες έκτοτε τον Πατριάρχην Κύριλλον ως Άγιον και προστάτην του χωρίου των, μαρτυρούνται δε πολλά θαύματα του Αγίου Κυρίλλου λαβόντα χώραν εις την περιφέρειαν ταύτην.

Εις ένδειξιν ευλαβείας προς τον απαγχονισθέντα Εθνομάρτυρα Πατριάρχην Κύριλλον ΣΤ' και εις μνήμην του απαγχονισμού του το παράθυρον του μεγάρου της Ιεράς Μητροπόλεως Αδριανουπόλεως, εκ των κιγκλιδωμάτων του οποίου απηγχονίσθη ούτος, παρέμεινεν έκτοτε ερμητικώς κλειστόν. Ότε κατά την αναλαμπήν της Εθνικής μας αναγεννήσεως κατελήφθη το 1920 η Αδριανούπολις υπό του νικηφόρως προελαύνοντος Ελληνικού Στρατού και εγκατεστάθησαν εν αυτή αι Ελληνικαί Αρχαί, ήνοιξαν το παράθυρον τούτο μετά παρέλευσιν εκατόν ολοκλήρων ετών από του απαγχονισμού του Εθνομάρτυρος Οικουμενικού Πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ' και των μετ' αυτού ηρωϊκώς θυσιασθέντων υπέρ Πίστεως και Πατρίδος υπερτριάκοντα προκρίτων της Αδριανουπόλεως, ανηρτήθη δε επ' αυτού πίναξ φέρων αναγεγραμμένον το εξής επίγραμμα:

**Κυρίλλω τω ΣΤ'
Γόνω μεν της δε πόλεως
Ευκλεεί, δεξιώς δε την
Ολκάδα της Μ. Εκκλησίας
Οικοστροφήσαντι
υπέρ Πίστεως και Πατρίδος
τον δι' αγχόνης
υποστάντι θάνατον
η Πατρίς ελευθερωθείσα**

**και μεγάλη ήδη
τούτο ιδρύσατο σήμα
μνημείον μεν της προς
αυτὸν αἰδίου τιμῆς
και σεβασμοῦ,
δείγμα δι' αρετῆς
τοῖς επιγιγνομένοις.
Μάρτιος 25, 1921».**

Ο Εθνομάρτυς Πατριάρχης Κύριλλος ο ΣΤ' αποτελεί μίαν εκ των μεγάλων και φωτεινών μορφών της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας, αι οποῖαι ἐλάμπρυναν τον θρόνον του Οικουμενικοῦ Πατριαρχείου και ἐντάσσεται εις την χορείαν των διακεκριμένων Αρχιερέων, οι οποῖοι κατά τους χρόνους της μακραίωνος τουρκικῆς δουλείας του Γένους δια μεν της μεγάλης πνευματικῆς προσφοράς των και της Εθνικῆς δράσεως των συνετέλεσαν τα μέγιστα εις την ἀφύπνισιν της Εθνικῆς συνειδήσεως και την πνευματικὴν και ψυχικὴν προπαρασκευὴν του υποδοῦλου Ἑλληνισμοῦ δια την ἐξέγερσίν του ἐναντίον του βαρβάρου κατακτητοῦ προς ἀποτίναξιν του τυραννικοῦ ζυγοῦ, δια δε της θυσίας των και του μαρτυρίου των ἐπυράκτωσαν τας καρδίας των «ραγιάδων» και καθηγίασαν τους ιεροὺς ἀγῶνας του Ἔθνους, δια των οποίων ἀνέκτησεν τούτο την ἐλευθερίαν του.

Παρά ταῦτα η μεγάλη και πολλαπλὴ πνευματικὴ και Εθνικὴ προσφορά του Πατριάρχου Κυρίλλου του ΣΤ' και η θυσία αὐτοῦ υπὲρ της ἐλευθερίας του Ἔθνους δεν ἐγένετο μέχρι τούδε γνωστὴ ἀνά το Πανελλήνιον λόγω των θλιβερῶν περιπετειῶν, τας οποῖας υπέστη ἔκτοτε η πολυπαθὴς Θράκη μέχρι της μερικῆς μόνον ἀπελευθερώσεως της. Ὡς εκ τούτου ἐπιβάλλεται εκ λόγων ἀποτίσεως στοιχειώδους ευγνωμοσύνης του Ἔθνους προς τον Εθνομάρτυρα Πατριάρχην Κύριλλον τον ΣΤ' η προσήκουσα ἀναγνώρισις της μεγάλης προσφοράς του προς την Πατρίδα δια περιλήψεως ταύτης εις την ἐπίσημον Εθνικὴν μας Ἱστορίαν, προς τούτοις δε η ἀνέγερσις κενοταφίου και ἀδριάντος του μεγάλου αὐτοῦ Ἱεράρχου πλησίον της υποδοῦλου εἰσέτι γενέτειρας του Ἀδριανουπόλεως, εις την οποίαν οὗτος ἐγεννήθη, ἀνετράφη, ἐξεπαιδεύθη και ἐμαρτύρησεν, ως ὑπόμνησις προς ημάς, ἀλλὰ και προς τας ἐπερχομένας γενεάς του ιεροῦ χρέους μας προς την Πατρίδα και της υποχρεώσεως μας προς μίμησιν του φωτεινοῦ παραδείγματος του Εθνομάρτυρα Κυρίλλου του ΣΤ' προσφερθέντος ολοκαύτωμα εις τον βωμόν της Πατρίδος και αποτελούντος την ἀντιπροσωπευτικὴν μορφήν των Κληρικῶν της Θράκης, οι οποῖοι δια της θυσίας των καθηγίασαν τα ἱερά χῶματα της πατρώας γῆς.

Κατωτέρω παρατίθεται ἀπόσπασμα εκ του ἀφιερωμένου προς τους Εθνομάρτυρας Πατριάρχας Γρηγόριον τον Ε' και Κύριλλον τον ΣΤ'

ποιήματος του Κώστα Κρυστάλη υπό τον τίτλον «Αι σκιαί των Πατριαρχών Γρηγορίου του Ε' και Κυρίλλου του ΣΤ'».

«Εκεί τους είδα νάχουνε στην μέση τους, σε θρόνο,
Θρόνο διαμαντοκόλλητο τον Άγιο εκείνον
τον Πατριάρχη στη σεπτή πόλι των Κωνσταντίνων,
στεφανωμένο με δαφνιάς ένα μεγάλο κλώνο.
Τους ευλογάει κι' άρχισε με δάκρυα να λήη
της Κωνσταντινουπόλεως των σκυλομουσουλμάνων
τες εκβιάσεις και σφαγές των Τούρκων των τυράννων
και τη σκληρή κρεμάλα του. Και χαίρεται και κλαίει.
Ήταν η πρώτη τ' Απριλίου κοντά στη χαραυγούλα
Τούρκος Δερβίσης άπιστος στο μιναρέ φωνάζει
και προσκαλεί τους Τούρκους του στο σκοτωμό και σφάζει.
Το σίδερο εδώ κι' εκεί... τί φρίκη... τί τρεμούλα.

.....
Αρπάζονται οι κληρικοί, σκοτώνονται κρεμιώνται
και αποκεφαλίζονται, πνίγονται. Άλλοι φεύγουν
πλην όσοι απ' το σκοτωμό δεν μπόρεσαν να έβγουν
από τους Τούρκους σφάζονται, στο πέλαγο πετιούνται.

.....
Ήρθε η ενάτη τ' Απριλίου Σάββατο το Μεγάλο
Ξημέρωσε και νύχτωσε — νύχτωσε η ζωή μου.
Πήγα τον Όρθρο στο Ναό, κάμνω την προσευχή μου,
«Χριστός Ανέστη» άρχισα με τους πιστούς να ψάλλω.
Αναστηθήτω η Ελλάς, ευχόμενη. Κοινωνάω
τ' Άχραντα Μυστήρια, τα τέκνα μου βλογάω
κι' έξαφνα βλέπω την Τουρκιά τριγύρω του Ναού μου.
Τη Λειτουργία σκόλασα. Με παίρνουνε μ' αρπάζουν,
με κλείσανε στη φυλακή, τα σίδηρα μου βάνουν.
Με δέρνουν, άλλοι με χτυπούν, ασχημισμούς με κάνουν,
άλλοι με μαστιγώνουνε, και άλλοι με χλευάζουν.
Τέλος με βγάζουν, μ' οδηγούν μες τα Πατριαρχεία.
Με φέρνουνε στη μεσανή την θύρα πού μεγάλη
τριχιά κρεμότανε. Μ' αυτήν μου δέσαν το κεφάλι
απ' το λαιμό. Και η ψυχή μου πέταξε αγία.
Τον λόγο δεν απόσωσε. Απ' το πλευρό του τότε
σηκώθηκε της πόλεως τ' Αδριανού ο ήρωας
και λέγει «Μήπως κ' εις εμέ δεν έπεσεν ο κλήρος
κρεμάλας; Δεν με κρέμασαν άνομοι στρατιώται»;
Αντίκρυ του, σαν όμορφο άγαλμα του Φειδίου
καθότανε σε μάρμαρο εκείνος ο μεγάλος
της Αλαμάνας ήρωας, σαν Λεωνίδας άλλος,
ο Διάκος, ο καταστροφεύς κι' εχθρός του Κορανίου».

2. Απαγχονισμός του Μητροπολίτου Αδριανουπόλεως Δωροθέου Πρώιου.

Η Αδριανούπολις εκτός της προσφοράς των υπερτριάνκοντα Εθνομαρτύρων προκρίτων της και του εν αυτή γεννηθέντος και θυσιασθέντος Οικουμενικού Πατριάρχου Κυρίλλου του ΣΤ' προσέφερεν εις τον βωμόν της Πατρίδος κατά την Επανάστασιν του 1821 και τον Μητροπολίτην αυτής Δωρόθεον Πρώιον.

Ο Μητροπολίτης Αδριανουπόλεως Δωρόθεος Πρώιος, σπουδάσας μετά την προσέλευσίν του εις το Ιερατεϊόν επί πολλά έτη εις διάφορους χώρας της Ευρώπης Θεολογίαν, Φιλοσοφίαν και Μαθηματικά(13), ανήκει εις την χορείαν των λίαν πεπαιδευμένων Ιεραρχών της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας, οι οποίοι δια της μορφώσεως των και της Εθνικής δράσεως των συνέβαλον τα μέγιστα εις την ψυχικήν προπαρασκευήν και τον ηθικόν και υλικόν εξοπλισμόν του χειμαζομένου υποδούλου έθνους προς ανάκτησιν της Ελευθερίας του.

Μετά την επάνοδόν του εκ των ανά την Ευρώπην σπουδών του και προ της χειροτονίας του ως Μητροπολίτου Φιλαδελφείας, ο Δωρόθεος Πρώιος προσέφερεν τας υπηρεσίας του προς το υπόδουλον Έθνος ως Ιεροκήρυξ καθηγητής της φιλοσοφίας και εν συνεχεία ως διευθυντής της κατά το 1804 ιδρυθείσης εις Κουρού - Τσεσμέ Κωνσταντινουπόλεως νέας Σχολής του Γένους, η διεύθυνσις της οποίας ανετέθη εις τον Δωρόθεον «άνδρα περιώνυμον και μέγα όνομα επί σοφία έχοντα» (14). Μητροπολίτης Φιλαδελφείας διετέλεσεν ο Δωρόθεος από του 1807 έως το 1813, ότε ανεδείχθη Μητροπολίτης Αδριανουπόλεως διαδεχθείς τον Κύριλλον Σερμπετζόγλου, όστις εκλήθη τότε εις τον θρόνον του Οικουμενικού Πατριαρχείου ως Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλος ο ΣΤ'.

Όταν τον Απρίλιον του 1821 διεδραματίσθησαν εις την Αδριανούπολιν τα φρικτά και τραγικά γεγονότα της υπό των Τούρκων σφαγής των προκρίτων της και του απαγχονισμού του εν αυτή εφησυχάζοντος τότε πρώην Οικουμενικού Πατριάρχου Κυρίλλου του ΣΤ' και άλλων κληρικών αυτής, ο Μητροπολίτης Δωρόθεος απουσίαζεν εκ της Μητροπόλεως του ευρισκόμενος εις την Κωνσταντινούπολιν, όπου είχεν κληθή ως Συνοδικός του Οικουμενικού Πατριαρχείου από του 1820. Ως εκ τούτου ο Μητροπολίτης Αδριανουπόλεως Δωρόθεος, ο οποίος ήτο ο ιθύνων νους της επαναστατικής κινήσεως εις την Θράκην, δεν εμαρτύρησεν εν τη έδρα του ομού μετά των ανωτέρω Εθνομαρτύρων της Αδριανουπόλεως, συλληφθείς όμως εις την Κωνσταντινούπολιν ως μετέχων της τότε εκραγείσης Ελληνικής Επανάστασεως απηγχονίσθη μετά τον Οικουμενικόν Πατριάρχην Γρηγόριον τον Ε', την 2αν Ιουνίου 1821, καθαγιάσας ούτω δια του αίματος του τον ιερόν

αγώνα του εναντίον του τυράννου εξεγερθέντος υποδούλου Γένους καταταγείς εις την χορείαν των Ιεραρχών Εθνομαρτύρων του Ελληνικού Έθνους.

3. Απαγχονισμός του Μητροπολίτου Σωζοπόλεως Παΐσιου Βάρη.

Βαρύς υπήρξεν ο φόρος αίματος κατά την Επανάστασιν του 1821 και δια την Σωζόπολιν, η οποία πέραν της θυσίας των τρισχιλίων περίπου κατοίκων της και των προκρίτων της προσέφευγεν ως Εθνομάρτυρα δια την Ελευθερίαν της Πατρίδος και τον Μητροπολίτην αυτής Παΐσιον Βάρη.

Εις την Σωζόπολιν προηγήθη της Επαναστάσεως του 1821 συστηματική προπαρασκευή ψυχική τε και υλική των κατοίκων αυτής και της περιφέρειας της, ως εις άλλον κεφάλαιον εκτενέστερον αναπτύσσεται. Ως εκ. τούτου κατά την έκρηξιν της Επαναστάσεως περί τας τρεις χιλιάδας ένοπλοι Έλληνες εξεγερθέντες κατά του δυνάστου κατακτητού συνεκεντρώθησαν εις τον περίβολον του Ιερού Ναού του Αγίου Ζωσίμου της Σωζοπόλεως υπό την αρχηγίαν του Δημητρίου Βάρη, αδελφού του Μητροπολίτου, τους οποίους ο Ιεράρχης Παΐσιος ώρκισε, αφού ύψωσε την σημαίαν της Επαναστάσεως(15) ως άλλος Παλαιών Πατρών Γερμανός, Οι άνδρες του επαναστατικού τούτου σώματος, αφού απηλευθέρωσαν την περιφέρειαν Σωζοπόλεως εγένοντο σχεδόν άπαντες ολοκαύτωμα εις την παρά την θέσιν «Κιουπκιόϊ» δοθείσαν τριήμερον σκληράν και τιτάνιον μάχην, ως εις επόμενον κεφάλαιον εκτενέστερον αναπτύσσεται.

Οι Τούρκοι κατόπιν της ως άνω εκδηλωθείσης επαναστατικής δραστηριότητος εις την περιφέρειαν Σωζοπόλεως, της οποίας ηγείτο ο Μητροπολίτης αυτής Παΐσιος και της καταστολής της ενόπλου εξεγέρσεως κατά την δοθείσαν μάχην παρά την θέσιν «Κιουπκιόϊ», επέδραμον κατά της Σωζοπόλεως και τους μεν προκρίτους αυτής απηγχόνισαν εις την πλατείαν της πόλεως, τον δε Ιεράρχην Παΐσιον συνέλαβαν και υπέβαλον εις φρικτά βασανιστήρια αξιώσαντες την υπ' αυτού αποκήρυξιν της Επανάστασεως. Ο Μητροπολίτης Παΐσιος όχι μόνον δεν απεκήρυξεν την τότε εκραγείσαν Ελληνικήν Επανάστασιν, αλλά και διεκήρυξεν με απaráμιλλον γενναιότητα και παρρησίαν τον δίκαιον και ιερόν αγώνα των υποδούλων Ελλήνων, οι οποίοι ήσαν αποφασισμένοι ν' αποθάνουν μέχρις ενός αγωνιζόμενοι δια την ελευθερίαν της Πατρίδος των.

Κατόπιν της ηρωικής ταύτης διακηρύξεως του Μητροπολίτου Παΐσιου γενομένης ενώπιον του Χουσεΐν Πασά, του καταστείλαντος την εξέγερσιν, διέταξεν ούτος τον άμεσον απαγχονισμόν του γενναίου Ιεράρχου εις τον τόπον, όπου διεξήχθη προ τετραημέρου η σκληρά

μάχη των υπ' αυτού ορκισθέντων δια τον ιερών αγώνα της απελευθέρωσης της Πατρίδος των τρισχιλίων περίπου Σωζοπολιτών και όπου εφονεύθησαν οι πλείστοι εξ αυτών μετά του αρχηγού των Δημητρίου Βάρη και αδελφού του εις τον Γολγοθάν αγομένου Μητροπολίτου Παΐσιου. Καθ' οδόν ο Ιεράρχης Παΐσιος υπεβλήθη εις φρικτά και απάνθρωπα βασανιστήρια υπό των βαρβάρων Τούρκων, τα οποία αντιμετώπισε ο γενναίος Ιεράρχης με πρωτοφανές ψυχικόν σθένος, με μεγάλην καρτερίαν και απaráμιλλον ηρωϊσμόν. Εκεί εις την θέσιν «Κιουρκιοϊ» όπου ήχνηζε ακόμη νωπόν το αίμα των υπέρ πίστεως και Πατρίδος θυσιασθέντων τρισχιλίων περίπου Ελλήνων Επαναστατών της Σωζοπόλεως απηγχονίσθη την 29ην Απριλίου 1821 και ο Ιεράρχης αυτών Παΐσιος Βάρης εξ ενός αιωνοβίου δένδρου εν μέσω των ιερών σκηνωμάτων των ηρώων του ποιμνίου του, καθαγιάσας ούτω και δια του αίματος του τον ιερών αγώνα του υποδούλου Έθνους δια την αποτίναξιν του τουρκικού ζυγού και ανάκτησιν της ελευθερίας του.

Το ιερών σκηνώμα του απαγχονισθέντος Ιεράρχου Παΐσιου, αφού παρέμεινεν αιωρούμενον εκ του δένδρου επί τριήμερον, ερρίφθη υπό των Τούρκων εις τον παρρρέοντα Ροπόταμον, τα ύδατα του οποίου παρέσυραν τούτο μέχρι των παραλίων του Ευξείνου Πόντου, όπου περισυνελέγη υπό Ελλήνων της περιοχής ταύτης και ετάφη υπ' αυτών κρυφίως εις παρακειμένην τοποθεσίαν. Ο εις την τοποθεσίαν ταύτην απέριπτος τάφος του Μητροπολίτου Παΐσιου διεσώζετο μέχρι του 1918, ότε εξηφανίσθη υπό των Βουλγάρων (16).

4. Απαγχονισμός του Μητροπολίτου Αγχιάλου Ευγενίου Καραβία.

Και η Αγχιάλος κατά την Επανάστασιν του 1821, εκτός της θυσίας πολλών κατοίκων της, εθρήνησε και τον Μητροπολίτην αυτής Ευγένιον Καραβίαν, ο οποίος εθυσιάσθη εις τον βωμόν της Πατρίδος γενόμενος Εθνομάρτυς και συναριθμούμενος εις την μεγάλην χορείαν των Ιεραρχών Εθνομαρτύρων του Γένους μας.

Ο Μητροπολίτης Αγχιάλου Ευγένιος ευρισκόμενος ως συνοδικός του Οικουμενικού Πατριαρχείου εις την Κωνσταντινούπολη κατά την έκρηξιν της Ελληνικής Επανάστασεως συνελήφθη υπό των Τούρκων κατόπιν προδοσίας του Βουλγάρου Βοεβόδα Γκιόργκη Πέτκωφ Ιβάνωφ ως αναμειγμένος εις την εξέγερσιν του υποδούλου Έθνους. Ο Ιεράρχης Ευγένιος, αφού υπεβλήθη εις φρικτά βασανιστήρια, τα οποία αντιμετώπισεν με απaráμιλλον γενναιότητα και ηρωϊσμόν, απηγχονίσθη υπό των δημίων εις την Κιγκλιδωτήν Πύλην (Παρμάκ - Καπού) της Κωνσταντινουπόλεως.

Χαρακτηριστικόν της μεγάλης γενναιοψυχίας και του ψυχικού σθένους του Ιεράρχου Ευγενίου είναι οι λόγοι, τους οποίους απηύθυνεν ούτος προς τους δήμιους κατά τον χρόνον του μαρτυρίου

του και οι οποίοι διεσώθησαν εις τα αρχεία του Οικουμενικού Πατριαρχείου και έχουν ως ακολούθως(17) : «Ω δήμιοι, τί σχολάζεσθε. Μικρά δι' ημάς είναι ταύτα τα κολαστήρια. Κόψατέ μας τα μέλη. Συντρίψατέ μας τα οστά. Καύσατέ μας τας σάρκας. Επινοήσατε παν είδος ανηκούστου τιμωρίας. Όλα θέλομεν υποφέρει μετά χαράς. Δια μίαν δράκα αίματος κυκλοφορούντος εις τας φλέβας μας, δια μίαν λεπτήν αέρος αναπνοήν δεν πωλούμεν την ευσέβειαν εις την μανίαν της ασεβείας. Αρχιερείς είμεθα Εκκλησίας Μαρτύρων. Ποιμένες λαού, δια τον οποίον ωρκίσθημεν και ν' αποθάνωμεν. Μαθηταί Χριστού, όστις απέθανεν επί του Σταυρού. Μάθετε εξ ημών ποίαν δύναμιν έχει η πίστις των Χριστιανών. Μάθετε ποιον είναι το Έθνος το οποίον θέλετε να τρομάξετε δια των βασάνων σας. Μάθετε ότι οι Έλληνες γνωρίζουσι να προτιμώσι ν' αποθάνωσι μυριάκις παρά να προδώσωσι τους αδελφούς και την πατροπαράδοτον αυτών πίστιν».

5. Απαγχονισμός κατόπιν πυροβολισμού του Μητροπολίτου Μεσημβρίας Ιωσήφ Λεφάκη.

Η επαναστατική δραστηριότης η αναπτυχθείσα εις την Μεσημβρίαν και την περιφέρειαν αυτής είχαν ως επακόλουθον όχι μόνον τον υπό των Τούρκων απαγχονισμόν των προκρίτων της και τον φόνον πολλών κατοίκων της, αλλά και την υπέρ της Ελευθερίας του Έθνους θυσίαν του Μητροπολίτου αυτής Ιωσήφ Λεφάκη, καταστάνας Εθνομάρτυρος κατά την έκρηξιν της Ελληνικής Επανάστασεως του 1821.

Ο Ιεράρχης Ιωσήφ Λεφάκης μνηθείς εκ των πρώτων εις την Φιλικήν Εταιρείαν ηναλώθη εν τη προσπάθεια του, όπως προπαρασκευάση εν τη περιφέρειά της Μητροπόλεως του το πρόσφορον επαναστατικόν κλίμα δια την εξέγερσιν του χειμαζόμενου υπό τον ζυγόν της δουλείας ποιμνίου του κατά την Εθνεγερσίαν του 1821.

Οι Τούρκοι υποπευθέντες την κατά τα ανωτέρω αναπτυσσομένην επαναστατικήν δραστηριότητα του Ιεράρχου Ιωσήφ Λεφάκη συνέλαβον αυτόν κατά τον Μάϊον του 1821 και βαλόντες κατ' αυτού δια πυροβόλων όπλων απηγχόνισαν αυτόν ημιθανή όντα εκ τινος δένδρου, ένθα αφέθη αιωρούμενον το ιερόν σκήνωμα του επί ημέρας προς εκφοβισμόν και καταπτώσιν των εξεγερθέντων κατά του βαρβάρου κατακτητού υποδούλων Ελλήνων.

6. Απαγχονισμός του Μητροπολίτου Μυριοφύτου Νεοφύτου.

Και εις την περιφέρειαν της Μητροπόλεως Μυριοφύτου εγένετο αξιόλογος επαναστατική προπαρασκευή των υποδούλων Ελλήνων υπό την άμεσον εποπτείαν και καθοδήγησιν του Μητροπολίτου αυτού

Νεοφύτου, ο οποίος υπήρξε εκ των μεγαλύτερων Εθνεγερτών κατά την προεπαναστατική περίοδο.

Ο Ιεράρχης Νεόφυτος υπεβλήθη εις πλείστας όσας θυσίας και διέθεσε τα πάντα δια την ίδρυσιν Ελληνικών σχολείων εν τη περιφέρεια της Μητροπόλεως του, πέραν της ήδη λειτουργούσης Σχολής Μυριοφύτου, δια των οποίων ταυτοχρόνως με την πνευματικήν καλλιέργειαν των υποδούλων Ελληνοπαίδων έσπειρεν τη βοήθεια των συνεργατών του κληρικών και λαϊκών άφθονον τον σπόρον της Εθνεγερσίας.

Ός εκ της ανωτέρω εθνικής επαναστατικής δράσεως του ο Ιεράρχης Νεόφυτος συνελήφθη υπό των Τούρκων κατά την έκρηξιν της Ελληνικής Επανάστασεως του 1821 ομού μετά των προκρίτων και πολλών κατοίκων του Μυριοφύτου και απηγχονίσθη(18) μετ' αυτών προστεθείς ούτω εις την χορείαν των Εθνομαρτύρων Ιεραρχών της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας.

7. Απαγχονισμός του Μητροπολίτου Γάνου και Χώρας.

Οι κάτοικοι των από αρχαιοτάτων χρόνων Ελληνικών παραλίων πόλεων των δυτικών ακτών της Προποντίδος και του Ελλησπόντου λόγω της συχνής επικοινωνίας των μετά των άλλων υποδούλων Ελλήνων αλλά και μετά των αποδήμων εν τη αλλοδαπή ομογενών εμυήθησαν, ως εις άλλον κεφάλαιον εκτενέστερον αναπτύσσεται, εκ των πρώτων εις την Φιλικήν Εταιρείαν και προπαρασκεύασαν εις την περιοχήν ταύτην το πρόσφορον επαναστατικόν κλίμα δια την αναμενομένην τότε Εθνεγερσίαν.

Η κατά τα ανωτέρω αναπτυχθείσα επαναστατική δραστηριότης εν τη ανατολική Θράκη ούσα ιδιαίτέρως έντονος και έκδηλος εν τη περιοχή Γάνου και Χώρας και γενομένη αντιληπτή υπό των Τούρκων προεκάλεσεν την μήνιν των τουρκικών Αρχών, αι οποίαι κατά την έκρηξιν της Ελληνικής Επανάστασεως προέβησαν εις την σύλληψιν και απαγχονισμόν των προκρίτων και πολλών άλλων Ελλήνων ως και του Μητροπολίτου Γάνου και Χώρας, όστις απηγχονισθείς εν μέσω του ποιμνίου του καθηγίασεν δια της θυσίας του τον ιερόν αγώνα του κατά του τυράννου εξεγερθέντος υποδούλου Έθνους προς ανάκτησιν της Ελευθερίας του.

8. Απαγχονισμός του Πρωτοσυγκέλλου της Μητροπόλεως Αδριανουπόλεως Θεοκλήτου.

Μετά των συλληφθέντων υπό των Τούρκων και εν συνεχεία σφαγέντων υπερτριάκοντα προκρίτων της Αδριανουπόλεως τον Απρίλιον του 1821 συνελήφθη και εφυλακίσθη ως ενεχόμενος εις εκραγείσαν Ελληνικήν Επανάστασιν και ο Πρωτοσύγκελλος της Ιεράς

Μητροπόλεως Αδριανουπόλεως Θεόκλητος, αναπληρών κατά την περίοδο εκείνη τον κληθέντα εις Κωνσταντινούπολιν ως Συνοδικόν του Οικουμενικού Πατριαρχείου Μητροπολίτην Αδριανουπόλεως Δωρόθεον Πρώϊον.

Ο Πρωτοσύγκελλος Θεόκλητος ως αναπληρωτής του Μητροπολίτου Δωροθέου και κατά τας οδηγίας αυτού ανέπτυξεν μεγάλην επαναστατικήν δραστηριότητα εν τη περιφερεία της Μητροπόλεως Αδριανουπόλεως συνεργαζόμενος μετά των προκρίτων της πόλεως και συμβουλευόμενος τον εκεί εφησυχάζοντα τότε πρώην Οικουμενικόν Πατριάρχην Κύριλλον ΣΤ' Σερμπετζόγλου. Φλογερός κληρικός ο Πρωτοσύγκελλος Θεόκλητος υπήρξεν λόγω και της νεαρής ηλικίας του ο αεικίνητος συμπαραστάτης και εμψυχωτής του χειμαζομένου υπό τον ζυγόν της δουλείας ποιμνίου της Μητροπόλεως Αδριανουπόλεως και δια των πυρακτωμένων επαναστατικών κηρυγμάτων του εδημιούργησεν εντόνως επαναστατικήν ατμόσφαιραν εις την περιοχήν ταύτην κατά τας παραμονάς της Ελληνικής Επανάστασεως του 1821.

Λόγω της ανωτέρω επαναστατικής δράσεως του συλληφθείς υπό των Τούρκων ο Πρωτοσύγκελλος Θεόκλητος ομού μετ' άλλων Ιερέων και Διακόνων της Μητροπόλεως απηγχονίσθη μετ' αυτών εις πλατείαν της Αδριανουπόλεως, του πρώην Πατριάρχου Κυρίλλου ΣΤ' απαγχονισθέντος εκ των σιδηρών κιγκλιδωμάτων του παραθύρου του μεγάρου της Μητροπόλεως, ως εις άλλον κεφάλαιον εκτενέστερον αναπτύσσεται.

Ο Πρωτοσύγκελλος Θεόκλητος συνεπής προς τα φλογερά επαναστατικά κηρύγματα του εβάδισε κατόπιν των φρικτών βασανιστηρίων, τα οποία υπέστη, αγέρωχος τον δρόμον του μαρτυρίου του προς την αγχόνην καθαγιάσας δια της θυσίας του τον ιερόν αγώνα του υποδούλου Έθνους, δια την ευόδωσιν και επιτυχίαν του οποίου προσέφερεν την ζωήν του.

9. Απαγχονισμός του Ιερέως Κωνσαντίνου των Σαράντα Εκκλησιών.

Κατά την μακραίωνα δουλείαν του Έθνους και κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν του 1821 Εθναπόστολοι και Εθνομάρτυρες δεν ανεδείχθησαν μόνον οι Ιεράρχαι της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας, η οποία εγαλούχησεν το χειμαζόμενον υπόδουλον Έθνος με τα νάματα της Χριστιανικής θρησκείας μας και προπαρασκεύασεν τούτο δια τον αγώνα της ανεξαρτησίας του, αλλά και οι Κληρικοί παντός βαθμού, οι οποίοι κατά την ζοφεράν και παγεράν νύκτα της δουλείας διετήρησαν άσβεστον του Έθνους την ακοίμητη λαμπάδα.

Οι φλογεροί αυτοί Κληρικοί αναλωθέντες εις τας επάλξεις του καθήκοντος των προς το υπόδουλον Έθνος και γενόμενοι ολοκαύτωμα εις τον βωμόν της Πατρίδος ανεθέρμανον και επυράκτωσαν τας καρδίας των ραγιάδων Ελλήνων, τους οποίους προπαρασκεύασαν ούτω δια τον ιερόν αγώνα προς ανάκτησιν της Ελευθερίας των.

Οι ακάματοι αυτοί Κληρικοί δεν υπήρξαν μόνον οι μεγάλοι Εθναπόστολοι, οι οποίοι με το «κρυφό Σχολειό» και τα φλογερά κηρύγματα των ανεζωπύρωσαν εις τας ψυχάς των υποδούλων την πίστιν εις τον Θεόν και την Ελευθερίαν της Πατρίδος, αλλά οι πλείστοι εξ αυτών δια του αίματος των επεσφράγισαν την πίστιν των εις τα ιδεώδη αυτά αναδειχθέντες ούτω Εθνομάρτυρες και καθαγιάσαντες δια της θυσίας των την υπό τας τότε λίαν χαλεπάς συνθήκας προπαρασκευαζομένην Εθνεγερσίαν.

Όπως εις ολόκληρον την Ελλάδα ούτω και εις την Θράκην εις εκατοντάδας ανέρχονται οι ανώνυμοι αυτοί κληρικοί της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας, οι οποίοι δια της μεγάλης εθνικής δράσεως των και του μαρτυρίου των υπέρ της ελευθερίας της Πατρίδος κατέστησαν Εθνομάρτυρες του Γένους. Εκ των πολλών ανωνύμων Εθνομαρτύρων Κληρικών της Θράκης μνημονεύομεν ευλαβώς εις εκδήλωσιν ελαχίστου φόρου τιμής και ευγνωμοσύνης τον Ιερέα Κωνσταντίνον των Σαράντα Εκκλησιών.

Αι Σαράντα Εκκλησίουι, ως και αι άλλαι πόλεις και τα χωρία της Θράκης, υπεβλήθησαν κατά την έκρηξιν της Ελληνικής Επαναστάσεως εις βαρύν φόρον αίματος δια του απαγχονισμού των προκρίτων των αλλά και του Ιερέως των Κωνσταντίνου.

Ο Ιερεύς Κωνσταντίνος των Σαράντα Εκκλησιών, όστις ήτο και διδάσκαλος αυτών έσπειρεν άφθονον τον σπόρον της Επαναστάσεως εις τας ψυχάς των νεαρών βλαστών της περιφερείας του αλλά και των ωρίμων τη ηλικία κατοίκων αυτής καθ' όλην την διάρκειαν της Ιερατείας του. Ως Λειτουργός του Υψίστου ο Ιερεύς Κωνσταντίνος εν τη διακονία της αποστολής του εκαλλιέργησεν και εστερέωσε την βαθείαν πίστιν του ποιμνίου του προς τον Θεόν, ως Εθναπόστολος δε δια των φλογερών κηρυγμάτων επυράκτωσεν τας ψυχάς των συμπολιτών του, τους οποίους προπαρασκεύασεν δια την αναμενομένην Εθνεγερσίαν και εδημιούργησεν έντονον επαναστατικήν ατμόσφαιραν εν τη περιφερεία των Σαράντα Εκκλησιών.

Ως εκ της κατά τα ανωτέρω επαναστατικής δράσεως του ο Ιερεύς Κωνσταντίνος συνελήφθη υπό των Τούρκων μετά των προκρίτων των Σαράντα Εκκλησιών κατά την εκδήλωσιν της Ελληνικής Επαναστάσεως του 1821 και απηγχονίσθη μετ' αυτών εις την κεντρικήν αγοράν της πόλεως, καθαγιάσας ούτω δια της θυσίας του

τον Ιερόν αγώνα της ανεξαρτησίας του Έθνους και ως Εθνομάρτυς κατετάγη εις την μεγάλην χορείαν των Εθνομαρτύρων Κληρικών της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας.

Πορευόμενος ο Ιερέυς Κωνσταντίνος την προς την αγχόνην άγουσαν οδόν του μαρτυρίου συνέχισεν το έργον του Εθνεγέρτου παρέχων παραινέσεις και επαναστατικά συνθήματα εις το ποίμνιόν του, εν μέσω του οποίου απηγχονίσθη. Λέγεται(19), ότι τον απαγχονισμόν του Ιερέως Κωνσταντίνου παρηκολούθησεν και ο παιδικήν ηλικίαν διανύων τότε υιός του Ιωάννης, ο οποίος μιμούμενος το παράδειγμα του Εθνομάρτυρος πατρός του κατέστη αντάξιος συνεχιστής του έργου του ως διδάσκαλος της περιοχής, εις την οποίαν και ο πατήρ του έδρασεν ως Εθναπόστολος και εμαρτύρησεν.

Εκ των ανωτέρω καταφαίνεται, ότι μόνον κατά την έκρηξιν της Ελληνικής Επανάστασεως του 1821 απηγχονίσθησαν ή εσφάγησαν υπό των Τούρκων οι πλείστοι των Ιεραρχών της Θράκης, πράγμα το οποίον δεν παρατηρείται εις τας λοιπάς περιοχάς της Πατρίδος μας. Ανάλογοι υπήρξαν και αι θυσίαι των Θρακών Κληρικών παντός βαθμού της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας, ως και των άλλων υποδούλων Ελλήνων της Θράκης. Εκ τούτου συνάγεται ο βαρύς φόρος αίματος, τον οποίον υποίον υπέστη κατά την Εθνεγερσίαν μόνον του 1821 η Θράκη και η μεγάλη ως εκ τούτου προσφορά της εις τους αγώνας του Έθνους και τούτο διότι η Θράκη ως εκ της γειτνιασεως της προς την πρωτεύουσαν του οθωμανικού κράτους υφίστατο πρώτη και εις τον πλέον έντονον βαθμόν τας θηριωδίας και τας ωμότητας των βαρβάρων κατακτητών εις πάσαν περίπτωσιν, καθ' ην εξεδηλούτο δι' οιονδήποτε λόγον η μήνις της Πύλης εναντίον του υποδούλου Ελληνισμού.

Η αναλογία αυτή της συμμετοχής της Θράκης εις τας θυσίας του Έθνους ενισχύεται έτι περισσότερο, εάν ληφθούν υπ' όψιν και αι θυσίαι, τας οποίας υπέστησαν οι Έλληνες της Θράκης επί ένα αιώνα προ της κατά το 1453 αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως και της καταλύσεως της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και ένα αιώνα μετά την κατά το 1821 απελευθέρωσιν της Νοτίου Ελλάδος, δεδομένου ότι η Θράκη καταληφθείσα υπό των Τούρκων κατά το 1361 και απελευθερωθείσα μόλις κατά το 1920 διετέλεσεν υπό τουρκικήν δουλείαν επί εξ αιώνας, ήτοι δύο αιώνας επί πλέον της δουλείας της Νοτίου Ελλάδος.

IV. ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΘΡΑΚΗΣ

Το Ελληνικόν Έθνος από της υποδουλώσεώς του εις τους Τούρκους και καθ' όλην την διάρκειαν της μακραίωνος δουλείας του διέτρεξεν

τον έσχατον κίνδυνον της εξαφανίσεώς του από του προσώπου της γης αφ' ενός μεν λόγω της υπό του βαρβάρου κατακτητού δια πυρός και σιδήρου επιδιωχθείσης εξοντώσεως των υποδούλων Ελλήνων, αφ' ετέρου δε λόγω του υπ' αυτού ποικιλοτρόπως ασκηθέντος εξαναγκασμού προς εξισλαμισμόν των Ελλήνων ραγιάδων και κατ' ακολουθίαν προς βαθμιαίαν αφομοίωσιν του Ελληνικού στοιχείου υπό του οθωμανικού έθνους.

Τα προνόμια, τα οποία δια πολιτικούς λόγους παρεχώρησεν ο Μωάμεθ ο Β' εις τον Οικουμενικόν Πατριάρχην, ανεγνώριζον μεν την Ορθόδοξον Χριστιανικήν Εκκλησίαν και την υπό των Λειτουργών ταύτης άσκησιν ποίας τινος θρησκευτικής και διοικητικής εξουσίας επί του Χριστεπωνύμου ποιμνίου αυτών, προϊόντος όμως του χρόνου ητόνησαν βαθμηδόν μη τηρούμενα εν τοις πράγμασιν, ωρισμένοι δε μεταγενέστεροι Σουλτάνοι, ως ο Σελήμ Α' κατά τας αρχάς του 16ου αιώνος, ηγνόησαν παντελώς τα παραχωρηθέντα υπό του Πορθητού προνόμια και προσεπάθησαν να εξισλαμίσουν ομαδικώς τους υποδούλους Έλληνας Χριστιανούς.

Η διαμορφωθείσα μετά την άλωσιν της Κωνσταντινουπόλεως και την κατάλυσιν της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας κατάστασις εις το οθωμανικόν κράτος υπηγόρευσεν εις τον Μωάμεθ Β' την παραχώρησιν των προνομίων του Οικουμενικού Πατριάρχου προς τον σκοπόν της ευχερεστέρας ασκήσεως της εξουσίας του επί των εκατομμυρίων αλλοφύλων και αλλοθρήσκων υπηκόων του, οι οποίοι ήσαν πολλαπλασίως περισσότεροι των ορδών του, δια των οποίων ούτος κατέκτησεν και ήτο υποχρεωμένος να κυβερνήση τας αχανείς εκτάσεις της δημιουργουμένης τότε Αυτοκρατορίας του.

Όταν προϊόντος του χρόνου μετεβλήθησαν αι ως άνω διαμορφωθείσαι εν τω οθωμανικώ κρατεί συνθήκαι και οι Τούρκοι ηδραίωσαν την εγκατάστασιν των επί της καταλυθείσης Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, διεπίστωσαν, ότι η ύπαρξις μεταξύ αυτών πολλαπλασίων αλλοφύλων και αλλοθρήσκων υπηκόων των αφ' ενός μεν εδημιούργει πλείστα όσα δυσχερή προβλήματα εν τη διακυβερνήσει της χώρας των, αφ' ετέρου δε απετέλει στοιχείον διασπάσεως της συνοχής του κράτους των. Ως εκ τούτου οι μεταγενέστεροι του Μωάμεθ Β' Σουλτάνοι ανεθεώρησαν την αρχικώς δια της παραχωρήσεως των προνομίων του Οικουμενικού Πατριάρχου καθιερωθείσαν πολιτικήν της ανεξιθρησκείας έναντι του υποδούλου Ελληνισμού και επεδίωξαν την δι' ασκήσεως εξαναγκασμού εξισλάμισιν των Χριστιανών υπηκόων των. Πέραν της κατά τα ανωτέρω επιδιωχθείσης υπό των Τουρκικών Αρχών εξισλαμίσεως των Χριστιανών κατ' ακολουθίαν της εφαρμοζόμενης νέας πολιτικής των έναντι των υποδούλων και πολλοί φανατικοί Τούρκοι ιδιώται επεδίωκαν δι' ασκήσεως βίας την εξισλάμισιν των

υποδούλων Ελλήνων εν τη πεποιθήσει ότι ούτω πράττοντες επετέλουν έργον αρεστόν εις τον «Αλλάχ» και τον Προφήτην αυτού Μωάμεθ, ο οποίος εις το κοράνιον διδάσκει μεν την ανεξιθρησκείαν, αφίνει όμως να εννοήται, ότι η εξισλάμισις είναι έργον θεάρεστον.

Κατά την κρίσιμον αυτήν δια την υπόστασιν του Έθνους περίοδον της τουρκικής δουλείας η Ορθόδοξος Εκκλησία μας παρέσχεν ποικιλοτρόπως την συμπαράστασιν της εις το χειμαζόμενον Χριστεώνυμον πλήρωμα της και δια των Ιεραρχών της και των φλογερών Διδασκάλων του Γένους, αλλά και δια των ασήμων Ιερέων και Μοναχών του «Κρυφού Σχολείου» ενίσχυσεν την πίστιν των υποδούλων Ελλήνων προς τον αληθινόν Θεόν και τον ερωτά των προς την Πατρίδα και προπαρασκεύαζεν αυτούς ψυχικώς και πνευματικώς δια την αποτίναξιν του τυραννικού ζυγού.

Πέραν όμως της ως άνω παρασχεθείσης συμπαραστάσεως της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας προς το Έθνος και παραλλήλως προς αυτήν μεγάλη υπήρξεν η προσφορά προς το Έθνος και την Εκκλησίαν των Χριστιανών εκείνων, οι οποίοι απόητοι προ του κινδύνου της ζωής των ώρθωσαν το ανάστημα των εναντίον του επιχειρούντος την εξισλάμισιν της Φυλής βαρβάρου κατακτητού και μετά παρρησίας και απαραμίλλου γενναιότητας διεκήρυξαν την ομολογίαν της Χριστιανικής Πίστεως των και την απόφασιν των να υποστούν μαρτυρικών θάνατον χάριν της Χριστιανικής Θρησκείας και της Πατρίδος των. Οι γενναίοι αυτοί ομολογηταί της Χριστιανικής πίστεως υπήρξαν οι ακλόνητοι βράχοι επί των οποίων εθραύσθη η μανία του μαινομένου Ισλαμισμού του επιχειρήσαντος τον αφανισμόν της Ορθοδόξου Χριστιανικής θρησκείας και του Ελληνικού Έθνους. Οι απόητοι αυτοί προ των βασάνων και του μαρτυρίου αθληταί της Πίστεως είναι οι Νεομάρτυρες της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας, οι οποίοι κατά την ζοφεράν εκείνην περίοδον της δουλείας εστήριξαν δια του μαρτυρίου των την Χριστιανικήν Θρησκείαν μας και το Έθνος μας και δια του αίματος των εχαλύβδωσαν την θέλησιν και την απόφασιν των υποδούλων Ελλήνων Χριστιανών να μείνουν άχρι θανάτου ακλόνητοι εις την πατρών Πίστιν των και την ένδοξον Ελληνικήν Πατρίδα των.

Από της απόψεως ταύτης θεωρούμενη η προσφορά των Νεομαρτύρων της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας προς το Έθνος υπήρξεν μεγίστη συντελέσασα αποφασιστικώς εις την αποτροπήν της υπό του βαρβάρου κατακτητού επιχειρηθείσης εξισλαμίσεως του υποδούλου Ελληνισμού και εις την διάσωσιν ως εκ τούτου της Φυλής μας και της Χριστιανικής Θρησκείας μας εκ του επαπειληθέντος φοβερού τούτου κινδύνου κατά τους χαλεπούς χρόνους της μακραιώνος τουρκικής δουλείας.

Εις ένδειξιν αποτίσεως ελαχίστου φόρου τιμής και ευγνωμοσύνης του Έθνους προς τους Νεομάρτυρας της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας μνημονεύομεν ενδεικτικώς κατωτέρω και μετά της προσηκούσης ευλάβειας τα ονόματα και το μαρτύριον ωρισμένων εκ των πολλών Νεομαρτύρων της Θράκης, η οποία και εις τον τομέα αυτόν εδέχθη βαρύν τον φόρον του αίματος ως εκ της γειτνιάσεως της μετά της πρωτευούσης του οθωμανικού κράτους, συνεπεία της οποίας υφίστατο εκάστοτε εις εντονώτερον βαθμόν τας θηριωδίας των βαρβάρων κατακτητών.

1. Νεομάρτυς Μιχαήλ Μαυροειδής εξ Αδριανουπόλεως.

Ο Νεομάρτυς Μιχαήλ Μαυροειδής κατήγετο εξ Αδριανουπόλεως, ένθα και διέμενε καθ' όλον τον βίον του μέχρι του μαρτυρίου του λαβόντος χώραν κατά το τελευταίον τέταρτον του 15ου αιώνας και είναι ίσως ο πρώτος γνωστός Νεομάρτυς της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας μετά την άλωσιν της Κωνσταντινουπόλεως.

Ο Νεομάρτυς Μιχαήλ κατείχεν εξέχουσαν κοινωνικήν θέσιν εις την γενέτειράν του ως πρόκριτος αυτής και περιφανής γνωστός δια τον πλούτον του και τας αρετάς του εις τους περί την Αδριανούπολιν Τούρκους, αλλά και εις τους μεγιστάνας της Κωνσταντινουπόλεως. Λόγω της κατά τα ανωτέρω κοινωνικής θέσεως του, του πλούτου και των αρετών του ο Νεομάρτυς Μιχαήλ προεκάλεσεν τον φθόνον ωρισμένων φανατικών Τούρκων της Αδριανουπόλεως, οι οποίοι κατήγγειλαν αυτόν συκοφαντικώς εις τον Μουσουλμάνον Ιεροδικαστήν της πόλεως ως απαγγέλοντα δήθεν την μουσουλμανικήν ομολογίαν πίστεως «ουδείς Θεός ειμή εις ο Θεός και ο προφήτης αυτού ο Μωάμεθ». Η συκοφαντική αυτή καταγγελία του Νεομάρτυρος Μιχαήλ προς τον Ιεροδικαστήν εγένετο υπό των Τούρκων πιθανώς και προς τον σκοπόν του εξαναγκασμού του Μιχαήλ να απαρνηθή την Χριστιανικήν πίστιν του και να προσχωρήση εις τον Ισλαμισμόν, πράγμα το οποίον επιτυγχανόμενον θα επέφερον λόγω της εξεχούσης κοινωνικής και ηθικής υποστάσεως και των εν γένει αρετών του Μιχαήλ Μαυροειδή μέγαν κλονισμόν, ως ανέμενον οι συκοφάνται του, εις την πίστιν και πολλών άλλων Χριστιανών και θα διευκολύνετο ούτω η υπό των Τούρκων επιδιωκομένη τότε εξισλάμισις των υποδούλων Ελλήνων.

Κατόπιν της ως άνω καταγγελίας παρεπέμφθη εις το Δικαστήριον ο Μιχαήλ, ένθα απέκρουσεν ούτος την εναντίον του κατηγορίαν ως ανυπόστατον, ψευδή και συκοφαντικήν. Πεισθείς ο Δικαστής ότι η γενομένη καταγγελία απετέλει διαβολήν και συκοφαντίαν του Μιχαήλ Μαυροειδούς, τον ενάρτεον και νομοταγή βίον ως και την κοινωνικήν υπόστασιν του οποίου εγνώριζε ούτος εξ ίδιας αντιλήψεως, απεφάσισεν την αθώωσιν τούτου εκ της αποδιδομένης

αυτῶ κατηγορίας και την εκ των φυλακῶν ἀπόλυσίν του. Τούτου δε γενομένου ἀντιληπτοῦ ὑπὸ των συκοφαντῶν και διαβολῶν του Μιχαήλ, ἤρχισαν οὔτοι θορυβούντες και διαμαρτυρόμενοι ἐντὸς του δικαστηρίου και ἀπειλούντες τον Δικαστήν ὅτι, ἐάν ἀπολύση τον κατηγορούμενον, θα καταγγείλουν εἰς τον Σουλτάνον τούτον ὡς ὀλιγωροῦντα δια την ἐφαρμογὴν των θρησκευτικῶν και πολιτικῶν νόμων του κράτους των. Φοβηθεῖς εκ των ἀπειλῶν τούτων ὁ Δικαστής διέταξε την εκ νέου φυλάκισιν του Μιχαήλ μέχρις ὅτου ἀποφανθῆ ἐπὶ της κατηγορίας του ὁ Σουλτάνος, εἰς τον ὁποῖον προσέφυγαν οἱ κατήγοροι του.

Ὁ Σουλτάνος, εἰς τον ὁποῖον προσέφυγαν οἱ κατήγοροι του Μιχαήλ Μαυροειδούς ἐνισχυθέντες και ὑπὸ ἄλλων ὁμοθρήσκων και ὁμοφρόνων των ψευδομαρτύρων, ἐξέδωσε φερμάνιον καθ' ὃ «εἰ μὴ τῆ ἐκείνων προστεθῆ θρησκεία, την ἰδίαν ἐξομῶσα, κατακάντα ἀποθανεῖν» (20), ἐάν δηλονότι δὲν προσχωρήσῃ ὁ Μιχαήλ εἰς τον Μωαμεθανισμόν, ἀπαρνούμενος την Χριστιανικὴν Θρησκείαν του, οφείλει να θανατωθῆ κατακαιόμενος.

Ἐπανελθόντες εἰς Ἀδριανούπολιν οἱ διαβολεῖς και συκοφάνται του Μιχαήλ και ἐπιδείξαντες τὸ σουλτανικὸν φερμάνιον εἰς τον Δικαστήν προσεπάθησαν δια δελεαστικῶν υποσχέσεων περὶ μεγίστων τιμῶν και δόξης να πείσουν τον ἐγκεκλεισμένον εἰς τὰς φυλακάς Μιχαήλ να ὁμολογήσῃ πίστιν εἰς τον Μωάμεθ ἀπαρνούμενος τον Χριστόν. ἄλλως ὠφείλεν οὔτος να θανατωθῆ κατὰ τον νόμον αὐτῶν και τον φερμάνιον του Σουλτάνου. Ἀλλ' ὁ γενναῖος Ἕλλην και φωτισμένος Χριστιανὸς Μιχαήλ ὄχι μόνον ἀπέρριψεν μετὰ περιφρονήσεως τὰς γενομένας προς αὐτόν κατὰ τὰ ἀνωτέρω δελεαστικὰς προτάσεις ἀλλὰ και μετ' ἀπαραμίλλου τόλμης και παρρησίας διεκήρυξεν την ἐμμονήν του εἰς την Χριστιανικὴν πίστιν και την ἀπόφασίν του να υποστή μαρτυρικὸν θάνατον ὁμολογῶν τον Χριστόν ὡς Θεὸν και Σωτήρα του και ἀπολογούμενος ὡς κατωτέρω: «Ἐπεὶ τοσοῦτον ἴσχυσεν κατ' ἐμοῦ τὸ ψεῦδος και ραδιουργία ὑμῶν, καλῶς ἐσκεψάμην ἐν ἐμαυτῶ, οὔτε γὰρ εὐήθης τις και ἀσύνετος, ὡς ἴσθε, ἐγώ, οὔτε μεταμελήσομαι ἢ μεταβουλεύσομαι οὐδέποτε περὶ την του Χριστοῦ μου πίστιν, νυν μὲν ἄλλα, αὐρίον δε ἄλλα φρονῶν — τούτο γὰρ οὐδὲ παίδων ἔργον φρονίμων — ἀλλ' ὑπομένω φρονίμως τον θάνατον οὐδένα λόγον ποιούμενος ὡν φάτε δωρεῶν και δόξης και των λοιπῶν ἐκεῖνο δε θαυμάζω, εἰ τον μὲν δια ξίφους θάνατον οἴεσθε με υποστήναι πάνυ προθύμως, τον δε δια πυρὸς δυσχαιρανεῖν. εἰ δε και πλείω την αἴσθησιν ἐκεῖνος των ἀλγηδόνων παρέχεται, ἀλλ' ἐπίσης κακείνος ὑπάρχει θάνατος, ὥστε ὁποτέρω με βούλεσθε παραπέμψατε, του λοιποῦ μηδὲν τι πλέον εἰπόντες. ἄλλο γὰρ τι παρ' ἐμοῦ οὐκ ἀκούσεσθε» (21).

Μετὰ την ὡς ἄνω τηρηθεῖσαν στάσιν του Μιχαήλ ἐναντι των γενομένων προς αὐτόν προτάσεων και την ἐμμονήν του εἰς την

πατρών Χριστιανικήν πίστιν του και την ομολογίαν του εις τον Χριστόν, οι Τούρκοι διέταξαν τον δήμιον ν' αποκόψη την κεφαλήν του Μιχαήλ, ο οποίος υπέστη αμέσως το μαρτύριον καρατομηθείς καθ' όν χρόνον προσήυχετο λέγων: «Κύριε ημών Ιησού Χριστέ, δέξαι το πνεύμα μου». Μετά την καρατόμησιν του Νεομάρτυρος Μιχαήλ Μαυροειδούς οι φανατισμένοι Μουσουλμάνοι προς κορεσμόν της μανίας των κατέκαυσαν το σεπτόν σκήνωμα του μάρτυρος αποτεφρώσαντες τούτο επί πυράς(22).

Το έργον του Μεγάλου Ρήτορας και Λογοθέτου Μανουήλ, το αναφερόμενον εις τον βίον και το μαρτύριον του Νεομάρτυρος Μιχαήλ Μαυροειδούς μετά εγκωμίου προς τον μάρτυρα περιεσώθη εις τον υπ' αριθ. 512 κώδικα της Μονής Ιβήρων υπό τον τίτλον «Ακολουθία εις τον Άγιον του Χριστού Μάρτυρα Μιχαήλ τον επικληθέντα Μαυροειδήν, ποιηθείσα υπό Μανουήλ Μεγάλου Ρήτορος» (23).

Ο Ιωάννης Μόσχος ο Λακεδαιμόνιος ευρισκόμενος περί το 1490 εν Κερκύρα ως Διευθυντής της εκεί λειτουργούσης περιωνύμου Σχολής συνέταξεν Ακολουθίαν του Νεομάρτυρος Μιχαήλ Μαυροειδούς περιωθεισαν εις τον υπ' αριθ. 1295 φ. 314 - 319 κώδικα της Εθνικής Βιβλιοθήκης Παρισίων και φέρουσιν τον τίτλον «Ακολουθία εις τον Άγιον Μιχαήλ τον εν Αδριανουπόλει νέον μάρτυρα τον καλούμενον Μαυροειδήν» υπό την ακόλουθον σημείωσιν «Αυτή η Ακολουθία εποιήθη παρά του σοφωτάτου και λογιωτάτου κυρ Ιωάννου του Μόσχου οικούντος εν τη νήσω Κερκύρα, ήτις πρότερον Φαιακίς εκαλείτο, τα νυν δε παρά τοις νεωτέροις Κορυφαί(23α).

2. Νεομάρτυς Γεώργιος εξ Αδριανουπόλεως.

Προγενέστερος του Νεομάρτυρος Μιχαήλ Μαυροειδούς είναι ο Νεομάρτυς Γεώργιος ωσαύτως εξ Αδριανουπόλεως μαρτυρήσας εν αυτή κατά το 1437.

Η Θράκη καταληφθείσα υπό των Τούρκων, ως γνωστόν κατά το 1361, ήτοι ένα αιώνα περίπου προ της αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως, υπεβλήθη εις βαρύν φόρον αίματος, διότι αυτή πρώτη εξ όλης της Ελλάδος αντεμετώπισεν την εκ της Ασίας προερχομένην και προς την Ευρώπην κατευθυνομένην τουρκικήν λαίλαπα κορέσασα δια του αίματος των τέκνων της την δίψαν των αιμοχαρών βαρβάρων κατακτητών. Η συμμετοχή της Αδριανουπόλεως ως πρωτευούσης της Θράκης, καταληφθείσης το 1365, εις τον φόρον τούτον του αίματος υπήρξε μεγίστη.

Μεταξύ των χιλιάδων κατοίκων της Αδριανουπόλεως, οι οποίοι επότισαν δια του αίματος την πατρών γην κατά την περίοδον εκείνην προ της αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως, καταλέγεται και ο Νεομάρτυς της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας Γεώργιος, ο οποίος εξαναγκασθείς προς εξισλαμισμόν και μη ενδώσας αλλ' εμμείνας εις

την Χριστιανικήν πίστιν του εμαρτύρησεν εις Αδριανούπολιν τον Μάρτιον του 1437.

Περί του μαρτυρίου του Νεομάρτυρος Γεωργίου του εξ Αδριανουπόλεως διασώζεται χειρόγραφον εις τον Άγιον Μάρκον Βενετίας κωδ. 50 υπό τον τίτλον «Διήγησις του Μάρτυρος Γεωργίου μαρτυρήσαντος εν Αδριανουπόλει τον Μάρτιον του 1437».

3. Νεομάρτυς Ιάκωβος ο Διδάσκαλος.

Ο Νεομάρτυς Ιάκωβος διδάσκαλος ων εν Αδριανουπόλει υπέστη μαρτυρικόν θάνατον εν αυτή περί το 1515 επί Σουλτάνου Σελίμ, διότι ηρνήθη να προσχωρήση εις τον Ισλαμισμόν παρά την προς τούτο ασκηθείσαν βίαν υπό των Τούρκων, ομολογών και διακηρύττων δημοσία την πίστιν του προς τον Χριστόν και την εμμονήν του εις την πατρώαν Χριστιανικήν θρησκείαν.

4. Νεομάρτυς Διονύσιος ο Μοναχός.

Ο Νεομάρτυς Διονύσιος ο Μοναχός, μαθητής ων του ανωτέρω Νεομάρτυρος Ιακώβου του Διδασκάλου, εμαρτύρησεν εις το Διδυμότειχον περί το 1518, διότι ούτος περιελθών εις την δυσμένειαν φανατικών Οθωμανών και παρά τας βασάνους, εις τας οποίας υπεβλήθη δια να ομολογήση πίστιν εις τον Μωάμεθ, διεκήρυττε δημοσία την πίστιν προς τον Χριστόν ως τον μόνον αληθινόν Θεόν και Σωτήρα του ανθρωπίνου γένους.

5. Νεομάρτυς Ιάκωβος ο Διάκονος.

Και ο Νεομάρτυς Ιάκωβος ο Διάκονος υπήρξεν μαθητής του ανωτέρω Νεομάρτυρος Ιακώβου του Διδασκάλου μαρτυρήσας εις Διδυμότειχον ταυτοχρόνως περίπου μετά του Νεομάρτυρος Διονυσίου του Μοναχού, διότι και αυτός μιμούμενος το παράδειγμα του διδασκάλου του και του Διονυσίου Μοναχού δεν ενέδωσε εις τα φρικτά βασανιστήρια, εις τα οποία υπεβλήθη, δια να αρνηθή την Χριστιανικήν Θρησκείαν του και να προσχωρήση εις τον Ισλαμισμόν.

6. Νεομάρτυς Δημήτριος ο Αδριανουπολίτης.

Ο Νεομάρτυς Δημήτριος ο Αδριανουπολίτης υπέστη μαρτυρικόν θάνατον υπό των Τούρκων εν τη ιδιαίτερα αυτού πατρίδι τον Αύγουστον του 1526, διότι ωμολόγησεν πίστιν εις τον Χριστόν εμμένων εις την Χριστιανικήν Θρησκείαν του και αρνούμενος να προσχωρήση εις τον Μουσουλμανισμόν παρά τας προς τούτο γενομένας προς αυτόν κατ' αρχήν δελεαστικάς προτάσεις και τα επακολουθήσαντα εν συνεχεία φρικτά βασανιστήρια. Περί του μαρτυρίου του Νεομάρτυρος Δημητρίου του Αδριανουπολίτου αναφέρεται εις την Subsidia Hagiographica Catalogus Codicum Hagiographicorum Gregorum(24)

7. Νεομάρτυς Μαυρωδής ο Αδριανουπολίτης.

Ο Νεομάρτυς Μαυρωδής καταγόμενος εξ Αδριανουπόλεως εμαρτύρησεν εις την γενέτειράν του καρατομηθείς εις νεανικήν ηλικίαν περί τα μέσα του 17ου αιώνας. Ο Μαυρωδής ήτα εκ των πλέον ευϋπολήπτων κατοίκων της Αδριανουπόλεως χαιρών ιδιαίτερας εκτιμήσεως εν τη κοινωνία της πόλεως παρά τε των Ελλήνων και Τούρκων.

Διατηρών κατάστημα ο Μαυρωδής εις την παρά το Σεράγιον συνοικία Τσέρκεφ είλκυσεν την ιδιαίτεράν εύνοιαν και εκτίμησιν Τούρκου μεγιστάνος δια της ευπροσηγορίας, χρηστότητος και των άλλων αρετών. Ότε ο μεγιστάν ούτος Τούρκος απεφάσισεν να μεταβή εις τους ιερούς τόπους των Μωαμεθανών προς προσκύνησιν, κατέστησε τον Μυρωδών λόγω της προς αυτόν μεγάλης εκτιμήσεως και απεριορίστου εμπιστοσύνης του οικονόμον και διαχειριστήν της περιουσίας του μέχρι της εκ των ιερών τόπων επανόδου του.

Κατά την απουσίαν όμως του μεγιστάνος Τούρκου η σύζυγος αυτού κακοήθης ούσα και τρωθείσα εκ του εξαιρετικού κάλλους του νεαρού οικονόμου της περιουσίας των Μαυρωδών προσεπάθησε μηχανευθείσα και μετελθούσα ποικίλους τρόπους να ελκύση, ως πάλαι ποτέ η σύζυγος του Πετεφρή, τον Μαυρωδών εις τας ανηθίκους αυτής επιθυμίας. Μη επιτυχούσα δε η σύζυγος του Τούρκου μεγιστάνος του ως άνω ανηθίκου σκοπού της παρά τας προς τούτο καταβληθείσας προσπάθειάς της και χρησιμοποιηθείσας επινοήσεις της και χολωθείσα εναντίον του αποκρούσαντος τας σαγηνευτικάς προτάσεις της οικονόμου της Μαυρωδών κατήγγειλεν τούτον, αθών όντα, εις το δικαστήριον ως επιβουλευθέντα δήθεν την τιμήν της.

Κατόπιν της ως άνω συκοφαντικής καταγγελίας συνελήφθη ο Μαυρωδής υπό των Τούρκων και ενεκλείσθη κατ' αρχήν εις δυσώδεις και σκοτεινάς φυλακάς, ένθα υπέστη επώδυνα βασανιστήρια. Ακολούθως δε ενεκλείσθη εις δυσώδεις σταύλους ομού μετά ατιθάσων και αγρίων ίππων αφεθείς εκεί νήστις επί πολλάς ημέρας. Καίτοι υπό το κράτος των βασάνων τούτων διατελών επί πολλάς ημέρας ο Μαυρωδής και προτρεπόμενος υπό των βασανιστών του να προσέλθη εις τον Ισλαμισμόν απαρνούμενος τον Χριστόν δια να αφεθή ελεύθερος και να τύχη μεγάλων τιμών εκ μέρους των Μουσουλμάνων, εν τούτοις ούτος ενέμεινεν ως βράχος εις την πατρώαν Χριστιανικήν πίστιν του ενισχυόμενος και ενθαρρυνόμενος εις το μαρτύριόν του και υπό της νεωτάτης αδελφής του. Αποκρούων μετά περιφρονήσεως τας υποσχέσεις και τας γενομένας προς αυτόν δελεαστικάς προτάσεις των βασανιστών του και υπομένων μετ' απαραμίλλου γενναιότητος τας φρικτάς βασάνους, εις τας οποίας υπεβάλλετο, διεκήρυττε μετά παρρησίας: «Χριστόν σέβομαι, Χριστόν λατρεύω, πάντα δε τα μαρτύρια προθύμως θέλω υποστή, ίνα Χριστόν κερδίσω». Βλέποντες δε οι Δήμιοι το άκαμπτον του φρονήματος του

Μαυρωδή και την εμμονήν αυτού εις την Χριστιανικήν πίστιν του εφρύαξαν και αφού υπέβαλον τούτον εις φρικωδέστερα βασανιστήρια, τον εθανάτωσαν δια κατατομήσεώς του. Ούτω ο Νεομάρτυς Μαυρωδής ηξιώθη τον του μαρτυρίου αμάραντον στέφανον παρά του μισθαποδότου Θεού προσενεγκών εαυτὸν ολοκαύτωμα ἐπὶ του ιεροῦ βωμοῦ της Πίστεως και της Πατρίδος.

8. Νεομάρτυς Γαβριήλ ἐπίσκοπος Γάνου.

Ο Νεομάρτυς Γαβριήλ Επίσκοπος Γάνου υπέστη μαρτυρικὸν θάνατον κατὰ το 1659, διότι προκαλέσας την μήνιν των Μουσουλμάνων λόγω της μεγάλης ποιμαντορικής δράσεως του και βασανισθείς υπ' αυτών δια ν' αποκηρύξη το Χριστόν και προσέλθη εις τον Ισλαμισμόν ούτος ου μόνον ως βράχος ακλόνητος ενέμεινεν εις την Ορθόδοξον Χριστιανικήν Εκκλησίαν, ἀξιὸς ποιμὴν και μάρτυς της οποίας ανεδείχθη, αλλά και τον φανατισμόν των βασανιστῶν του Μουσουλμάνων εστιγμάτισε και την πλάνην περί την πίστιν των κατέδειξεν και δημοσίᾳ διεκήρυξεν.

9. Νεομάρτυς Δήμος Ρουμελιώτης εκ Μακρὰς Γεφύρας Ανατολικῆς Θράκης.

Ο Νεομάρτυς Δήμος Ρουμελιώτης εκ Μακρὰς Γεφύρας Ανατολικῆς Θράκης εμαρτύρησεν εν Σμύρνη τον Απρίλιον του 1763 δια κατατομήσεώς του, διότι διεκήρυξε την εμμονήν του εις την πίστιν του Χριστοῦ βασανιζόμενος να προσχωρήση εις τον Ισλαμισμόν. Ο τάφος του Νεομάρτυρος Δήμου εσώζετο μέχρι του 1922 εις τον περιβολον του Ιεροῦ Ναοῦ του Αγίου Γεωργίου εν Σμύρνη.

10. Νεομάρτυς Λουκάς ἐξ Αδριανουπόλεως.

Ο Νεομάρτυς Λουκάς κατήγετο ἐξ Αδριανουπόλεως και διαμένων εις Κωνσταντινούπολη δεκαπενταετῆς την ηλικίαν περιήλθεν εις ἐρίδα προς ομήλικόν του Τούρκον, τον οποίον και εκτύπησεν. Συλληφθείς δε δια την πράξιν του αυτήν υπό του φανατικού τουρκικού ὄχλου και κινδυνεύων να θανατωθῆ υπ' αυτού εἶπεν «αφήσατε με να τουρκεύσω». Ἦρκεσαν οι λόγοι αυτοί του Λουκά, δια να καταπαύση η εναντίον του εκσπάσασα μανία των Τούρκων, εις δε ἐξ αυτῶν πλούσιος ὢν παρέλαβεν παρ' εαυτῶ τον νεαρόν Λουκάν, δια να τον μυήση εις τον Ισλαμισμόν. Ο Λουκάς, ἔχων τύψεις της συνειδήσεως του δια το υπ' αυτού χρησιμοποιηθέν τέχνασμα προς διάσωσίν του εκ του βεβαίου θανάτου, τον οποίον θα υφίστατο υπό του επιτεθέντος αυτὸν μαινομένου τουρκικού ὄχλου, απεφάσισε να αποδράση λάθρα εκ της οικίας του παραλαβόντος αυτὸν Τούρκου, πράγμα το οποίον κατῶρθωσε τη βοήθεια Ἑλληνοῦ εμπόρου εκ Ζαγοράς, παρὰ τω οποίῳ υπηρέτει πρότερον και ο οποίος μάλιστα μετά την επιτυχίαν του εγχειρήματος ἐζήτησεν και την ἐπέμβασιν της Ρωσικῆς Πρεσβείας προς προστασίαν αυτοῦ και του αποδράσαντος

Λουκά. Μετά την απόδρασίν του ο Λουκάς εφυγαδεύθη εις το Άγιον Όρος, ένθα δια να αποπλύνη το όνειδος και να εξιλεωθή έναντι του Θεού δια την γενομένην, έστω και ως τέχνασμα προς παραπλάνησιν των Τούρκων, δήλωσίν του περί δήθεν προσχωρήσεως εις τον Ισλαμισμόν, έλαβε την απόφασιν όπως αναλώση τον βίον του εις ιεραποστολήν υφιστάμενος ακόμη και μαρτυρικόν θάνατον χάριν της εις τον Χριστόν πίστεως του. Προς τον σκοπόν τούτον ανεχώρησεν εκ του Αγίου Όρους κατευθυνόμενος προς Μικράν Ασίαν. Διερχόμενος όμως εκ Μυτιλήνης ηθέλησε να παραμείνη εκεί επί τι χρονικόν διάστημα προς Ιεραποστολήν και κατά τον χρόνον της εν Μυτιλήνη παραμονής του εβοήθησε εις τον εκχριστιανισμόν οκταμελούς τουρκικής οικογενείας, η οποία προς αποφυγήν της αναμενομένης μανίας των φανατικών Μουσουλμάνων εφυγαδεύθη εκ της νήσου.

Πληροφορηθέντες οι Τούρκοι τον εκχριστιανισμόν και την φυγάδευσιν της οκταμελούς τουρκικής οικογενείας και ανάστατοι γενόμενοι εκ των γεγονότων τούτων συνέλαβον τον Μητροπολίτην Μυτιλήνης και τους Δημογέροντας αυτής, τους οποίους και ανέκριναν προς εξακρίβωσιν των Χριστιανών, οι οποίοι ετόλμησαν να αποσπάσουν εκ του Μουσουλμανισμού και να εκχριστιανίσουν την φυγαδευθείσαν τουρκικήν οικογένειαν. Κατά την διάρκειαν της ανακρίσεως ο ενεργών ταύτην Τουρκοό Ιεροδικαστής απευθυνόμενος προς τους παρισταμένους Μουσουλμάνους είπε «αυτά τα πράγματα άλλος δεν τα κάμνει παρά ο Δεσπότης και οι γέροντες αυτοί κάμνουν τους Τούρκους Ρωμαίους (= Χριστιανούς) και μας προξενούν τόσην ατιμίαν». Εξηγέρθη τότε ο παρακολουθών την ανάκρισιν φανατισμένος τουρκικός όχλος εναντίον του Μητροπολίτου και των Δημογερόντων και ερρίφθη το σύνθημα προς γενικήν σφαγήν των Χριστιανών της Μυτιλήνης. Εν μέσω της εκρηκτικής ταύτης ατμοσφαιράς του μαινομένου τουρκικού όχλου προσήλθεν εις τον Ιεροδικαστήν ο Λουκάς και αφού εζήτησεν την ευλογίαν του ανακρινομένου Μητροπολίτου εδήλωσεν με παρρησίαν, ότι αυτός ήτο ο ηθικός αυτουργός και ο μόνος υπεύθυνος δια τον εκχριστιανισμόν και την φυγάδευσιν της οκταμελούς τουρκικής οικογενείας, του Μητροπολίτου και των Δημογερόντων όντων αμετόχων της αποδιδομένης αυτοίς πράξεως. Ούτως επωμισθέντος του Λουκά την όλην ευθύνην του δημιουργηθέντος κατά τα ανωτέρω θέματος συνεπεία του εκχριστιανισμού και της φυγαδεύσεως της τουρκικής οικογενείας και αποδείξαντος την πρόσφατον εις την Μυτιλήνην έλευσίν του, εκ της οποίας ετεκμαίρετο η αμφίβολος συνεργασία αυτού μετ' άλλων Χριστιανών, αφέθησαν ελεύθεροι ο τε Μητροπολίτης και οι Δημογέροντες, απεσοβήθη δε η απειλουμένη γενική σφαγή των Χριστιανών της Μυτιλήνης.

Τότε οι παριστάμενοι εις την ανάκρισιν Τούρκοι εφρύαξαν και μαινόμενοι ώρμησαν ως άγρια θηρία να κατασπαράξουν τον Λουκάν, ο οποίος βασανισθείς κατά τον φρικωδέστερον τρόπον υπό του φανατισμένου Μουσουλμανικού όχλου εξέπνευσεν την 25ην Μαρτίου του 1812 καταστάς κατά την επιθυμίαν του Νεομάρτυς της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας, καθ' όν χρόνον εις τους Ιερούς Ναούς της Μυτιλήνης ανεπέμποντο, κατόπιν οδηγιών του Μητροπολίτου, δεήσεις «υπέρ του δούλου του Θεού Λουκά». Ακολουθία του Νεομάρτυρος Λουκά εγράφη υπό του Αγίου Νικηφόρου του Χίου(25).

11. Νεομάρτυς Παρθένιος εκ Διδυμοτείχου.

Ο Νεομάρτυς Παρθένιος υπέστη μαρτυρικών θάνατον εις το Διδυμότειχον την 5ην Μαρτίου 1805 επί αρχιερατείας του Μητροπολίτου Μελετίου πρώην Βελιγραδίου, διότι πέραν της μεγάλης θρησκευτικής και Εθνικής δράσεώς του εκήρυξεν από άμβωνος εις την εκκλησίαν εναντίον της υπό των Τούρκων καθιερώσεως της λαϊκής αγοράς εν Διδυμοτείχω κατά την Κυριακήν, ήτις αποτελεί αργίαν και ημέραν λατρείας δια τον Χριστιανικών κόσμον. Οι Τούρκοι πληροφορηθέντες περί του αντιτιθεμένου προς τας αποφάσεις των κηρύγματος του Παρθενίου επαραμόνευσαν έξωθεν του Ιερού Ναού και καθ' όν χρόνον εξήρχετο εκ του Ναού μετά το πέρας της Θείας Λειτουργίας ο Παρθένιος, επετέθησαν κατ' αυτού και αφού τον υπέβαλον εις φρικτά βασανιστήρια, αξιούντες την παρ' αυτού αποκήρυξιν του Χριστού και την προσέλευσίν του εις τον Ισλαμισμόν, εθανάτωσαν αυτόν καθ' οδόν και υπό τα όμματα των μετά πόνου ψυχής παρακολουθούντων το μαρτύριόν του Χριστιανών.

12. Νεομάρτυς Χριστόφορος εξ Αδριανουπόλεως.

Ο Νεομάρτυς Χριστόφορος καταγόμενος εξ Αδριανουπόλεως υπέστη μαρτυρικών θάνατον εν Κωνσταντινουπόλει κατά το 1808, διότι φλογερός Κληρικός ων και ένθερμος ζηλωτής Χριστού δια των άριστα θεμελιωμένων κηρυγμάτων του ενίσχυε και εστερέωνεν έτι μάλλον την πίστιν των Χριστιανών εις τον Χριστόν, προς τούτοις δε κατεδείκνυε τας πλάνας της θρησκείας των Μωαμεθανών, την οποίαν παντελώς εξουθένωνεν. Ως εκ τούτου προεκάλεσεν την εναντίον του μήνιν των φανατισμένων Μουσουλμάνων, υπό των οποίων συνελήφθη και κατόπιν πολλών και φρικτών βασάνων εθανάτώθη ο Χριστόφορος, μεταταγείς ούτω εις την μεγάλην χορείαν των Νεομαρτύρων της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας οι οποίοι δια της δράσεώς των και του μαρτυρίου των εστήριξαν και έσωσαν την Χριστιανικήν Θρησκείαν μας και το Έθνος μας κατά την κρίσιμον δια την υπόστασίν των και ζοφεράν περίοδον της μακραίωνος τουρκικής δουλείας.

13. Νεομάρτυς Αγαθάγγελος εξ Αίνου.

Ο Νεομάρτυς Αγαθάγγελος(26) κατήγετο εξ Αίνου εξισλαμισθείς εις παιδικήν ηλικίαν, μαθών δε καθ' όν χρόνον υπηρέτει ως στρατιώτης εν Σμύρνη ότι εγεννήθη Χριστιανός, ωμολόγησεν πίστιν εις τον Χριστόν και ήρχισεν να κηρύττη δημοσία και μετά παρρησίας εαυτόν Χριστιανόν. Ως εκ τούτου οι Μουσουλμάνοι χολωθέντες επετέθησαν εναντίον του και κατόπιν φρικτών βασάνων εθανάτωσαν τον αποκηρύξαντα τον Ισλαμισμόν και τον Χριστόν ομολογήσαντα στρατιώτην, το δε σεπτόν σκήνωμα αυτού έρριψαν εις τον περίβολον του Ιερού Ναού του Αγίου Γεωργίου Σμύρνης. Ειδοποιηθείς περί τούτου ο εκεί διαμένων τότε (1808 - 1809) ως Διδάσκαλος της περιωνύμου Σχολής Σμύρνης Μέγας Οικονόμος Κωνσταντίνος ο εξ Οικονόμων κατέβη εις τον Ιερόν Ναόν, ο περίβολος του οποίου επικοινωνεί μετά της Σχολής και επί τη θέα του ιερού σκηνώματος του μαρτυρήσαντος δια τον Χριστόν και το Έθνος στρατιώτου συνέθεσεν αυτοσχεδίως αντί του «Δεύτε τελευταίον ασπασμόν» το ακόλουθον τροπάριον: «Πληθύς η των Σμυρναίων εν ωδαίς ευφημήσωμεν ημών πολιούχον και της Αίνου το βλάστημα, πρόμαχον θερμόν Αγαθάγγελον ιερομάρτυρα εσθλόν επλάκη γαρ γενναίως τω δυσμενεί και τούτον κατηκόντισεν. όθεν στεφηφορών ουρανομάρτυσι συναγάλλεται υπέρ ημών εξευμενίζων τον μόνον φιλόανθρωπον»(27). Το ιερόν σκήνωμα του Νεομάρτυρος Αγαθαγγέλου ετάφη εις τον περίβολον του ιερού Ναού του Αγίου Γεωργίου Σμύρνης, παρά την ρίζαν υπεραιωνοβίου πλατάνου, ο δε τάφος του εσώζετο μέχρι της κατά το 1922 μικρασιατικής καταστροφής.

14. Νεομάρτυς Τιμόθεος ο Μοναχός εκ Κεσσάνης.

Ο Νεομάρτυς Τιμόθεος κατήγετο εκ Κεσσάνης Ανατολικής Θράκης, όπου και διέμενε μετά της συζύγου του και των δύο θυγατέρων του. Τούρκος όμως μεγιστάν εκ των συμπολιτών του ήρπασε την σύζυγόν του και την ενέκλεισεν εις τον γυναικωνίτην (χαρέμιον) του αναγκάσας αυτήν να εξισλαμισθή. Ο Τιμόθεος φοβούμενος ενδεχομένην επέκτασιν της δια την σύζυγόν του γενομένης συμφοράς και εις τας θυγατέρας του εφυγάδευσεν αυτάς εκ της Κεσσάνης και τας εγκατέστησεν εις απομακρυσμένον χωρίον πλησίον συγγενών των. Επιθυμών δε διακαώς ο Τιμόθεος ν' απαλλάξη και την σύζυγόν του εκ του «χαρεμίου» του αρπάσαντος αυτήν βαρβάρου Τούρκου προσεποιήθη, κατόπιν συνεννοήσεως μετ' αυτής, την προσχώρησίν του εις τον Ισλαμισμόν και τούτο διότι κατά τον οθωμανικόν νόμον επετρέπετο υπό των Τούρκων η αρπαγή των συζύγων και των τέκνων μόνον των αλλοθρήσκων ουχί δε και των Μουσουλμάνων. Μετά την προσποίησην του Τιμοθέου ως

Μουσουλμάνου απεδόθη αμέσως εις αυτόν η σύζυγος του, αμφότεροι δε οι σύζυγοι αποκατασταθέντες εις την Χριστιανικήν πίστιν των προσήλθον κοινή αποφάσει εις τον μοναχικόν βίον.

Ο Τιμόθεος εμόνασε εις την Μονήν Εσφιγμένου του Αγίου Όρους, βαρέως δε φέρων εν τη συνειδήσει του την προς απελευθέρωσιν της συζύγου του γενομένην προσποίησην του ως Μουσουλμάνου και επιθυμιών να αποπλύνη το όνειδος τούτο και να εξιλεωθή έναντι του Θεού, απεφάσισεν να αναλωθή δια βίου προσφέρων τας υπηρεσίας του εις την Εκκλησίαν του Χριστού προς ενίσχυσιν και εμπέδωσιν της πίστεως των χειμαζομένων υποδούλων αδελφών του Χριστιανών. Προς τον σκοπόν τούτον περιώδευσεν την Θράκην κηρύττων τον Χριστόν και συμπαριστάμενος τους υπό των Τούρκων τυραννουμένους και διωκομένους Χριστιανούς αυτής. Ως εκ της δραστηριότητός του ταύτης προεκάλεσεν ο Τιμόθεος την μήνιν των Τούρκων, υπό των οποίων συνελήφθη και ομολογήσας μετά παρρησίας και απαραμίλλου τόλμης την εις τον Χριστόν πίστιν υπέστη κατόπιν πολλών και φρικτών βασανιστηρίων μαρτυρικόν θάνατον εις Αδριανούπολιν την 9ην Οκτωβρίου 1820, αξιωθείς ούτω της τιμής του Νεομάρτυρος της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας.

15. Νεομάρτυς Στέφανος εξ Αίνου.

Ο Νεομάρτυς Στέφανος καταγόμενος εξ Αίνου υπέστη μαρτυρικόν θάνατον εν τη γενετήρια του την 17ην Απριλίου 1821, διότι υποβλήθεις εις φρικτά βασανιστήρια υπό των Τούρκων προς τον σκοπόν της εξισλαμίσεώς του ούτος ενέμεινεν ως βράχος ακλόνητος εις την πατρώαν Χριστιανικήν πίστιν του ομολόγων και διακηρύττων τον Χριστόν ως τον μόνον αληθινόν Θεόν. Την εγγονήν του Νεομάρτυρος Στεφάνου ενυμφεύθη ο εξ Ηπείρου καταγόμενος διδάσκαλος Αίνου Νικόλαος Χατζόπουλος, απόγονοι του οποίου είναι εγκατεστημένοι σήμερον εν Αλεξανδρουπόλει.

16. Νεομάρτυρες Μανουήλ, Θεόδωρος, Γεώργιος, Μιχαήλ και Γεώργιος εκ Σαμοθράκης.

Οι πέντε Νεομάρτυρες Μανουήλ, Θεόδωρος, Γεώργιος, Μιχαήλ και Γεώργιος διανύοντες την παιδικήν των ηλικίαν κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν του 1821, ότε οι Τούρκοι επέδραμον εις την επαναστατήσασαν Σαμοθράκην και κατέσφαξαν τους κατοίκους αυτής, ηρπάγησαν εκ της νήσου υπό των επιδραμόντων εις αυτήν Τούρκων και επωλήθησαν ως δούλοι εις διάφορους πόλεις της Ανατολής και της Αιγύπτου, όπου και εξισλαμίσθησαν παρά των αγορασάντων αυτούς Μουσουλμάνων. Μετά το αίσιον πέρας της Ελληνικής Επανάστασεως, ότε φιλέλληνες Ευρωπαίοι και δη ο

Ελβετός Εϋνάρδος ἐξηγόρασαν πολλάς χιλιάδας εξανδραποδισθέντων Ελλήνων και ἀπέδωσαν εις αυτοὺς την ελευθερίαν των, ἐξηγοράσθησαν και οι πέντε Σαμόθρακες Μανουήλ, Θεόδωρος, Γεώργιος, Μιχαήλ και Γεώργιος, οι οποίοι αποκηρύξαντες τον Ισλαμισμόν και ομολογήσαντες την πατρῶαν Χριστιανικὴν πίστιν των ἐπέστρεψαν ομοῦ μετ' ἄλλων ἐξαγορασθέντων Ελληνοπαίδων εις την Πελοπόννησον, ἡ οποία ἀπηλευθερώθη και ἐκείθεν ἐπανήλθον εις την γενέτειράν των Σαμοθράκην, όπου και διέμειναν μετὰ των ἐπιζησάντων συμπατριωτῶν των.

Προϊόντος ὁμως του χρόνου περιήλθεν εις γνώσιν των Τούρκων της Σαμοθράκης, ὅτι ο Μανουήλ, ο Θεόδωρος, ο Γεώργιος, ο Μιχαήλ και ο Γεώργιος ἐξισλαμισθέντες κατὰ την παιδικὴν των ηλικίαν ἀπεκήρυξαν κατὰ την ἐνηλικίωσίν των τον Ισλαμισμόν και ἐπανήλθον εις τους κόλπους της Ορθοδόξου Χριστιανικῆς Εκκλησίας. Τοῦτο ἀπετέλεσεν την αἰτίαν της συλλήψεώς των ὑπὸ των Τούρκων και της μεταγωγῆς των σιδηροδεσμίων εις τον ἐν Μάκρῃ Αλεξανδρουπόλεως ἐδρεύοντα Ἱεροδικαστήν της περιοχῆς ταύτης, ο οποίος προσεπάθησεν κατ' ἀρχὴν δια δελεαστικῶν προτάσεων και υποσχέσεων να τους ἐπαναφέρῃ εις τον Ισλαμισμόν, ὅταν ὁμως ἐπείσθη ὅτι ἀπέβαινον ἀτελέσφοροι αι προσπάθειαι του αὐται, διέταξεν να ἐγκλεισθῶν οὔτοι εις τας φυλακάς και να βασανισθῶν μέχρις ὅτου ληφθῆ ἀπόφασις δια την περαιτέρω τύχην των. Κοινὴ ἀποφάσει του Ἱεροδικαστοῦ και του Τούρκου Διοικητοῦ της Μάκρης ἀνεφέρθη το θέμα των πέντε ἐξωμοτῶν Σαμοθρακῶν εις τον ἀνώτατον ἄρχοντα της περιοχῆς Βασάφ, ο οποίος μετὰ παρέλευσιν μηνός περίπου διέταξεν να θανατωθῶν οἱ δια του πλέον βιαίου και βαναύσου τρόπου, ἐὰν δὲν ἐπανέλθουν εις τον Ισλαμισμόν ἀποκηρύττοντες την Χριστιανικὴν πίστιν των.

Κληθέντες μετὰ ταῦτα οι ἐγκάθειρκτοι ἐξωμόται, ἀφοῦ υπέστησαν ἐπὶ ἓνα μῆνα φρικτὰ βασανιστήρια, να δηλώσουν ἐὰν ἐμμένουν εις την Χριστιανικὴν των πίστιν ὁπότε θα θανατωθῶν, ἢ ἐὰν ἐπιθυμοῦν να ἐπανέλθουν εις τον Ισλαμισμόν, ὁπότε θα ἀφεθῶν ἐλεύθεροι και θα τύχουν τιμῶν ἐκ μέρους των Μουσουλμάνων, ἀπήντησαν ὡς ἀκολούθως: «Ἡμεῖς ὡ δικασταὶ Χριστιανοὶ ἡμεν ἐκ πατέρων ἡμῶν. ἀλλ' ἐν μικρὰ ηλικία ἀιχμαλωτισθέντες, βιαίως υπήχθημεν τη πλάνῃ και ἀσεβείᾳ ὑμῶν. Ἦδη γνόντες οἶον κακόν πεπόνθαμεν κυλισθέντες τῷ βυθῷ της ἀπάτης, ἐπανήλθομεν τη του Χριστοῦ Χάριτι εις το θαυμαστόν αὐτοῦ φῶς και οὐδόλως ἀρνούμεθα την ἀλήθειαν, ἀλλ' ἐτοιμῶς ἔχομεν ἀποθανεῖν ὑπὲρ Χριστοῦ, του μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ».

Ἐκμανέντες ο Ἱεροδικαστής και ο Διοικητής της Μάκρης ἐπὶ τῷ ἀκούσματι της ἀπαντήσεως ταύτης των ἐγκαθειρκτων μελλοθανάτων διέταξαν τους δήμιους να προβοῦν ἀμέσως εις την θανάτωσίν των

κατά τον πλέον φρικτόν και επώδυνον τρόπον. Και τον μεν Μιχαήλ κατετεμάχισαν οι δήμιοι και όν χρόνον ούτος προσηύχετο, τον δε Γεώργιον και Θεόδωρον απηγχόνισαν, αφού προηγουμένως υπέβαλον αυτούς εις φρικτά βασανιστήρια. Τέλος τον Μανουήλ και τον δεύτερον Γεώργιον έρριψαν επί σανίδων, εφ' ων ήσαν εμπειηγμένα σίδηρα αιχμηρά δίκην ογκίνων και επάτουν οι δήμιοι επί των ούτω ενσφηνωμένων σωμάτων των δια να καταστήσουν το μαρτύριον αυτών έτι οδυνηρότερον. Εκ τούτων ο μεν Μανουήλ απεβίωσεν εντός βραχέος χρόνου, ο δε Γεώργιος παρέμεινεν ζων υπό φρικτούς πόνους επί εν εικοσιτετράωρον θανατωθείς τελικώς δια πυροβόλου όπλου. Ούτως εμαρτύρησαν οι εκ Σαμοθράκης Μανουήλ Γεώργιος Θεόδωρος, Μιχαήλ και Γεώργιος εν Μάκρη Δυτικής Θράκης την 6ην Απριλίου 1835 καταστάντες Νεομάρτυρες της Ορθοδόξου Εκκλησίας μας.

Ακολουθία των εκ Σαμοθράκης καταγομένων και εν Μάκρη μαρτυρησάντων πέντε Νεομαρτύρων Μανουήλ, Γεωργίου, Θεοδώρου, Μιχαήλ και Γεωργίου, την μνήμην των οποίων εορτάζει η Εκκλησία μας την 6ην Απριλίου, συνετάγη τη φροντίδι του Μητροπολίτου Αλεξανδρουπόλεως Κωνσταντίου και ενεκρίθη το 1969 δι' αποφάσεως της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος.

V. ΠΑΙΔΟΜΑΖΩΜΑ

Μεγάλη υπήρξεν κατά τους χρόνους της τουρκικής δουλείας η αιμορραγία του Ελληνικού Έθνους εκ του «παιδομαζώματος», το οποίον επενοήθη υπό του Σουλτάνου Ορχάν κατά το 1327 και εφηρμόσθη εις βάρος των Ελλήνων κυρίως Χριστιανών επί τρεις και ήμισυ αιώνας περίπου ήτοι μέχρι του 1688.

Όταν οι Τούρκοι ορμώμενοι εκ Μικράς Ασίας εγκατεστάθησαν κατά τον 14ον αιώνα περί τας ακτάς της Προποντίδος, εθέσπισαν το παιδομάζωμα, τον θεσμόν τούτον της γενοκτονίας της Ελληνικής Φυλής, δια του οποίου επεβλήθη εις τον υπόδουλον Ελληνισμόν ο πλέον βαρύς φόρος αίματος, τον οποίον εγνώρισεν η ανθρωπότης κατά την διαδρομήν των αιώνων.

Δια παιδομαζώματος, το οποίον συνίστατο εις την βιαίαν στρατολογίαν Χριστιανών κυρίως Ελληνοπαιδων ηλικίας 4—7 ετών προς κατάταξιν τούτων άμα τη ενηλικιώσει των εις τα τάγματα Γενιτσάρων, απεσκοπείτο αφ' ενός μεν η ενίσχυσις των ορδών των Τούρκων των προοριζομένων δια πολέμους προς επέκτασιν του δημιουργουμένου τότε τουρκικού κράτους, αφ' ετέρου δε η μείωσις και ει δυνατόν η εξαφάνισις του υποδούλου Ελληνισμού δια της

αφομιώσεως τούτου μετά των Οθωμανών προς εδραίωσιν της τουρκικής αυτοκρατορίας.

Το παιδομάζωμα, το οποίον υπήρξεν αυτό καθ' εαυτό βαρύτατον πλήγμα δια τον υπόδουλον Ελληνισμόν, προεκάλεσεν και άλλας θανασίμους πληγάς του Γένους, αι οδυνηρότεροι των οποίων ήσαν ο εξισλαμισμός και αποδημία μυριάδων ομογενών εις τας χώρας της Δυτικής Ευρώπης.

Δεδομένου ότι εις το παιδομάζωμα υπέκειντο μόνον τα τέκνα των Χριστιανικών οικογενειών, προς αποφυγήν της δια του παιδομαζώματος βιαίας στρατολογίας των τέκνων των πολλαί Ελληνικαί οικογένειαι ηναγκάζοντο να εξισλαμισθούν με την ελπίδα ότι δεν θα βραδύνη η ανάκτησις της Ελευθερίας των ως Έθνους και η επάνοδος των εις τους κόλπους της Ορθοδόξου Χριστιανικής Εκκλησίας μας, η οποία εν μέσω μυρίων δυσχερειών ηγωνίζετο δια την διατήρησιν αλωβήτου της πίστεως των τέκνων της. Τα έτη όμως παρήρχοντο και οι αιώνες διεδέχοντο αλλήλους, χωρίς να πραγματοποιηθή το όνειρον της ελευθερίας των υποδούλων Ελλήνων και ούτω αι οικογένειαι των προς αποφυγήν της βιαίας στρατολογίας των τέκνων των εξισλαμιζομένων ομογενών παρέμενον οριστικώς εις τον Ισλαμισμόν αφομοιούμεναι μετά των Οθωμανών.

Προς τούτοις πολλαί ελληνικαί οικογένειαι προς αποφυγήν της δια του παιδομαζώματος βιαίας στρατολογίας των τέκνων των ηναγκάζοντο ν' αποδημήσουν, εφ' όσον καθίστατο τούτο εφικτόν, δια να εγκατασταθούν εις τας χώρας της Δυτικής Ευρώπης κυρίως, εις τας οποίας εξησφαλίζοντο μεν έναντι των βιαιοτήτων των Τούρκων, διέτρεχαν όμως τον κίνδυνον αφομοιώσεως των μετά των πληθυσμών των χωρών τούτων, ίδια κατά την πρώτην μετά την κατάλυσιν της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας περίοδον, ότε ελαχίστας έτρεφον ελπίδας επανόδου των εις τας εν Ελλάδι εγκαταλειφθείσας εστίαις των.

Αι θυσίαι, τας οποίας υπέστη το Γένος εκ του παιδομαζώματος και του συνεπεία τούτου προκληθέντος εξισλαμισμού και αποδημίας εις την αλλοδαπήν μυριάδων Ελληνικών οικογενειών, υπήρξαν ανυπολόγιστοι και οδυνηρότατοι δια τον υπόδουλον Ελληνισμόν όλων εν γένει των περιοχών της Χώρας μας, εις τους κατοίκους όμως της Θράκης έλαχεν η μοίρα να υποστούν το μεγαλύτερον βάρος των θυσιών τούτων δια τον λόγον, ότι η Θράκη αφ' ενός μεν υπεδουλώθη εις τους Τούρκους ένα αιώνα περίπου ενωρίτερον της αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως, της καταλύσεως της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και της υποδουλώσεως της υπολοίπου Ελλάδος, αφ' ετέρου δε εγεινίαζε προς την πρωτεύουσαν του οθωμανικού κράτους, γεγονότα τα οποία συνετέλεσαν εις την υπό των Τούρκων εξόντωσιν του Ελληνικού πληθυσμού της Θράκης.

Το μέγεθος των θυσιών, τας οποίας υπέστη εκ του παιδομαζώματος η Θράκη εν συγκρίσει προς τας άλλας περιοχάς της Ελλάδος συνεπεία της προγενεστέρας καταλήψεως της υπό των Τούρκων, καταφαίνεται εκ της εξελίξεως του παιδομαζώματος κατά την πρώτην περίοδον της εφαρμογής του.

Όταν οι Τούρκοι προ του 1360 ήσαν εγκατεστημένοι επί των Μικρασιατικών ακτών της Προποντίδος έχοντες ως πρωτεύουσαν του κράτους των την Προύσαν, τα τάγματα των Γενιτσάρων, τα οποία εσχηματίζοντο εκ των δια του παιδομαζώματος βιαίως στρατολογουμένων Ελληνοπαίδων, περιελάμβανον δύναμιν 3—4 χιλιάδων ανδρών. Μετά την διαπεραίωσιν των Τούρκων εις τας Θρακικάς ακτάς της Προποντίδος και την εγκατάστασιν τούτων εις την Θράκην η δύναμις των ταγμάτων των Γενιτσάρων ηυξήθη αρχικώς εις 10 χιλιάδες άνδρας, ολοκληρωθείσης δε της καταλήψεως της Θράκης δια της πτώσεως της Αδριανουπόλεως η δύναμις των Γενιτσάρων ηυξήθη λόγω των συχνών πολέμων των Τούρκων έτι περισσότερο δια της βιαίας στρατολογίας κυρίως Ελληνοπαίδων της Θράκης, ήτις υπήρξεν το ορμητήριο των Τούρκων προς κατάκτησιν των πέριξ περιοχών. Ούτω εκ των 100 χιλιάδων περίπου στρατού, το οποίον διέθετεν ο Σουλτάνος Βαγιαζήτ Γιλδερίμ και εχρησιμοποίησε κατά το 1402 εις την μάχην της Άγκυρας κατά των Ταταρομογγόλων του Ταμερλάνου, αι 50 χιλιάδες ήσαν Γενίτσαροι, ο δε Μωάμεθ ο Πορθητής εχρησιμοποίησε κατά την πολιορκίαν της Κωνσταντινουπόλεως και την κατά το 1453 κατάληψιν αυτής 100 χιλιάδες περίπου Γενιτσάρων (28).

Η κατά τα ανωτέρω εντός ενός περίπου αιώνος ραγδαία αύξησις της δυνάμεως των Γενιτσάρων εις 100 χιλιάδας άνδρας συνετελέσθη δια της βιαίας στρατολογίας κυρίως Ελληνοπαίδων της Θράκης, η οποία ήτο κατά την περίοδον εκείνην η περιοχή της μονίμου εγκαταστάσεως των Τούρκων εν Ευρώπη και η βάση εξορμήσεως των προς περαιτέρω επέκτασιν της τότε ιδρυομένης Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Ως εκ τούτου οι Τούρκοι ελέγχοντες πλήρως την Θράκην επεδίωξαν προς εδραίωσιν της Αυτοκρατορίας των αφ' ενός μεν την ενίσχυσιν των στρατευμάτων των δια της βιαίας στρατολογίας των Ελληνοπαίδων της Θράκης, αφ' ετέρου δε την εξασθένισιν ή και εξαφάνισιν του εν Θράκη Ελληνικού στοιχείου, το οποίον παρενεβάλλετο ως πρόσκομμα εις την πραγματοποίησιν των περαιτέρω επιδιώξεών των.

Εκ των ανωτέρω καταφαίνεται η συνεπεία του παιδομαζώματος μεγάλη αφαιμάξις και αι τεράστιαι θυσίαι, τας οποίας υπέστη η Θράκη μόνον κατά την προηγηθείσαν της αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως και της καταλύσεως της Βυζαντινής

Αυτοκρατορίας χρονικήν περίοδον των εκατόν περίπου ετών και δη πριν ή η υπόλοιπος Ελλάς, πλην της Μικράς Ασίας, υποστή την ελαχίστην θυσίαν εκ της επιδρομής των Τούρκων.

Πέραν όμως των θυσιών τούτων, τας οποίας υπέστη η Θράκη εκ του παιδομαζώματος προ της αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως, ότε η λοιπή Ελλάς, πλην της Μικράς Ασίας, ήτο ακόμη ελευθέρα, η Θράκη υπέστη ωσαύτως δυσαναλόγως μεγαλυτέρας θυσίας εν συγκρίσει προς τας άλλας περιοχάς της Πατρίδος μας και μετά την κατάλυσιν της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και την υποδούλωσιν ολοκλήρου της Ελλάδος, ότε ο θεσμός του παιδομαζώματος επεξετάθη και εφηρμόσθη επί πάντων των υποδούλων της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Τούτο οφείλεται αφ' ενός μεν εις την γειτνίασιν της Θράκης προς την πρωτεύουσαν της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, αφ' ετέρου δε εις το ανοργάνωτον του οθωμανικού κράτους. Λόγω της πλημμελούς διοικητικής οργανώσεως της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας αι αποφάσεις της Πύλης και οι νόμοι του κράτους δεν εφηρμόζοντο ομοιομόρφως καθ' άπασαν την επικράτειαν αλλ' αναλόγως της δυνατότητος ασκήσεως ελέγχου και εποπτείας των διαφόρων περιοχών. Τοιαύτη δυνατότης ασκήσεως ελέγχου υφίστατο δια τας πλησιεστέρας προς την πρωτεύουσαν του κράτους περιοχάς, ένθα η εφαρμογή των νόμων ήτο κατά το μάλλον ή ήττον ικανοποιητική, καθίστατο όμως ανέφικτος η εφαρμογή τούτων εις τας απομακρυσμένας περιοχάς, ένθα η Τουρκία ευρίσκετο εν αδυναμία ν' ασκήση την πλήρη εποπτείαν της. Ούτω και ο θεσμός του παιδομαζώματος στοιχειωδώς εφηρμόσθη και ήκιστα απέδωσε εις τας μακράν της πρωτευούσης περιοχάς, επεδιώχθη όμως η πλήρης εφαρμογή του εις την Θράκην λόγω γειτνιασεώς της προς την Κωνσταντινούπολιν και δη εις λίαν έντονον βαθμόν, δια να καλυφθή και η μειωμένη απόδοσις εκ του παιδομαζώματος των λοιπών περιοχών.

Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω η Θράκη υπέστη την μεγαλυτέραν αφαιμαξιν και έφερεν το μεγαλύτερον βάρος των θυσιών εκ του παιδομαζώματος εν συγκρίσει προς την λοιπήν Ελλάδα, η οποία ευρέθη εις καλλιτέραν μοίραν από της απόψεως ταύτης κατά την διάρκειαν της μακραίωνος τουρκικής δουλείας του Έθνους.

VI. ΕΚΠΑΤΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΑΠΟΔΗΜΙΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΔΙΩΓΜΩΝ

Ο υπόδουλος Ελληνισμός δεν υπεβλήθη μόνον εις την εκ του παιδομαζώματος μεγάλην αφαιμαξιν, αλλ' υπέστη προσέτι κατά την

μακραιώνα τουρκικήν δουλείαν και πλείστας όσας άλλας θυσίας συνεπεία του εκπατρισμού και της αποδημίας, εις τα οποία εξηναγκάσθη δια διωγμών και της εν γένει βαρβάρου έναντί του συμπεριφοράς του κατακτητού.

Οι Τούρκοι κατά την βαθμιαίαν κατάληψιν των διαφόρων διαμερισμάτων της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας επεδίωξαν την εγκατάστασιν εις αυτάς και δη εις τας ευφορώτερας περιοχάς τουρκικού πληθυσμού προς τον σκοπόν αφ' ενός μεν της εξασφαλίσεως αφθόνων προσόδων εις τους κατακτητάς, αφ' ετέρου δε της διασπάσεως του Ελληνικού στοιχείου, η συμπαγής ύπαρξις του οποίου παρενεβάλλετο ως πρόσκομμα εις την πραγματοποίησιν των περαιτέρω κατακτητικών βλέψεων του οθωμανικού κράτους.

Αι ευφορώτεραι εκ των καταλαμβανομένων υπό των Τούρκων περιοχών παρεχωρούντο ως φέουδα (τσιφλίκια) εις τους επί κεφαλής των στρατιωτικών τμημάτων των καταλαμβανόντων αυτάς και ως εκ τούτου οι προϋπάρχοντες εις αυτάς Έλληνες εκδιωκόμενοι εκ των εστιών των και στερούμενοι της περιουσίας των ηναγκάζοντο ή να παραμείνουν εργαζόμενοι ως δούλοι εις το φέουδον του κατακτητού «αφέντη» των, ή να εκπατρισθούν εκ των εστιών των είτε εγκαθιστάμενοι εις αγόνους και απομακρυσμένας περιοχάς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας είτε αποδημούντες εις τας Ευρωπαϊκάς χώρας. Ούτω οι Έλληνες κάτοικοι ολοκλήρων χωρίων και κωμοπόλεων ηναγκάσθησαν να εγκαταλείψουν τας εστίας των και να εγκατασταθούν εις ορεινά και άγονα μέρη ή ν' αποδημήσουν εις την αλλοδαπήν.

Και εις τας θυσίας ταύτας του υποδούλου Ελληνισμού, τας οφειλομένας εις τον εκπατρισμόν και την αποδημίαν του συνεπεία των διωγμών του εκ μέρους των Τούρκων, βαρύς έλαχεν ο κλήρος δια την Θράκην αφ' ενός μεν λόγω της θέσεώς της ως ευρισκομένης πλησίον της πρωτευούσης του οθωμανικού κράτους, αφ' ετέρου δε λόγω του ευφόρου εδάφους της, το οποίον είλκυσεν το ιδιαίτερον ενδιαφέρον του κατακτητού δια την εν αυτή εγκατάστασιν των ορδών του.

Οι Τούρκοι καταλαβόντες την Θράκην ένα αιώνα περίπου προ της αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως επεδίωξαν την εγκατάστασιν εν αυτή συμπαγούς τουρκικού πληθυσμού προς τον σκοπόν του πλήρους ελέγχου επ' αυτής δια τον λόγον ότι η Θράκη αποτελούσα ως εκ της θέσεώς της το προγεφύρωμα των Τούρκων εν Ευρώπη και τον πρώτον σταθμόν εγκαταστάσεως εν αυτή προωρίζετο να χρησιμοποιηθή ως ορμητήριόν των κατά τας εκστρατείας των δια την κατάκτησιν των προς βορράν και δυσμάς αυτής χωρών, αλλά και δια την κατάληψιν της Κωνσταντινουπόλεως, η οποία ήτο ο κύριος στόχος αυτών.

Πέραν των ως άνω στρατιωτικών λόγων, δια τους οποίους οι Τούρκοι επεδίωξαν την εις την Θράκην εγκατάστασιν συμπαγούς τουρκικού πληθυσμού, η Θράκη είλκυσεν, ως ελέχθη, το ιδιαίτερον ενδιαφέρον των κατακτητών και λόγω του ευφόρου εδάφους και των εκτεταμένων και πλουσίων γαιών της, αι οποίαι κατέστησαν άμα τη καταλήψει της φέουδα των Οθωμανών. Οι Τούρκοι δηλονότι ορμώμενοι εξ Ανατολής και διαπεραιωθέντες δια της Προποντίδος και του Ελλησπόντου εις την Θράκην ηθέλησαν πέραν της χρησιμοποιήσεώς της δια στρατιωτικούς σκοπούς να την καταστήσουν κτήμα των κατανέμοντες αυτήν ως φέουδα μεταξύ των διακρινομένων εις τους πολέμους Οθωμανών, του ενδιαφέροντός των τούτου και της προτιμήσεως των δι' αυτήν οφειλομένων τόσον εις το εύφορον του εδάφους της Θράκης, όσον και εις την γειτνίασιν ταύτης προς την μετέπειτα πρωτεύουσαν της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας Κωνσταντινούπολιν, ήτις πλείστα όσα πλεονεκτήματα εξησφάλιζε εις τους κατοικούντας πλησίον της πρωτευούσης κατακτητάς.

Κατ' ακολουθίαν της κατά τα ανωτέρω επιδιωχθείσης συστηματικής υπό των Τούρκων εγκαταστάσεως εις την Θράκην συμπαγούς Οθωμανικού πληθυσμού μυριάδες εκ των μέχρι τότε Ελλήνων κατοίκων της Θράκης εξεδιώχθησαν εκ των εστιών των και άλλοι μεν εξ αυτών εγκατεστάθησαν εις ορεινάς και αγόνους περιοχάς της χώρας, άλλοι δε απεδήμησαν οριστικώς εις την αλλοδαπήν και δια της παρόδου του χρόνου απώλεσαν πάντα δεσμόν προς την γενέτειράν των και την πατρίδα των αφομοιωθέντες βαθμηδόν μετά των λαών των χωρών, εις τας οποίας κατέφυγαν επί μεγίστη ζημία του Έθνους. Ολόκληρα ελληνικά χωρία της Θράκης ιδρυθέντα από αρχαιοτάτων χρόνων και αναπτύξαντα αξιόλογον πολιτισμόν κατά την διαδρομήν των αιώνων εξερριζώθησαν υπό των βαρβάρων κατακτητών, οι δε Έλληνες κάτοικοι των διεσκορπίσθησαν ανά τα πέρατα της οικουμένης προς αποφυγήν της θηριωδίας των Τούρκων. Ενδεικτικώς αναφέρεται η μείωσις του πληθυσμού της Κωνσταντινουπόλεως, της οποίας οι Έλληνες κάτοικοι, ενώ επί της τελευταίας δυναστείας των Παλαιολόγων ανήρχοντο εις πεντακόσιας χιλιάδας, από της εγκαταστάσεως των Τούρκων εις την Θράκην μέχρι της αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως εμειώθησαν εις ογδοήκοντα περίπου χιλιάδας(29), του αριθμού τούτου μειωθέντος έτι περισσότερο κατά τους από της αλώσεως και εφ' εξής χρόνους. Ανάλογος υπήρξεν και η μείωσις του Ελληνικού πληθυσμού ολοκλήρου της Θράκης, η υπό των Τούρκων κατάκτησις της οποίας συνετελέσθη ένα αιώνα περίπου προ της αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως και της οποίας οι κάτοικοι υπέστησαν κατά το χρονικόν τούτο διάστημα πλείστα όσα δεινά υπό των βαρβάρων κατακτητών, λόγω της χρησιμοποιήσεως της υπ' αυτών ως

ορμητηρίου προς πραγματοποιήσιν των περαιτέρω κατακτητικών επιδιώξεών των.

Εκ των ανωτέρω καταφαίνεται, ότι και εις τον τομέα τούτον των θυσιών του υποδούλου Ελληνισμού εκ των εκπατρισμών και των αποδημιών, εις τας οποίας εξηναγκάσθησαν οι υπόδουλοι Έλληνες κατά τον πλέον απάνθρωπον τρόπον υπό των βαρβάρων κατακτητών, η Θράκη έφευρεν δια τους προεκτιθεμένους λόγους το μεγαλύτερον βάρος εν συγκρίσει προς την λοιπήν Ελλάδα, η οποία διετέλεσεν επί βραχύτερον χρονικόν διάστημα υπό τον τουρκικόν ζυγόν αλλά και ευρέθη υπό ολιγώτερον χαλεπός συνθήκας από της απόψεως ταύτης κατά τους χρόνους της τουρκικής δουλείας του Γένους.

VII. ΔΗΩΣΕΙΣ - ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΑΙ - ΕΜΠΡΗΣΜΟΙ

Οι υπόδουλοι Έλληνες δεν υπεβλήθησαν μόνον εις την εκ του παιδομαζώματος μεγάλην αφάμαξιν, ούτε υπέστησαν μόνον κατά την μακραίωνα τουρκικήν δουλειάν τας τόσας άλλας θυσίας συνεπεία του εκπατρισμού και της αποδημίας, εις τα οποία εξηναγκάσθησαν δια των διωγμών, αλλά υπέστησαν προσέτι και τεραστίας υλικάς ζημίας και καταστροφάς συνεπεία των δηώσεων, των λεηλασιών και των εμπρησμών των υποδουλουμένων ελληνικών χωρίων και πόλεων, εις τας οποίας προέβαινον οι βάρβαροι κατακτηταί κατά την βαθμιαίαν κατάκτησιν της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας αλλά και μετέπειτα κατά τους χρόνους της μακραίωνος δουλείας του Έθνους.

Τα κατακτώμενα υπό των Τούρκων Ελληνικά χωρία παρεδίδοντο εις λεηλασίαν των ορδών του κατακτητού, η οποία απετέλει το ισχυρότερον κίνητρον αυτών προς οιστρηλάτησιν του πολεμικού των μένους. Ελεηλατούντο ωσαύτως καθ' όλην την διάρκειαν της δουλείας και τα χωρία και αι πόλεις, αι οποίαι ευρίσκοντο επί των οδών και σημείων διελεύσεως του τουρκικού στρατού κατά τας διάφορους μετακινήσεις του εντός της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Αλλά και κατά τας εξεγέρσεις των υποδούλων Ελλήνων κατά του δυνάστου κατακτητού αι δηώσεις, αι λεηλασίαι και οι εμπρησμοί των Ελληνικών χωρίων απετέλουν τα αντίποινα και τα συνήθως λαμβανόμενα μέτρα υπό των Τούρκων προς εκφοβισμόν δήθεν, κυρίως όμως προς εκδίκησιν των εξεγειρομένων ραγιάδων.

Και εις τον τομέα τούτον των υλικών ζημιών συνεπεία δηώσεων, λεηλασιών και εμπρησμών των Ελληνικών χωρίων και πόλεων η συμμετοχή της Θράκης υπήρξε μεγίστη αφ' ενός μεν λόγω της καταλήψεως της υπό των Τούρκων ένα αιώνα προ της αλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως και της απελευθερώσεώς της ένα αιώνα μετά

την απελευθέρωσιν της Νοτίου Ελλάδος και επομένως διαβιώσεως της Θράκης υπό τουρκικήν δουλείαν κατά δύο αιώνας επί πλέον της Νοτίου Ελλάδος, αφ' ετέρου δε λόγω της γειτνιάσεως της Θράκης μετά της πρωτευούσης του οθωμανικού κράτους, αλλά και λόγω της θέσεώς της ως αποτελούσης ορμητήριο των Τούρκων και οδόν διελεύσεως των τουρκικών στρατευμάτων κατά τας εκστρατείας εναντίον των προς δυσμάς και βορράν χωρών προς πραγματοποίησιν των κατακτητικών επιδιώξεων των.

Εις τας Ελληνικάς πόλεις και τα χωρία της Θράκης επεφυλάχθη η μοίρα να δεχθούν την πρώτην μανίαν των εξ Ανατολής ορμωμένων τουρκικών ορδών, αι οποίαι μετά την κατάκτησιν της Θράκης επεδόθησαν εις δηώσεις, λεηλασίας και εμπρησμούς των Ελληνικών χωρίων και της εν γένει περιουσίας των Ελλήνων. Αλλά και καθ' όλην την διάρκειαν της μακροαιώνος (εξ περίπου αιώνων) δουλείας της Θράκης τα εν αυτή ελληνικά χωρία υφίσταντο επανειλημμένας δηώσεις και λεηλασίας υπό των τουρκικών στρατευμάτων, τα οποία αφ' ενός μεν διήρχοντο εξ αυτής κατά τας διαφόρους εκστρατείας της Τουρκίας εναντίον των προς βορράν και δυσμάς αυτής ευρισκομένων χωρών, αφ' ετέρου δε διέμενον εν αυτή λόγω της χρησιμοποιήσεως της Θράκης υπό των Τούρκων ως ορμητηρίου δια την κατάληψιν της Κωνσταντινουπόλεως και την κατάκτησιν των πέραν αυτής Ευρωπαϊκών χωρών. Προς τούτοις, η Θράκη λόγω της γειτνιάσεώς της μετά της πρωτευούσης του Οθωμανικού κράτους υφίστατο επανειλημμένως δηώσεις και λεηλασίας υπό των Τούρκων, οσάκις εξεδηλούτο η μήνις της Πύλης εναντίον του υποδούλου Ελληνισμού λόγω εξεγέρσεως των Ελλήνων ραγιαδών εις τας διαφόρους περιοχάς της οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Ενδεικτικώς μνημονεύονται κατωτέρω περιπτώσεις δηώσεων, λεηλασιών και εμπρησμών Ελληνικών χωρίων, πόλεων και περιοχών της Θράκης κατά τους χρόνους της τουρκικής δουλείας και της Ελληνικής Επανάστασεως του 1821.

1. Δήωσις και λεηλασία της Αδριανουπόλεως (1365)

Η Αδριανούπολις κατελήφθη υπό των Τούρκων κατά το 1365, ήτοι εντός τετραετίας από της διαπεραιώσεώς των δια της Προποντίδος και του Ελλησπόντου εις την Θράκην, αφού εκάμφθη η σθεναρά αντίστασις των κατά την μακράν πολιορκίαν της αγωνιζομένων εντός αυτής Ελλήνων υπερασπιστών της. Άμα τη καταλήψει της αι ορδαί των βαρβάρων κατακτητών επεδόθησαν εις την λεηλασίαν και δήωσιν της Αδριανουπόλεως, η οποία ήτο κατά την εποχήν εκείνην η πλουσιωτέρα πόλις της Θράκης και πρωτεύουσα αυτής. Την αυτήν τύχην είχαν και αι άλλαι πόλεις και τα χωρία της Θράκης.

Την καταστροφήν της Αδρινουπόλεως κατά την κατάκτησίν της υπό των Τούρκων εθρήνησεν η λαϊκή μούσα εις τους κατωτέρω στίχους(30) :

«Τ' αηδόνια της Ανατολής και τα πουλιά της Δύσης
κλαίγουν αργά, κλαίγουν ταχιά, κλαίγουν το μεσημέρι,
κλαίγουν την Αδριανούπολη την πολυκουρσεμένη,
όπου την εκουρσέψανε τις τρεις γιορτές του χρόνου,
των Χριστουγέννων για κερί και του Βαγιού για βάγια,
και της Λαμπρής την Κυριακή για το Χριστός Ανέστη».

2. Δήωσις και λεηλασία της Σωζοπόλεως (1372)

Η Σωζόπολις κατεκτήθη το πρώτον υπό των Τούρκων κατά το 1370. Μετά δύο έτη από της κατακτήσεως της η Σωζόπολις επανεστάτησεν κατά των Τούρκων και ως εκ τούτου εξεστράτευσεν κατ' αυτής ο Σουλτάνος Μουράτ προς καταστολήν της εξεγέρσεως των Ελλήνων κατοίκων της και ανακατάληψιν της πόλεως. Κατόπιν δεκαπενθημέρου πολιορκίας ανεκατελήφθη η Σωζόπολις υπό των Τούρκων και παρεδόθη εις την λεηλασίαν των βαρβάρων κατακτητών. Η Σωζόπολις, της οποίας οι κάτοικοι ησχολούντο κυρίως με την ναυτιλίαν, ήτο την εποχήν εκείνην εκ των πλουσιωτέρων πόλεων της Θράκης. Τοσούτον πλούτον διέθετον οι κάτοικοι της Σωζοπόλεως, ώστε μετά την λεηλασίαν της οι Τούρκοι στρατιώται περιεφέροντο επί ημέρας κατάφορτοι δια των λεηλατηθέντων χρυσών και αργυρών σκευών. Λέγεται (31), βεβαιούμενον και υπό Τούρκων ιστορικών, ότι η καθιέρωσις των χρυσοποιικιλτων υποκαλυμμάτων, τα οποία έφερον μέχρι της καταργήσεώς των οι αυλικοί της Πύλης και ο Σουλτάνος και φέρουν μέχρι σήμερα οι αξιωματούχοι της Μουσουλμανικής Θρησκείας, προέρχεται εκ της λεηλασίας της Σωζοπόλεως, καθ' ην οι λεηλατήσαντες ταύτην Τούρκοι έφερον τα λεηλατηθέντα χρυσά ποτήρια επί των κεφαλών των κάτωθεν των καλυμμάτων αυτών.

3. Δήωσις και λεηλασία του Διδυμοτείχου (1821)

Ευθύς ως εξεράγη κατά το 1821 η Ελληνική Επανάστασις, εξέσπασε η μήνις της Πύλης εναντίον των Ελλήνων Χριστιανών της Θράκης λόγω γειτνιασεώς της προς την πρωτεύουσαν του Οθωμανικού κράτους, αι πόλεις και τα χωρία της οποίας υπέστησαν πέραν της σφαγής χιλιάδων Ελλήνων και την δήωσιν και λεηλασίαν του φανατισθέντος προς τούτο τουρκικού όχλου.

Εις το Διδυμότειχον, το οποίον υπήρξε κατά το παρελθόν επί τι βραχύ χρονικόν διάστημα πρωτεύουσα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, αλλά και των Τούρκων και εις το οποίον εγεννήθη ο

Βυζαντινός Ιωάννης Βατάσης και ο Σουλτάνος Βαγιαζήτ, εξέσπασαν μετά τα φρικτά γεγονότα της Κωνσταντινουπόλεως και Αδριανουπόλεως τα λαβόντα χώραν τον Απρίλιον του 1821 η θυελώδης μανία των περιοίκων αλλά και των κατοίκων της πόλεως Τούρκων, οι οποίοι ελεηλάτησαν και κατέστρεψαν την περιουσίαν των Ελλήνων της πόλεως και των περιχώρων αυτής.

Συνεπεία της δρώσεως και καταστροφής ταύτης του Διδυμοτείχου επήλθεν όχι μόνον μεγάλη μείωσις του πληθυσμού της πόλεως αλλά και κατάπτωσης και εξαφάνισης των μέχρι τότε υφισταμένων εν αυτή δύο ανεπτυγμένων βιομηχανιών, της πηλοπλαστικής και των μεταξοκλωστηρίων.

Τα χωρία της περιοχής Διδυμοτείχου Ισάκ - Πασά (Ισαάκιον) Λαλά - Κουρουσού (Σοφικόν) και Σεϋμέν (Ασημένιον) ερημώθησαν παντελώς και μετά την εκδίωξιν των διαφυγόντων την σφαγήν ελαχίστων Ελλήνων κατοίκων των απετέλεσαν τα φέουδα των αιμοχαρών αγάδων Χατζησερεφ - αγά και Κίνλογλου - αγά(32).

4. Δήωσις και λεηλασία της Σαμοθράκης (1821)

Η Σαμοθράκη, πολλοί κάτοικοι της οποίας ήσαν μεμυημένοι εις την Φιλικήν Εταιρείαν, επανεστάτησεν το 1821 κατά του τυράννου κατακτητού, ως εκ τούτου δε οι Τούρκοι έστειλαν στρατόν εις την νήσον προς καταστολήν της εξεγέρσεως των Ελλήνων. Επειδή όμως δεν κατέστη δυνατός ο ανεφοδιασμός της Σαμοθράκης δια πολεμοφοδίων εκ της χερσαίας Ελλάδος, οι επαναστατήσαντες Σαμόθρακες δεν ηδυνήθησαν να συνεχίσουν τον αγώνα των και καμφθείσης της αντιστάσεώς των διέφυγον εις τα όρη. Μετά την καταστολήν της εξεγέρσεως οι μεν κάτοικοι της Σαμοθράκης, όσοι δεν διέφυγον εις τα όρη, εσφάγησαν ή εξηνδραποδίσθησαν, η δε νήσος παρεδόθη εις εμπρησμόν και λεηλασίαν. Το έργον της καταστροφής ολοκλήρωσεν η επιδρομή εις την Σαμοθράκην Τούρκων και εκ της γειτονικής νήσου Ίμβρου, οι οποίοι ελεηλάτησαν όλην την εναπομείνασαν περιουσίαν των κατοίκων της Σαμοθράκης, η οποία μετά την καταστροφήν της ταύτην και επί μακρόν χρόνον ήτο έρημος και αραιοκατωκημένη.

1. Αδαμαντίου Ταμβακίδου, Γυμνασιάρχου εις Παράρτημα Γ' τόμο «Θρακικών» σελ. 62.
2. Νικ. Παρασχίδου εις Παράρτημα Γ' τόμου «Θρακικών», σελ. 251..
3. 1) Κύριλλος Στ', πρώην Οικουμενικός Πατριάρχης.
2) Θεόκλητος, Πρωτοσύγκελλος Ιεράς Μητροπόλεως.
3) Δημήτριος Ζώτος, Γενικός Γραμματεύς Μητροπόλεως.
4) Χατζή - Στάνογλου Νικόλαος, Πρόεδρος Δημογεροντίας.
5) Χατζή - Λυμπεράκης, Προεστός.
6) Χατζή - Βασιλείου, Προεστός.
7) Χατζή - Κωνσταντίνου Χρήστος, Προεστός.
8) Χατζή - Μιχαήλ Γιαννάκης, Προεστός.
9) Χατζή - Θεοχάρης, Προεστός.
10) Χατζή - Γεωργάκης Μοιρασιγίδης, Προεστός.
11) Χατζή - Πέϊκος Αθανάσιος Νιδέγκος, Προεστός.
12) Χατζή - Βλασάκης Δήμος, Προεστός.
13) Χατζή - Σωτήρης Στόγιου Δημητριάδης, Προεστός.
14) Χατζή - Δημήτρης Αρζουμάνογλου, Προεστός.
15) Χατζή - Μιχαήλ, Προεστός.
16) Χατζή - Στόϊκος, Προεστός.
17) Χατζή - Ανδρέου, Προεστός.
18) Μανούσος - Πέτρος, Προεστός.
19) Ιωάννης - Κώτσιος - Γιαρίμ - Ενπιρνές, Προεστός.
20) Κερεσετζής Αναστάσιος, Προεστός.
21) Κωνσταντινίδης Βασίλειος, Προεστός.
22) Βλασάκης Αλέξανδρος, Προεστός.
23) Πολυχρονίδης Βασίλειος, Προεστός.
24) Αμυράς Αντωνάκης, Προεστός.
25) Δημητρίου Μιχαλάκης, Προεστός.
26) Ρέσιος Μανάλης, Ράϊκοβιτς, Προεστός.
27) Καράμπαγλης Ιωάννης, Προεστός.
28) Σίγγελος Ιάκωβος, Προεστός.
29) Φυλακτός, Μπακάλης Αντώνιος, Κλητήρ Ιεράς Μητροπόλεως.
30) Θεοχάρης, Κλητήρ Ιεράς Μητροπόλεως (3α).
- (3α) «Θρακικά», τόμος Γ', Παράρτημα, σελ. 28 και Χρ. Παπασταματίου εις εφημ. «Η ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΘΡΑΚΗ», φύλλον 4459 16-9-71.
4. Μιχ. Λυκίδου, άλλοτε Δημάρχου Σαράντα Εκκλησιών εις παράρτ. Γ' τόμου «Θρακικών».
5. Γρ. Ευθυμίου, Συμβολή της Θράκης εις την Επανάστασιν του 1821.
6. «Θρακικά», παράρτημα τόμου Γ', σ. 28.
7. Απ. Ευθυμιάδου «Η πνευματική θεμελίωσις των αγώνων της Εθνικής μας παλιγγενεσίας», 1970.
8. Απ. Ευθυμιάδου «Η πνευματική θεμελίωσις του αγώνος της Εθνικής μας παλιγγενεσίας», 1970.
9. Το έγγραφο του Σουλτάνου προς τον Νομάρχη Αδριανουπόλεως περί της συλλήψεως και του απαγχονισμού του πρώην Οικουμενικού Πατριάρχου Κυρίλλου του ΣΤ' έχει εν μεταφράσει ως ακολούθως:
«Προς τον Νομάρχη Αδριανουπόλεως Λερβίς Βέην υιόν Σεχσουβάρ, εκ των Αρχιθυρωρών της υψηλής μου Αυλής (είη διαρκής η δόξα αυτώ). Συ ο τιμών την χορείαν των ευγενών και δεδοξαμένων, ο πεπροικισμένος με σπανίας αρετάς και έξοχον μεγαλοψυχίαν, ο ιδιαζόντως αξιωθείς της μεγάλης ευσπλαχνίας του αιωνίου Βασιλέως, εν τη αφίξει του Υψηλού τούτου φερμανίου μου γνωρίσης τα εξής: Επειδή εξηκριβώθη, ότι και ο εκ της εν Κωνσταντινουπόλει Πατριαρχείας των Ρωμαίων απολυθείς και εν Αδριανουπόλει εξορισθείς Κύριλλος, ο προκάτοχος του φονευθέντος Πατριάρχου, ενέχεται επίσης εις το κίνημα το παρασκευαζόμενον μεταξύ του Ρωμαϊκού Έθνους και εδέησε να εξαλειφθή και ούτος εκ του προσώπου της γης προς παραδειγματισμόν των άλλων, εξέδωκα μυστικώς το υψηλόν τούτο φερμάνιον δι' ου διατάσσω την απαγχόνισιν του ειρημένου Κυρίλλου εντός της Αδριανουπόλεως. μετά της ην περιβάλλεται ενδυμασίας και σου αποστέλλω τούτο εσφραγισμένως δια του Μουσταφά, ταχυδρόμου του Πρωθυπουργού μου, μετά της διαταγής όπως, άμα λαβής γνώσιν του περιεχομένου αυτού, σπεύσης και συλλάβης αυτοπροσώπως τον ειρημένον Κύριλλον και κρεμάσης αυτόν εντός της Αδριανουπόλεως με την περιβολήν του, χωρίς να παράσχης την ελαχίστην υπόνοιαν εις ουδένα και ειδοποίησης ανυπερθέτως εις Κωνσταντινούπολιν την εκτέλεσιν της διαταγής μου ταύτης. Φοβού και άπχε να αντιπράξης και προσέχον να συμμορφωθείς τελείως προς αυτήν καθότι είναι ιερά και υποχρεωτική δι' άπαντα ούτω και εις το ιερόν μας σύμβολον πιστεύσατε»(10).
10. Παράρτημα Γ' τόμου «Θρακικών», σ. 249.
11. Παράρτημα Γ' τόμου «Θρακικών», σ. 252 και Αρχείον Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού» Τόμος ΙΣΤ', σ. 134 (Γρ. Ευθυμίου).

12. Αρ. Χρηστίδου εις «Θρακικά», τόμος 25ος, σελ. 233.
13. Ο Κ. Αμάντος εις Γ' τόμον «Θρακικών», σ. 193 σημειώνει, ότι ο Δωρόθεος Πρώϊος κατά τας εν Ευρώπη σπουδάς του εγνώρισε τον Κοραήν και τον Χημικόν Lavoisier, εις δε την Ecole Polytechnique των Παρισίων, όπου παρηκολούθησε μαθηματικά είχεν συμμαθητήν τον φιλέλληνα Γάλλον Φαβιέρον, μετέπειτα στρατηγόν κατελθόντα εις την Ελλάδα και αγωνισθέντα κατά την Επανάστασιν του 1821. Προ ετών δε ο διευθυντής της Ecole Polytechnique στρατηγός Andre εις τελετήν γενομένην προς τιμήν του Φαβιέρου κατέθεσεν στέφανον αναμνηστικόν και του Ιεράρχου Δωροθέου Πρωΐου. Ο στέφανος ούτος κοσμεί σήμερον την εικόνα του Εθνομάρτυρας Δωροθέου εις το Εθνολογικόν και Ιστορικόν Μουσείον Αθηνών.
14. Κ. Άμαντας εις Γ' Τόμον Θρακικών σ. 198.
15. Νικ. Στάγκου εις Εφημερίδα «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΒΟΡΡΑΣ» της 24.3.70 και 25.3.71 και Ε. Καμαριανάκη «Εθναπόστολοι, Εθνεγέρται και Εθνομάρτυρες κληρικοί της Θράκης» 1971.
16. Νικ. Στάγκου εις Εφημερίδα «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΒΟΡΡΑΣ» της 24.3.70.
17. Ν.Π. Στάγκου εις Εφημερίδα «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΒΟΡΡΑΣ» της 25.3.71 κατά παραπομπήν Ε. Καμαριανάκη «Εθναπόστολοι, Εθνεγέρται και Εθνομάρτυρες κληρικοί της Θράκης». 1971
18. «Θρακικά» Γ' Τόμος, Παράρτημα σ. 29.
19. Μιχ. Λυκίδου, άλλοτε Δημάρχου Σαράντα Εκκλησιών εις «Θρακικά» τόμος Γ', παράρτημα, σ. 55.
20. Υπόμνημα περί του μαρτυρίου του Νεομάρτυρος Μιχαήλ Μαυροειδούς περισωθέν εις τον υπ' αριθ. 1295' φ. 316α κώδικα της Εθνικής Βιβλιοθήκης Παρισίων, «Θρακικά» τόμος 10ος, σ. 11.
21. Υπόμνημα περί του μαρτυρίου του Νεομάρτυρος Μιχαήλ ως εις την προηγουμένην σελίδα.
22. Τα του βίου και του μαρτυρίου του Νεομάρτυρος Μιχαήλ Μαυροειδούς εξ Ανδριανουπόλεως αφηγούνται δύο διάσημοι λόγιοι της εποχής του και μεγάλοι διδάσκαλοι του Γένους α) ο Μέγας Ρήτωρ και Λογοθέτης Μανουήλ ο Κορίνθιος και β) ο Ιωάννης Μόσχος ο Λακεδαιμόνιος.
23. «Θρακικά» τόμος 10ος, σ. 13. (23α) «Θρακικά» τόμος 10ος, σελ. 9.
24. «Θρακικά» τόμος 10ος, σ. 375.
25. «Θρακικά», Τόμος Γ' παράρτ. σ. 221.
26. Το όνομα Αγαθάγγελος εδόθη εις τον Νεομάρτυρα υπό του Μεγάλου Οικονόμου Κωνσταντίνου του εξ Οικονόμων, «Θρακικά» τόμος 10ος, σ. 376.
27. «Θρακικά» Τόμος 10ος, σ. 376.
28. «Το Παιδομάζωμα» Γ. Γιαννακάκη εις «Θρακικά» τόμος 34ος σ. 149.
29. Ιστορία της Θράκης Γ. Γιαννακάκη εις «Θρακικά» τόμος 29ος, σελ. 34.
30. Αρχείον Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού, τόμος 32ος, σελ. 183.
31. «Θρακικά», Τόμος Γ' Παράρτημα σ. 50.
32. Αδαμ. Ταμβακίδου, Γυμνασιάρχου, εις Γ' τόμον «Θρακικών», Παράρτημα, σελ. 42.

**Η ΘΡΑΚΗ ΚΑΙ Ο ΕΒΡΟΣ ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΙ
ΣΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΤΗΣ ΦΥΛΗΣ ΜΑΣ
1361-1920**

ΕΠΕΤΙΑΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΛΑΪΚΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΕΒΡΟΥ, 1971.